

Seidl, Ivan

Jaroslav Vrchlický a Emilio Teza : vzájemná korespondence z let 1885 - 1901

In: Seidl, Ivan. *Jaroslav Vrchlický a Emilio Teza v kontextu česko-italských literárních a kulturních vztahů : vzájemná korespondence z let 1885-1901*. Vyd. 1. V Brně: Univerzita J.E. Purkyně, 1988, pp. [61]-226

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/122414>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

JAROSLAV VRCHLICKÝ A EMILIO TEZA

VZÁJEMNÁ KORESPONDENCE Z LET

1885—1901

EDIČNÍ POZNÁMKA

Jedenapadesát dopisů Emilia Tezy J. Vrchlickému je uloženo v literárním archívu Památníku národního písemnictví pod signaturou LA 74/64/3669—3721. Všechny tyto dopisy jsou psány italsky. Jednotlivé listy korespondence jsou tedy označeny pořadovými čísly 3669—3721. Samostatná čísla nesou i postskripta dopisů č. 20 a č. 44. Pořadová čísla, pořízená Památníkem národního písemnictví, se sice snaží respektovat reálnou chronologii listáře, ve skutečnosti ji však velmi často porušují. Také jediná dochovaná obálka Tezovy korespondence se ve skutečnosti vztahuje k dopisu č. 24, a nikoli k dopisu č. 64 (srov. pozn. 99). V tomto vydání jsou Tezovy dopisy předkládány v českém překladu. V naší práci jsou zásadně označovány pořadovým číslem, kterého se jim dostalo zde po seřazení všech dopisů v rámci celého souboru korespondence J. Vrchlický—E. Teza. V záhlaví každého Tezova dopisu uvádíme však i poslední část signatury (tedy ve skutečnosti pořadové číslo), pod níž je dopis uložen v Památníku národního písemnictví.

Ctyřicet pět dopisů Jaroslava Vrchlického Emiliu Tezovi je uloženo ve sbírce rukopisů Národní knihovny sv. Marka v Benátkách pod signaturou *Manoscritti italiani X, 445 (11 755), sv. 29*. Tyto dopisy jsou psány česky s výjimkou č. 13 (částečně německy) a dopisů č. 60 a 63 (pouze německy). Originály jednotlivých listů jsou označeny v záhlaví pořadovými čísly 1—45. Ani v tomto případě však tato čísla nepostihují reálnou chronologii listáře. Uvádíme je v záhlaví každého dopisu v závorce. Dopisy, které psal Vrchlický německy, jsou zde předkládány v českém překladu.

Při jazykové úpravě textu Vrchlického dopisů psaných česky se řídíme edičními zásadami shrnutými v příručce *Editor a text* (Praha 1971). Skutečnost, že Tezovy dopisy, uváděné zde v překladu do moderní češtiny,

vytvářejí s listy J. Vrchlického jediný významový (a do jisté míry i jazykově formální) celek, sehrála přirozeně ne nepodstatnou úlohu i v přepisování textu J. Vrchlického. S ohledem na čtenářské hledisko, důležité právě v publikaci tohoto typu, jsme se snažili provést všechny přípustné pravopisné i tvaroslovné normalizace českého textu tak, aby archické jazykové jevy, poměrně četné v českém listáři J. Vrchlického, příliš nekontrastovaly s modernějším jazykem jak Tezových dopisů přeložených do češtiny, tak Vrchlického německy psaných listů rovněž předkládaných v české verzi. Český text J. Vrchlického normalizujeme v duchu dnešní grafické, pravopisné a částečně i tvaroslovné jazykové normy. Zásahy se týkají především kvantity hlásek (*divčí; s úctivými; parafrase; kůžel* apod.), jejich kvality (např. *obětavost, škotský* atd.) psaní tvrdého a měkkého *y-i* (*zasýláte, odesýlám, stil* atd.), psaní velkých písmen (*jak Jste s nimi spokojen; písně Litevské; jen několik slov, Byste*) a cizích slov (*rhytmické* upravujeme na *rytmické*, podobně i *ballady — balady, parafrase — parafráze, dva exemplary — dva exempláře, esthetická — estetická, loyální — loajální, adressa — adresa, genru — žánru* atd.). Slovo *juž* zásadně přepisujeme jako *již*, slovo *vlaský* jako *vlašský*. Číslovky většinou vypisujeme slovy (*za 1/4 nebo 1/2 leta* upravujeme na *za čtvrt nebo půl roku*), pokud se nejedná o údaje statistického nebo výpočtového charakteru. V datech doplňujeme 901 na 1901. Normalizujeme i méně obvyklé zkratky (*pr. — prof.*, popř. *profesor*) a pravopis, popř. i deklinaci cizích jmen a názvů (např. místo *Sanda Markýz Villemer* uvádíme *Sandové Markýz Villemer*; v *Českém Museum* přepisujeme *v Českém muzeu; danteovské* píšeme jako *dantovské* apod.). Intervokálnícké *s* normalizujeme, pokud nejde o doslovné názvy dobových literárních děl, časopisů, popř. institucí (píšeme proto *Časopis Českého muzea*, ale *Časopis Společnosti vlasteneckého museum v Čechách; italská poezie*, ale *Poesie italská nové doby* apod.). Oděleně přepisujeme částici *-li* (Dostalli *Jste — Dostal-li jste*). Příklonky *že* stahujeme s předcházejícími slovy (např. *tak že — takže*), podobně píšeme dohromady příslovce *občas*, předložku *kvůli* atd. Znak † v dopise č. 5 a č. 16 (*Narodil se r. 1797 a † 1867; otec jeho první † manželky*) přepisujeme slovy *zemřel* a *zemřelé*. Podobně znak X (srov. např. dopis č. 19: *posílám obě pod X páskou*) přepisujeme jako *křížovou*.

Ze syntaktického hlediska je text J. Vrchlického plně zachován, doplňujeme a opravujeme pouze interpunkci v souladu s Pravidly českého pravopisu.

V dopisech J. Vrchlického ponecháváme některé knižní tvaroslovné, popř. lexikální jevy, které mohou být čtenářem vnímány i jako znak doby, v níž byla korespondence psána (např. infinitivy na *-ti*, tvar *jest* v 3. osobě sg. slovesa *být*, účelovou spojku *by* místo *aby*, důvodovou spojku *nebo* místo *neboť* apod.). Zachováváme přirozeně i dnes již neobvyklé výrazy, jichž český spisovatel používal (*obmyslit* někoho počtou apod.).

Tezovy listy odkazují k době, v níž byly psány, zejména stylem a větnou výstavbou.

Data všech dopisů uvádíme jednotně v záhlaví každého z nich (i když je pisatelé někdy mají až v závěru svých listů). Postskripta a jim na roveň postavené poznámky, jež Vrchlický i Teza z nedostatku místa uvádějí v záhlaví, popř. na jiných volných místech svých listů, přepisujeme jednotně v závěru jednotlivých dopisů.

Všechna slova, která byla oběma pisateli podtržena, jsou vytištěna kurzívou. S ohledem na čtenářské hledisko přepisujeme kurzívou i výrazy, které oba autoři opomněli podtrhnout, i když to vzhledem k vlastním zvyklostem měli udělat (jde např. o výčty lexikálních jednotek v dopisech č. 44, 59, 60, 62, 63 atd.).

Uvozovky většinou odstraňujeme, pokud jejich užití není motivováno výraznější srozumitelností textu.

LISTÁŘ

1. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3669)¹

Drahý pane!

Pisa 6. října 1885

Tisíceré díky za vaši Sfinx². Já jsem bohužel Oidipem slabým a vyčerpaným: v mládí jsem sice věnoval nemálo času studiu češtiny, později však srbština a ruština zapudily sestřičku. Miluji však slovanštinu a Slávii, a díky tomu snad zapomenete na to, že ve mně máte příliš nezkušeného obdivovatele.

Kdyby se Vám octl v rukou jeden výtisk Vašeho překladu Danta³, o němž jsem zatím jenom slyšel, myslete na mne: a omluvte mou nevychovanost.

Zůstávám zatím s úctou, Vám oddaný

E. Teza

2. Jaroslav Vrchlický Emilii Tezovi (1)

Slovutný pane profesore,

V Praze 16. září 1889

odvažuji se psátí Vám česky, Vy mi porozumíte, a mně tím bude ulehčeno. Ačkoliv se literaturou vlašskou déle 20 let zabývám a i delší dobu v Itálii jsem žil, těžce píši vlašsky, aspoň ne tak, abych mohl s tím předstoupiti před muže a učence Vaší váhy. Uznáte-li mne za hodna odpovědi, račte psát, jak Vám libo.

Budu se asi, slovutný pane, zdátí v očích Vašich nevděčníkem. Psal jste již dříve o mé Poesii italské nové doby, pak o překladu Leopardiho⁴,

a nyní mi zasíláte krásnou a lichotivou stať svou v časopise Vita Nuova⁵. Díky, srdečné díky za Vaše uznání. Chtěl jsem Vám odpovédět ihned; myslel jsem, že do té doby bude dotištěn můj překlad Tassova Jeruzaléma osvobozeného, jenž od r. 1888 již vychází po sešitech — překlad však posud nevyšel úplný, a já, nechť je déle platiti za nevděčného, posílám Vám aspoň to, co vyšlo, 17 zpěvů; račte je přijati vřídne co malý důkaz mé vděčné úcty. Poslední svazek pošlu Vám zvlášť, jakmile vyjde.

Ještě mám jednu zprávu. Dávám právě do tisku *druhé* vydání Dantova Pekla⁶; překlad je nově prohlédnutý, místy i přepracovaný; užil jsem všech Vašich pokynů, pokud se daly jen srovnati s duchem našeho jazyka a formy poetické, hleděl jsem zvlášť věrnosti a kojím se naději, že s ním budete ještě lépe spokojen než s prvním.

Račte přijati výraz mých důků a mé zvláštní hluboké úcty, ve které trvám, Vaší Slovnosti oddaný ctitel

Jaroslav Vrchlický

3. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3670)⁷

Drahý pane!

Padova 15. listopadu 1889

Co jste si o mně asi pomyslel! Jistě jste nemohl tušit, že jsem v uplynulých měsících opustil univerzitu v Pise a nastoupil na univerzitu v Padově. Že při stěhování obrovského počtu knih jsem si prožil na tisíc útrap a námahy. A že konečně vinou rodiny se mi Váš milý list a pět svazků Jeruzaléma dostaly do rukou teprve před dvěma dny. Vidíte, samá smůla. Ale teď už mám klid, a dnes ráno přišla z Pisy i závěrečná část Vaší práce. Hned se do ní pustím a napíši o ní do Antologie. Jsem však příliš neznalým posuzovatelem: už před mnoha lety jsem zanechal češtiny, protože mne orientalistická studia přinutila k tomu, abych využíval spíše knih psaných v ruštině. Ale z věcí, které člověk v mládí dělá s láskou, vždycky něco zůstane. Mám radost, že se opět věnujete Dantovi: chybí Vám málo k tomu, abyste učinil dokonalým dílo pořizené usilovnou prací a s vytříbeným uměním.

Udělal byste radost mně i italským dantistům, kdybyste mi na kus papíru sepsal vše, co Češi přeložili z Danta anebo co o něm napsali. Víím, že je toho málo: ale Vám jistě nemohly uniknout ani ty nejnenápadnější věci.

Dovoluji si Vám zaslát malou knížečku, která Vám připomene nejkrásnější věci Coleridgeovy⁸: totiž přiměje Vás k tomu, abyste vzal jeho text, v němž je tolik kouzelné harmonie a krásy, a položil vedle něj ubohého překladatele. Jenž se těší z Vašeho úspěchu, děkuje Vám a v touze být Vám prospěšný Vám srdečně tiskne ruku. Vám oddaný

E. Teza

P. S.: V těchto dnech vydal Carducci *Třetí barbarské ódy*, Boloňa 1889. V těch dvaceti básních byste našel leccos, co by Vás zlákal k překladu. Byl bych šťasten, kdybych viděl ódu královně Margeritě v českém hávu. A Vy jste šikovný a dvorný krejčí. Óda se jmenuje *Liuto e Lira* a začíná takto: (. . .)⁹

S radostí vidím, že citujete a chválíte skvělého G. Mazzoniho¹⁰, mého bývalého žáka a nyní kolegu a stále přítele.

4. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3671)¹¹

Drahý pane,

Padova 18. listopadu 1889

doufám, že jste dostal můj dopis a poděkování. Už dva dny jsem stále s Vámi, s Vaším krásným překladem: ale to, co Vám o něm chci říci, řeknu tiskem. Nyní Vás velice potřebuji a obracím se na Vás s důvěrou a prosím o laskavost.

Chtěl bych mít překlady Ziaka a Purkyně¹²: ten Purkyňův nebude asi snadné sehnat, protože je otištěn v *Muzejníku*¹³. Prosím Vás, abyste pověřil některého knihkupce, aby mi ty svazky ihned poslal *jako tiskovinu*. Platit bude můj knihkupec v Pise, pan Enrico *Spörri* (jenž převzal knihkupectví Höpli¹⁴), kterému dám příslušný pokyn.

Potřeboval bych také vědět, zda Ziak (vyslovuje se *Žák*, není-liž pravda?) je autorem *Böhmische Sprachlehre*; ta kniha se mi zdála a zdá dobrá. Základům češtiny jsem se učil z jejího třetího vydání (1849).

Kdyby bylo možné zakoupit řadu *Muzejníku*, chtěl bych, aby mi nějaký knihkupec udělal nabídku, a já bych pak požádal správce Národní knihovny ve Florencii, aby mi ji zakoupil.

Další věc. Máme zde *Akademii věd a umění*; nevím, zda dochází k výměně jejího časopisu s publikacemi pražské akademie anebo s jinými literárními časopisy. Kdybyste se o takovéto výměny zasadil a bylo možné je provádět, byl bych Vám velice vděčen a hodně bych tím získal.

Prosím Vás, abyste mi doporučil nějaké *dobré české* překlady cizích románů: nejlépe z francouzštiny, protože němčinu čeština příliš lehce napodobuje. A odpusťte, že si troufám pronášet úsudky.

Vidíte, kolik obtíží Vám způsobuji. A s touhou splatit nějak Vaši laskavost zůstávám s úctou

E. Teza

Malé postskriptum: Profesor Mazzoni, zde přítomný, Vás uctivě pozdravuje a děkuje Vám za to, že jste použil rovněž jeho knížky.

5. Jaroslav Vrchlický Emilii Tezovi (2)

Slovutný pane a vzácný příteli,

V Praze 21. listopadu 1889

rače přijati můj dík za oba listy, které mi velkou radost způsobily, první tím, že jste vlídně přijal mého Tassa, druhý, že jste mi dal příležitost býti Vám v něčem užitečným.

Odesílám k žádosti Vaší překlad Ziakův (jmenoval se vlastně *Žák*, ale z maroty filologické, která valně poškodila celé jeho jinak hojné a šlechetné působení, zkazil vlastní jméno, poslovančiv je). Je to ovšem týž Ziak, jehož mluvnicki česko-německou máte. Narodil se r. 1797 a zemřel 1867; byl farářem a pravým humanistou, žel že novoty, kterými chtěl povznést náš jazyk a jimiž mu vlastně velice škodil, ztrpčily mu, připravivše mu dlouhé a mrzuté polemiky, poslední dny života. Ziak byl výborný znatel jazyka, ale utkvěl na myšlence, že čeština dá se ušlechtiti slovanštinou, a tak vnášel cizí živly do jazyka, jak jest viděti v jeho překladu Osvobozeného Jeruzaléma nejlépe. Též překládal do češtiny něco z Petrarky a Tibulla, vydal církevní kázání, knihy vzdělávací a náboženské a onu gramatiku, která, jak správně soudíte, je posud výborná a zůstane asi jeho nejlepším pomníkem. Jeho překlad Tassa, jež posílám, rače si podržeti, jestli Vás v té míře interesuje, mohu si lehce opatřiti jiný exemplář. Hůře jest s překladem, vlastně jen fragmenty překladu Purkyňova. Vyšly v Časopise Muzea českého v letech 1831—36 a dnes jsou tyto ročníky vzácnou kolekcí, takže mohu Vám jen zapůjčiti onen ročník, sám si jej vydluživ, a musím prosit o jeho navrácení, avšak až časem, až jej nebudete potřebovat.¹⁵ I tento překlad zastaral dnes po stránce jazyka, zvlášť po stránce rytmičké, a jest jen ukázkou, jak velcí naši mužové vždy zabývali se poezií a ji cenili, což o moderních učencích zdejších nelze tvrditi. Velký fyziolog Purkyně překládal Schillera, Goetha a zlomky z Tassa a jiných. Dovolím si co nejdříve zaslati Vaší Slovnosti dobrou jednu historii české literatury, abyste se snadněji orientovat mohl, co u nás v době poměrně krátké bylo vykonáno a co se za poměrů politicky i sociálně neutěšených posud pracuje. Kdybyste chtěl sám poznati lepší naše básníky, dejte mi věděti a s radostí opatřím to, čeho si přát budete. V příčině románů, jakž si přejete, pošlu Vám některé, jen prosím o bližší určení směru a žánru, neboť u nás mnoho se nepřekládá. O literatuře dantovské budu Vám psáti příště, je toho ovšem *velmi málo*, a z toho ještě větší část týká se mne samého, ale přece musím dříve vše vyhledati a srovnati. Také odpověď v příčině výměny časopisu akademie Vaší s naší učenou společností musím odložit, nebo jsem nemluvil ještě s jednatelem, stane se to však při nejbližší příležitosti.

Nyní koriguji archy Pekla a sonetů Michelangelových, kteréž mají vyjít ještě do nového roku¹⁶ a dají mi velmi mnoho práce, zvláště poslední.

Váš překlad Coleridgeovy písně o starém námořníkovi mne potěšil, obdivoval jsem se věrnosti až úzkostlivé a mistrovskému ovládnutí formy, již jste tak šťastně vystihnul originál, který dobře znám. My máme výborný překlad z pera Josefa Sládka, jednoho z nejlepších našich lyriků, já sám též jednou jsem si lámal zuby na této básni, ale brzy jsem toho zanechal peru povolanějšímu.¹⁷

Pro dnešek končím. Opakuji ještě jednou, že kdybyste chtěl se zapracovati do české literatury, jsem Vám úplně a ve všem k službám. Posílal bych Vám od nového roku některý náš časopis aneb občas své publikace, ať již jakékoliv, i české kritiky, jichž sám nepotřebuji nebo dostanu duplikáty.

Panu Mazzonimu moji úctu račte vysloviti, jsem dávný ctitel jeho poezie a těší mne, že Vámi s ním se setkávám; račte mu vyříditi, že mi jeho díla ať vědecká, ať básnická byla vždy zdrojem radosti.

S uctivým pozdravem trvám Vám nejoddanější sluha a ctitel

J. Vrchlický

P. S.: Přikládám dva svazky svých poezií původních, Dni a noci jsou poslední má kniha, Eklogy a písně vyšly v druhém vydání letos.

J. V.

6. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3672)

Vysoce vážený pane a příteli,

Padova 26. listopadu 1889

nedokázal bych říci, zda jste více důvtipným a obratným básníkem anebo člověkem ušlechtilým vůči otravům. Dejte však pozor, abych se díky Vaší dobrotě nestal ještě smělejším.

Tentokrát Vám musím poděkovat za dar, který je mi velice milý. Ale jestli uvidím, že navzdory mým prosbám nezadáváte mé zakázky knihkupcům, budu se muset všeho zříci. Dohoda je tedy jasná!

Nyní mi však dovoluňte dlouhý seznam dotazů.

1. Mám velký slovník Jungmannův a česko-německý slovník Šumavského.¹⁸ Je něco lepšího? Zejména pokud jde o nejživější jazyk moderní literatury?

2. Která je nejlepší mluvnice pro Němce? A která pro Čechy? Mám na mysli historické mluvnice.

3. Odkazujete mě moudře na dějiny literatury. Ale které? A v nichž by byla řeč i o jazykových otázkách, které jsou přetřásány už padesát let? Pro nejstarší období mám Sabinu.¹⁹

4. Tisícere díky za nabídku, ale nemohu Vás zneužívat. Stačí, když

mi řeknete, která místa Purkyně přeložil (s puntičkářskou přesností) a ve kterém svazku Časopisu Českého muzea a na které stránce se každé z nich nachází.

5. Znovu prosím, abyste pověřil některého knihkupce, aby mi nabídl celou sérii onoho vzácného časopisu.

6. Pokud jde o Sládkův překlad Námořníka, chtěl bych přesný údaj, abych si jej mohl sehnat.

7. O dantovské literatuře v Čechách mi bude užitečné i velmi málo: a prosím, abyste na mne nezapomněl.

Mám radost, že se korektury Božské komedie daří a že omlazujete Michelangela. Nestačil by však jen výbor? A nemyslíte, že by bylo dobrým počinem pořídit výbor ze sonetů a křehkých madrigalů Torquata Tassa a darovat je Čechám? Řeknu Vám to i tiskem. Posílám Vám Aretina od Fambriho²⁰, který se k Vám asi nedostal: najdete v něm věci dobré i průměrné. Na to, co přidávám ze svého, se dívejte s porozuměním: a jestli jste nikdy nepomýšlel na Quickborn²¹, měl bych velkou radost, kdybych Vás naň nyní navnadil.

Až na konec nechávám poděkování za Vaše vlastní knížky. Já jsem sice čtenářem, který se před fantazií básníků zastavuje a nemůže postupovat ani rychle, ani s jistotou, přesto však čtu s radostí a obdivem. I zde je vidět Vaši lásku k románským národům.

Pro dnešek to bude stačit: a uzavírám svůj dopis s prosbou o Vaši náklonnost. Vám oddaný

E. Teza

P. S.: Nezapomeňte mi doporučit dobré překlady francouzských románů. Snad Mériméeovy novely od pana Frídy?

7. Jaroslav Vrchlický Emilii Tezovi (3)

Slovutný pane a vzácný příteli!

V Praze 1. prosince 1889

Odpovídám nejdříve na Vaše otázky v posledním dopisu obsažené:

Ad 1. Jungmanův slovník jest výborný, ovšem více ke studiu vědeckému a ke studiu starší doby, Šumavského jest dobrý zvlášť pro potřebu praktickou a jest i modernější. Vyšel ještě v posledních letech pětidílný slovník nový od profesora Kotta²², je však dost drahý (asi 40—50 zl.) a ještě vycházejí doplňky.

Ad 2. Mluvnice poslal jsem Vám dvě, které se považují za nejlepší, a sice mluvnici a skladbu prof. Zikmunda²³ a praktickou konverzační knížku pro Němce od prof. Schulze.²⁴

3. Dějiny literatury české až do r. 1885 poslal jsem Vám od prof. Teiftrunka²⁵, jistě je už máte v ruce, jsou dost dobré, aspoň nemáme lepších.

4. Podrobnější data o českém Tassovi a Dantovi pošlu co nejdříve. nemám všechny staré časopisy po ruce a na paměť se docela nechci spolehnout.

5. Doporučuji Vám pražské knihkupectví Řivnáč František v Českém muzeu, kteréž jest firma veskrz solidní a spolehlivá a s Hoepflem ve spojení a která Vás dobře obslouží. Dal jsem Vám poslati na Váš účet ony dvě mluvnice, a pak

ad 6. překlady několika francouzských románů, a sice Mériméeho novel, Lamartina Grazielly a Sandové Markýze Villemera. Pošlu Vám těchto dnů katalogy knih českých, byste si mohl dle chutě a libosti vybrati, katalogy ty jsou zadarmo.

Ad 7. Tomutéž knihkupectví dal jsem do komise, by se poptalo po Časopise Českého muzea pro Vás; je to vzácná sbírka, celá čítá 62 svazků a přišla by, dostane-li se vůbec, asi na 100—150 zlatých (200—300 lir). Snad se podaří získati pro Vás nějakou sérii, a tu bych prosil, z které doby by Vám byla milejší, zda ze starší, kde je víc literatury, či z novější, kde je samá historie a filozofie. Časopis se neprodává, jen co zbude, nebylo by dobré poslati Vám nějaký ročník na ukázkou? Čtyři svazky ročně.

Ad 8. Píseň o starém námořníkovi v českém rouše posílá Vám sám její překladatel, prof. Sládek, majitel časopisu Lumír, kde vyšla. Půjčil jsem mu Váš překlad Marináře i Christabel a byl okouzlen Vaším překladem, doufám, že i jeho překlad bude se Vám líbit.

Nyní slovo upřímně. Těch pár knížek, co jsem Vám poslal, nestojí přece za řeč, mne těší, že aspoň jeden Vlach zná česky jako Vy a může oceniti z vlastního názoru naši snahu i práci. A tak si již budete muset nechat líbit, když Vám občas něco pošlu, co mne pranic nestojí, co mám z různých redakcí zadarmo a co Vás může zajímat.

Fambriho drama o Aretinovi mám ve své bibliotéce, a vracím tedy Váš exemplář, který jest nadto dedikační od spisovatele. Mne zajímala věc, jelikož jsem rozepsal veseločru o Aretinovi před lety, nechal však ji ležet, nabyv po studiích jeho dopisů a knihy prof. Grafa²⁶ jiné světlo o této záhadné postavě, pak bych sám chtěl dřív navštívití Venezii a o lecčems se instruovati. Drama Fambriho je mixtum compositum, jak dobře uvádíte, jsou tam věci velmi krásné, ale celek mne jaksi neuspokojil, také myslím, že jest spíše pro čtení než pro divadlo, ale práce vysoce zajímavá přeci.

Odpusťte, že zneužívám Vaší trpělivosti. Quickborn znám již dávno, což nevadí, bych četl znovu ukázkou Vašeho překladu; z menších básní, kteréž jste mi poslal, kladu nejvýš Goethovu píseň Im Sturm und Regen, ta se Vám povedla znamenitě, já ji také přeložil, a vím tedy, quanto sudore ed arte costa.²⁷

Čtu Carducciho a jsem okouzlen. Je to přece největší váš básník a jeden z prvních žijících vedle Tennysona, Swinburna a Leonta de Lisle.

Přeložím jistě některé básně, jen až přijdu trochu do klidu, jsemť v samých korekturách a prací úřední — jako Petrarca gridando pace, pace, pace.²⁸

Zatím se Vám poroučím s vřelými a oddanými pozdravy. Ku všem službám zcela ochotný Váš sluha a ctitel

Jaroslav Vrchlický

8. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3673)

Vysoce vážený příteli,

Padova 1. 12. 1889

jak začít? Jako obvykle poděkováním. Udělal jste ještě více, než jsem si přál. Teď, když už mám ten svazek Muzejniku, ho s Vaším svolením vrátím na konci prosince. Důvod je následující: dnes odjíždím do Říma, a protože jsem tam vázán úředními povinnostmi, nemohu ani říci, kdy se vrátím a budu s tou knihou moci pracovat.

Ani Vám nemohu vypovědět, s jakým potěšením jsem četl větší část těch dějin literatury: jenom mne mrzí, že bibliografické údaje nejsou pro cizince dostatečné, takže potřebuje pomocnou ruku. Ale k tomu se ještě dostaneme.

Vezu si s sebou malý článek o Vašem novém překladu²⁹ a doufám, že v Římě brzy vyjde. Teď ale potřebuji vědět, zda byl vůbec přeložen do češtiny Tassův Aminta a také jaká je správná interpretace *Kroku*; snad Pokrok? *Krok* kupředu?

Tieftrunkovy dějiny mi odhalily také Vaše tajemství: budu muset citovat krásná slova tohoto Vašeho kolegy, v nichž vyjádřil svůj úsudek o básních, jimiž jste v tak mladém věku a s takovým zapálením obohatil český Parnas. A pokud byste proti tomu nic neměl, řekl bych také *Vaše pravé jméno*. Pro Italy by to bylo snadnější, protože všechny souhlásky ve Vašem pseudonymu je mohou doopravdy poděsit. Byl bych také rád, kdybyste mi ve věci Vašeho pseudonymu mohl dát nějaké vysvětlení, protože já v něm vidím *tvář*, která se obrácí k *vrcholům hor*, jak se sluší básníkům. Asi se mýlím.

Pokud by Vám nebylo milé, že chci mluvit o jménech, neudělám to.

Pište prosím sem do Padovy, zařídím, aby mi dopis poslali tam, kde zrovna budu. Z Říma Vám pošlu jako tiskovinu nové vydání Osvobozeného Jeruzaléma pořizené S. Ferrarim³⁰ (Florence 1889), kde najdete všechny varianty původního vydání z r. 1581.

Pro dnešek končím: a s velkou vděčností a přátelskými pozdravy zůstávám Vám oddaný

E. Teza

P. S.: Požádejte nějaké knihkupce, aby mi posílali katalogy české literatury.

Amico stinckissimo;

Si: dove comincerò? Come al solito, dai ringraziamenti
Ella volle fare più che non desiderassi; ma, oremi che
ho il volume del Museo, se permette, lo restituirò alla
fine di Decembre. La ragione è questa: oggi parto
per Roma e, le ragioni del mio ufficio N.º 1000 mi bi-
sogna, non so dire quando io torni e, possa usare
quel libro.

Con quanto piacere io leggerei gran parte delle Storie
Catoniane non posso dirlo: solo mi spira che le

indicazioni ~~letterarie~~ bibliografiche non pare
sufficiente per uno straniero, il quale ha bisogno di
aiuti. Me ne guardo forte.

Pochi anni fa l'articolo scritto sulla sua
traduzione e spese da Roma, non tant'è molto ed
utile. Intanto ho bisogno di sapere se fu mai
tradotta in Germano l'Alminta del Tasso e anche
quale sia la sua interpretazione di Krok (= pro-
gresso? Un passo innanzi?)

La storia del Tiefrunk mi rivela anche i
suoi segreti: dove citava del suo pagano

la bella parva che ricompare il giudizio della
prepa della quali elle, in età un' poco in tanto
antico, arriarsi il paese bramo: e se non la
di pace, direi ante il suo ven nome. App. et d'ora
sarebbe un ~~una~~ conforto, portò alla notte
conf. nenti del suo pseudonimo di se mostra
Taron. Sarei ante cortese di avere la
spiegazione; perché io vi veggio un ciso che se
rivolge che elle cipe, come conviene ai poeti.
Forse sbaglia.

Se elle ven come che io parlo di nomi: se la

o disfatte, taceri.

Scrivi pure, dirigendo le lettere qui a Padova

anche per mezzo di amici dove mi trovino. In

come le mandavi sotto fascio una mia lettera

alle Giuscelenne, data di S. Ferrero (Firenze, 89)

per trovare tutte le variazioni della parola stango.

del 1581.

Per oggi basta: e con molta gratitudine e aff.

salutisti, ma le proteste

Dante

S. Tosa

Firenze, 1. de. 89

Prego un libraio di mandarmi esemplari di Lettere tue
vane.

9. Jaroslav Vrchlický Emiliu Tezovi (4)

Slovutný pane a přáteli,

V Praze 6. prosince 1889

srdečně díky za drahý dopis Váš, který mi udělal velkou radost. Odpovím nejprve na otázky Vaše v příčině Kroku. Etymologicky zcela správně jste význam slova naznačil, znamená krok skutečně passo a přeneseně též progresso, v pádě našem jest však to mytologická osoba z báje národní. Krok byl starý český panovník, otec tří dcer, Kazi, Tetky a Li-buše, slavné mytické kněžny naší, jejíž choť, oráč Přemysl, založil naši první dynastii, vládnoucí od založení Prahy 979 až do smrti Václava III. 1306. Podle tohoto Kroka, který dle báje vynikal moudrostí a rozvahou, snad též i k metaforickému smyslu přihlížejíce, pojmenovali staří naši buditelé vědecký časopis, jakousi revue, na kterou narážíte.³¹ Krok ten je dnes již velká rarita.

Že by Tassův Aminta byl přeložen do češtiny, není mi povědomo, já sám Krok nemám a nepamatuji se, do bibliotéky jsem se pro nával práce posud nedostal, abych to zjistil, však učiním tak při první příležitosti.

Posílám zatím některé seznamy knih zdejších nakladatelův a firem knihkupeckých.³² Co se mého pseudonymu týče, vzal jsem je, když co student gymnaziální jsem začal tisknout některé básně, nebo studenti u nás nesmí býti literárně na veřejnosti činní, pak mi jméno již zůstalo. Jméno je zcela nahodilé, je v místě, kde jsem byl vychován, potok zvaný Vrchlice, a dle toho lze jméno vysvětliti, pak by to znamenalo asi un torrente (Bergstrom), ale nač to vykládat, jméno jako jméno, Frída teprve nic neznamená.³³ Libo-li Vám příště o tom, zcela dle Vašeho zdání a chutě, zdá-li se Vám to zajímavé. Novely Meriméého však já jsem nepřeložil, nýbrž můj bratr Bedřich³⁴, který jest v Praze profesorem na vyšší dívčí škole.

Končím zatím, do svátků budu Vám ještě psáti, zatím Vy se navrá-títe z Říma, onen svazek Muzejníka račte si jen podržet, jak Vám libo.

S přátelskými uctivými pozdravy Váš oddaný ctitel

Jar. Vrchlický

10. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3674)

Drahý pane,

Padova 15. prosince 1889

po svém posledním dopise jsem byl dvakrát v Římě, a když jsem viděl, jak dlouho by trvalo, než by časopis otiskl mých pár poznámek o Jerusalemu, předal jsem článek Královské akademii věd a umění. Za

měsíc si přečtete kritiku i chválu: a doufám, že nebudete nespokojen s mou nezdořilostí.

Děkuji Vám za zprávy, za zakázky předané knihkupci a za *Námořníka*. Řekněte panu Sládkovi, že ten jeho se plaví mocněji a hbitěji než můj: kdybych řekl, že česká loďka je lepší než ta moje, vypadalo by to, že omlouvám nedostatky, a to nikomu nesluší. Zítřka Vám pošlu balík: bude tam časopis, který vracím, *Námořník* pro Vašeho přítele, jenž jej snad přijme, Coleridgeova *Francie*³⁵, kterou bych považoval za šťastnější, kdyby dokázala zlákat Vás anebo Sládka k tomu, abyste ji darovali Čechům. Já ji mám dost rád. Kdyby byl v balíku budhistický hymnus³⁶, vězte, že nemám fantazii básníků. Mám jen živou lásku ke *svým světcům*: posuzujte to shovívavě.

Děkuji Vám za to, že jste mi objednal dobré knihy, ale knihkupec mi je ještě neposlal. Prosím Vás, abyste jej popohnal, jsem totiž netrpělivé povahy. Spörriho v *Pise* jsem už informoval stran placení.

A teď se podívejte, kolik nepříjemností Vám způsobím a na kolik věcí jsem zvědav. V *Tieftrunkovi* je napsáno, že J. Černý přeložil některé pasáže *Gunduličova Osmana*³⁷: kde a kdy? Chtěl bych je koupit. — Chtěl bych také některou *Gogolovu* novelu v českém překladu. — Potřeboval bych údaj o dobrém úvodu do české metriky: a také nejučenější Ruské zpěvy přeložené do češtiny z jednoho starého vydání: rád bych věděl, zda se po sbírce *Rybnikova*³⁸ a dalších psalo o této poezii anebo zda byla překládána. Existuje německý překlad *Slávy dcery*? Fejfalik cituje (*Sitzuntb.*, XXIX, 83, Wien) *Dvě kroniky* o Štilfridovi a Bruncvíkovi.³⁹ Říká, že se stále vydávají pro lidové publikum. Je-li to pravda, chtěl bych, aby mi knihkupec *ihned* poslal jeden exemplář jako tiskovinu. Z prvního vydání *Dějin české literatury* od Sabiny (Praha, Štorch 1860) mi chybí třetí svazek. Je možno jej sehnat? A stojí to za to? Anebo je lepší koupit čerstvější vydání? Pokud jde o lidové písně, co dobrého existuje kromě *druhého* vydání *Erbena*?⁴⁰ Jsou vzácné *Kollárovy Rozpravy o jmenách* (1830)⁴¹? Náhodou tu mám dva exempláře.

Nezdá se Vám, že toto vše by stačilo k tomu, aby došla trpělivost mnoha lidem? Ale já vím ze zkušenosti, jak velice jste laskavý, a proto Vaší laskavosti zneužívám s jistotou, že mi odpustíte.

Na některé věcičky, kterými si nejsem jist v *Erbenových* svatebních písních a příslušných ilustracích, se Vás zeptám, až se budu moci k té knize s láskou a pílí vrátit.⁴² Teď mne knihy *Východu* odvádějí od knih *Západu* a moji žáci chtějí sanskrt a nechtějí češtinu.

Přátelsky Vám tisknu ruku a prosím o shovívavost.

Vám oddaný E. Teza

Signor signore se v adresách už neužívá. Stačí napsat *Sign. N. N.*, anebo, jde-li o někoho, kdo se zabývá knihami a tiskem, *Prof N. N.*

P. S.: V balíku najdete dvě či tři brožury pro *knihovnu*: neposílám je Vám, protože za to nestojí. *Rainardo*⁴³ snad udělá radost nějakému sběrateli. Velice Vám děkuji za Časopis a doufám, že se vrátí v pořádku, jak přišel.

11. Jaroslav Vrchlický Emilii Tezovi (5)

Vážený příteli,

V Praze 20. XII. 1889

zodpovím nejdříve otázky mi položené ve vzácném listu Vašem ze dne 15. t. m.

Ad 1. Překlady Černého Osmana Gunduličova nevyšly v knize a nelze jich koupiti — leda onen ročník časopisu *Květy*, kde byla malá ukázka otištěna, tuším kolem roku 1867, a i ten časopis je dnes již vzácný. Kdybyste si toho přál zvlášť, dal bych Vám tu epizodu opsat.

Ad 2. Novely Gogolovy vyšly v letech 1850—60 v dobrých překladech Havlíčka a Stefana⁴⁴, dal jsem knihkupectví Řivnáčovu vzkaz, by Vám je *co nejdříve* opatřilo a zaslalo.

Ad 3. Toutéž cestou dal jsem Vám poslati prozódii a metriku českou od prof. Vorovky⁴⁵, starší prozódie Sušilova⁴⁶ jest jednak příliš stručná a pak vůbec těžko lze ji dostati.

Ad 4 a ad 5. Okamžitě nemohu odpověděti podrobně. Celou mytologii slovanskou nemáme, jednotlivé rozpravy podali Šafařík (v Starožitnostech slovanských) a Hanuš⁴⁷, ale jsou to věci jen po brožurách a časopisech velice rozptýlené a dnes vzácné, kdybyste však si jich přál, půjčí je Vám zdejší císařská bibliotéka zajisté; obstaral bych spojení milerád.

Ad 6. Celá Slávy dcera německy nevyšla, ukázky podal Wenzig, něco jest otištěno v zašlých *Slavische Blätter*, vydávaných ve Vídni, tuším že prolog, některé sonety pak i v Scherrově *Bildersaalen der Weltliteratur*.

Ad 7. Kroniky o Štilfridovi a Bruncvíkovi — dnes již dost vzácné — dal jsem objednat a Vám zaslat.

Ad 8. Taktéž *laciné* vydání Sabinových Dějin literatury; jednotlivý sešit se nedostane.

Ad 9. V příčině českých národních písní je Erbenova kniha dosud *nejlepší*, moravské písně vydal Sušil a nejnověji velikou sbírku prof. Bartoš⁴⁸, kdyby Vás zajímala, pište o ni, je velmi pěkná a obsáhlá.

Ad 10. Kollárovy Rozpravy jsou dnes velmi vzácné, takže jich nelze ani dostati v knihkupectví.

V příčině knih jsem urgoval knihkupectví, cesta přes cizí firmy jest velmi zdouhavá, i dal jsem ty věci poslati *přímo* pod Vaší adresou do Padovy. Knihkupec Řivnáč (nejlepší pražská firma) myslí, že je toto spojení přímé i pro Vás nejvýhodnější, platit můžete, kdy a jak chcete, pište jen

mně, anebo oné firmě (*František Řivnác, Příkopy, Museum*) přímo, a hned Vám vše cestou nejkratší obstará a účet pošle buď za čtvrt, nebo půl roku, jak si sám přát budete.

Posílám Vám svůj překlad básní Michelangelových⁴⁹ a prosím, byste jej přijal *shovívavě*: byla to nejtěžší práce, jež jsem posud konal, těžší než Dante, a cítím sám dobře, že leckde jsem nedostřelil, jinde snad i přestřelil, avšak nešlo to jinak, rým je kat a třeba poslouchat, však Vy sám, překladatel, to víte dobře jako já.

Po Novém roce chopím se opět Ariosta⁵⁰, zůstal jsem při 27. zpěvu a nyní jej nepustím z ruky, až bude dokonán.

Děkuji napřed za Vaši úvahu o mém Tassovi, ať si vytýká i ať si chválí, *naši české věci* se již služba prokáže, *mluvi-li se vůbec o ní v cizině*, a zvláště činí-li to znalec povoláný jako Vy. Vždyť ještě nedávno myslil jeden z Vašich poetů, že já jsem *Maďar* a že překládám italské poezie do krásné řeči uherské. Goethovo „Mehr Licht!“ volá tudy na Vás již pro Vaše krajany!

Dovolil jsem si připojití svou podobiznu a prosím o Vaši, viděl jsem sice Váš portrét v Gubernatisově slovníku⁵¹, ale jistě není dobrý.

Přeju Vám veselé vánoce a jsem *ve všem*, čeho si přát budete a co zmožu k Vaším službám, vždy rád a ochoten.

S uctivými pozdravy a v přátelství oddaném Váš

J. Vrchlický

P. S.: Na slíbené knihy se těším. — Posílám ještě jedno číslo Lumíra se svou barbarskou ódou Carduccimu⁵², ovšem přízvučnou.

12. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3676)

Vysoce vážený příteli,

Padova 23. prosince 1889

odkud začít? Mám zde před sebou Vaše oči básníka, které mi připomínají spíše Poláky než Čechy: v každém případě jsou to ale oči slovanské, a *ne maďarské*. Tisíceré díky. Svou fotografii Vám pošlu později, protože teď nemám žádnou po ruce.

Jsem Vám povděčný za informace o všech těch knihách. Čekám netrpklivě, až mi knihkupec pošle to, co mi dosud nedošlo. Zatím *mám starost*, zda balík s Časopisem došel v pořádku a neporušený. Rád bych Vám v nejbližších dnech poslal knížku nebo dvě od básníka, kterého určitě neznáte a kterého budete, Vy se svým jemným vkusem, jistě obdivovat.⁵³ Doufám také, že Vás něco z jeho veršů zláká k českému překladu. Jak bych tomu byl rád! Básník je knězem, vlastně řádovým bratrem, ale to nevadí: je třeba brát od něho inspiraci, kterou on má.

Amico stimatissimo;

Di dove comincerò? Ho qui davanti a me i suoi occhi
 il poeta, ma che mi fanno ripensare più ai placchi che
 ai boemi: occhi stivi a ogni moto, e non magiar. Mille
 nozie. Ricambiarli più tardi, perché adesso non lo ritrat-
 ti alla mano.

Della religione detenni su tanti libri, le sono riconoscente
 dal libraiò aspetta con impazienza quello che ancora non
 mi fu mandato. Intanto mi promesse di sapere de il
 poco, dove è il Casopis, amivò sano e salvo.

Spero, fra qualche giorno, mandata uno o due librettini
di un poeta che ella non conosce di certo e che ella, col
fine suo gusto, ammirerà. Spero anche che una casa
o l'altra le invoglierà qualche veste buona. Come se
senza vertice! Il poeta è poeta, ogni poeta, ma quasi
na quasi: bisogna ricevere da lui le ispirazioni
che gli vengono. Grazie anche dell' elegante Bronneri:
te. Arriverà a dire una parola, forse tuo del Tasso.
Più presto ella a fare che io a discomera!
Sui intanto che della importunanza al defidoro

di pronta risposta. Dai suoi nobili volti nel luminoso
volto dei. Due parole, anche per farla la tua presenza presso
il mio Gesù. Ma la tecnica mi spaventa: e forse non
intendo bene, dove sono. certo so che mi restano lacune
che dunque bisogno di maestro, e nessuno meglio di lei
mi conosce con serenità, con coraggio, vedendo che io so
troppo poco, ma da non mi infingo. Forse, per evitare
false interpretazioni, è bene che alle corrette o spieghi
in tedesco. E il metro? Semplice parole e lettere e
rispondano del tutto, non da rammentare. Forse sono

cercare o nei poati o nei trattati. Ad ogni modo
 non le nasconterò che il dividere quasi ogni piata
 tanto ad una parte, non mi piace. Un greco, di quelli
 broni, non lo avrebbe voluto.

Altra dunque pazienza anche questa volta: e
 mi risponda subito, subito: Per assicurarmi che il Caso
 mio c'è e per guidarmi nei miei errori. Buona festa a
 tutti come! Mi creda sempre

bu cto.

S. Tars

Ma si spavanti. I poati hanno l'ale forte, e la parte lontana.
 Poi di conto italiani, novantanove. rations che. i magici.
 siano slavi. I broni, se: quello che non li comprendono con talmente

Děkuji také za elegantního Buonarrotoho. Řeknu o něm pár slov současně s Tassem. Vy pracujete rychleji, než já stačím o Vaší práci mluvit!

Teď Vás však musím obtěžovat a prosit o *brzkou odpověď*. Chci napsat pár slov o Vašich vznešených verších v *Lumíru*, také proto, abych Vám dělal zprostředkovatele u svého Giosuého. Ale mám z té básně strach a možná nechápu dobře některá místa: jisté je, že mám mezery. Potřebuji tudíž učitele, a tu není nad Vás. Opravujte mne se vši přísností a energií vzhledem k tomu, že znám příliš málo, ale nepřetvařuji se. Abychom se vyhnuli nesprávným interpretacím, bude snad lepší, když budete psát v němčině.

A metrum? Nevybavuji si řecké ani latinské strofy, které by zcela odpovídaly Vaším. Snad bych měl hledat mezi básníky anebo v pojednáních. V každém případě Vám nebudu zakrývat, že se mi nelíbí, že skoro každá stopa spadá vjedno se slovem.⁵⁴ Dobrý řecký básník by to tak nechtěl.

Mějte se mnou prosím trpělivost i tentokrát. A odpovězte mi *ihned*, *ihned*: abyste mne ujistil, že Časopis došel a abyste mne vyvedl z mých omylů.

Pěkné svátky a všechno nejlepší do nového roku!

Vám oddaný E. Teza

Neděste se. Básníci mají mocná křídla, nesou je daleko. Jinak je ovšem jisté, že Italové opět věří, že Maďaři jsou Slované! Přirozeně ti chytří: ti, kteří se je nepletou s Němci.⁵⁵

Lumír je zde jistě jménem opěvovaným básníky. Konečný⁵⁶ uvádí, že jde také o název motýla. Ale tento význam nemá asi časopis na mysli, není-liž pravda?

P. S.: Právě proto, že ten Kollár je vzácný: kdyby se Vám anebo některému Vašemu příteli jeden z mých exemplářů hodil, budu rád, že ulehčím své knihovně. Dárek je velmi malý.

S potěšením čtu také malou ukázkou vesnických písní, která je v *Lumíru* — cítím v tom dech lidu.

13. Jaroslav Vrchlický Emilii Tezovi (6)

Drahý Místře a vzácný příteli!

V Praze 25. XII. 1889

Nejdříve a především ujištění, že zásilka Vaše i s Časopisem Muzea došla dobře a neporušeně do Prahy, a sice dne 23. t. m. v pět hodin odpoledne.

Dovolte, abych Vám vyslovil dík i obdiv neličený, dík za ochotu

tolikerou, obdiv, že Vy, učenec prvního řádu, člověk takového významu, s takovou všestranností vše stopující, shledáváte zájem na naší české věci vůbec a na mé osobě zvlášť.

Cítím z Vašeho vřelého účastenství, že přece snad není snaha naše nadarmo, když u lidí Vašeho rázu může vzbuditi ohlas a sympatii.

Zač dříve děkovati? Zda za sličnou knížku mistrovských převodů⁵⁷ (četl jsem do noci a těšil se zvlášť překladem naší klasické balady národní Osířelo dítě, již za tu zasloužíte dík nás všech) či za učené studie indické, na které se těším později. Odevzdal jsem Váš překlad Marináře Sládkovi, který měl velkou radost a děkuje Vám, což líp Vám sám napíše. Francii Coleridgeovu má již dávno přeloženu a vytiskne ji v některém příštím Lumíru (Lumír je náš Orfeus, farfalla jest druh vos⁵⁸, *lumek*, dále *lumík*, jest zvíře čtyřnohé Lemnus norvegicus).

Díky ještě jednou za knihy, brožury i krásný dopis Váš! Mou ódu Carduccimu jste celkem dobře pochopil, až na ona dvě místa ke konci. Posílám v příloze doslovný překlad německý i s výkladem věcným a formálním k Vaší informaci. Těšilo by mne, kdybyste to poslal Carduccimu v svém překladě, přikládám ještě jedno číslo Lumíra pro něho. Nemám žádných egoistických záměrů přitom, ví bůh, je to jen skutečná sympatie a úcta, jež ničeho nežadají, také bych bez Vás byl *nikdy* se neodvážil jeho s tím obtěžovat.

Dodatečně odpovídám na Váš dotaz v příčině výměny publikace Vaší akademie se zdejší učenou společností. Mluvil jsem těchto dnů se sekretářem profesorem Kalouskem⁵⁹, který mi sdělil, že s radostí přistoupí na výměnu publikací, jen abyste poslali svá pojednání do Prahy. Adresa jest: *Královská česká učená společnost v Praze, Ovocný trh*. To stačí s krátkým oznámením Vaší adresy a budou Vám posílati publikace své české i německé: jeť společnost ta dvoujazyčná, samostatná *česká akademie* se teprve zřizuje.

Kdybyste potřeboval, *ať je to cokoliv* z české literatury, pište mi bez obalu a vše Vám opatřím buď půjčkou jako Časopis, neb jinak ze své neb jiné bibliotéky. Chcete poznat mytologické práce Hanušovy? Opatřím je aspoň k zapůjčení. Chtěl byste jiný ročník Muzejního časopisu? Chcete něco jiného? Poručte a dostanete, zítra jdu ke knihkupci, zda už poslal Vaše knihy.

Za Kollárovy rozpravy Vám budu vděčen, budou památkou od Vás, již to něco váží, a pošlu Vám za ně něco jiného. Máte Slavy dceru? Či chtěl byste raději Čelakovského, neb Erbenovu Kytici, či Bartošovu sbírku Národních písní moravských?

Končím zatím, vřele Vás pozdravuje. Co nejdříve Vám pošlu něco nového, zatím se těším na Vaši fotografii.

Směl bych Vás později prositi o vysvětlení jednoho mně nejasného místa ve Foscolovi? Přeložil jsem Dei sepolcra a sonety, tam však to není, je to v ódě na Napoleona I.⁶⁰ Však o tom příště.

Výklad⁶¹

Óda vznikla uprostřed noci, když jsem dokončil četbu Třetích barbarských ód, a bezprostředně souvisí s poslední Carducciho básní *Convivale*

A'lor cantori diano i re fulgente
collana d'oro, etc.,⁶²

jejíž ozvěnu je v ní ještě znát. Básník si přeje jako odměnu za své písně *colma una coppa e il riso de la bellezza*⁶³ — já mám jen jednu strofu, ale je to strofa žhavá, vytrysklá z hloubi srdce, pružná, v níž bez mého vědomí znějí starověké tance (v české literatuře se vůbec nebásní *jako* v antických strofách); *strofa, která se v noci podívala do zrcadla Carducciho básně, aby ji pak ráno* (coby symbol vystřízlivění a každodennosti) *zahnalo na útěk*. Tato antická strofa (u nás tedy neobvyklá) se odvažuje oznámit slavné básníkovo jméno českým potomkům⁶⁴, vrývá je do českého mramoru, který byl až dosud navyklý sloužit (jako náhrobní kámen) jen nářkům a slzám, a ohlašuje s posvátnou básní: Carducci opěvoval život, naději, budoucnost, štěstí, lásku, *zpíval pro svobodné lidi*: já, *kteřý žiji v okovech*, jsem mu zdálky zbožně a tiše naslouchal.

Pokud jde o formu ódy

Strofa je volnou modifikací asklepiadické strofy podle následujícího schématu:

$$\begin{array}{ccccccc} - & \overset{u}{-} & | & - & UU & | & - & UU & | & - & U & | & - & - \\ - & \overset{u}{-} & | & - & UU & | & - & UU & | & - & U & | & - & - \\ - & \overset{u}{-} & | & - & UU & | & - & \overset{u}{-} & & & & & & \\ - & UU & | & - & UU & | & \overset{u}{-} & & & & & & & \end{array}$$

Pokud vím, Platen⁶⁵ užil stejné strofy v ódě *In Genua*:

Ach wer wiese zurück, wie entwöhnt die Brust auch
sei durch ewigen Gram und der Welt Enttäuschung
wer allmächtige Sehnsucht
süsse Begierde zurück.

Rovněž Klopstock v ní napsal ódu *Herman* a *Thusnalda* (jenomže místo druhého dyktylu užil jen -U) a ódu *An Sie*.

České metrické stopy mé ódy se *nezakládají* na dlouhých a krátkých slabikách, nýbrž *na přízvucích*; počítá se, zda je *slabika přízvučná nebo nepřízvučná*, a tedy, vzhledem k tomu, že přízvuk je v češtině vždy na *první slabice*, a slova a stopy spadají tudíž dohromady, není *žádná cézura* možná. Cézura je možná jedině tehdy, jsou-li počítány slabiky podle délek bez ohledu na přízvuk, jak to dělali Kollár a starší básníci (Jungmann, Stach apod.).

Jako příklad nechť poslouží první distichon ze Slávy dcery:

— U U — — — U U — — — U U — —

Aj zde le|ží zem|ta před o|kem mým | slzy ro|nícím

— U U — U U — U U — U U U

druhdy ko|lébka ny|ní || národa | mého ra|kev

který je básněn v časomíře.

Podle časoměrné metriky je např. slovo *jásavou* -U-, a naopak, vzhledem k tomu, že přízvuk je na první slabice, je toto slovo -UU podle tónické metriky: přízvuk první slabiky ve skutečnosti tlumí třetí, dlouhou slabiku a oslabuje ji, protože tato třetí slabika je nepřízvučná a ve výslovnosti téměř krátká. Tímto způsobem se u nás vytvářejí jen moderní básnické formy (sonety apod.). V jambu nebo trocheji (můžete se podívat na mé básně a prozkoumat je, mám raději jamby, tedy: nepřízvučná a přízvučná, U-) se antické veršové a strofické formy podle tohoto systému nedělají: jedině ještě v překladech (zejména klasiků) je zapotřebí této starší metody, která počítá slabiky dlouhé a krátké.

Moje báseň je jen *pokusem* o *antickou ódu v tónickém metru*, tedy *i u nás barbarismus*; zlákal mne napodobit něco, co není obvyklé: jestli jsem chybil, parce pater . . .⁶⁶

Kdybyste chtěl být tak laskav a zaslal Carduccimu přeloženou báseň, byl by nejlepší buď překlad v próze, který se Vám již povedl téměř dokonale, anebo ve formě volných veršů se strofickými pauzami.

Odpusťte, drahý Mistře, toto dlouhé kázání. Amen.

J. V.

14. Jaroslav Vrchlický Emilii Tezovi (7)

Vážený příteli,

V Praze 28. prosince 1889

dotatkem ku včerejšímu dopisu příkládám ještě jedno číslo Lumíra s ódou Po přečtení třetích ód barbarských, kdybyste snad uznal za vhodné poslati Carduccimu též originál.

S pozdravy a úctou Vám oddaný

J. Vrchlický

Der Zeitmessung nach ist z. B. das Wort jasavou (ja. Ägypt) — v —
während es, da die Betonung auf der ersten Silbe — v — der Betonung
nach ist, die Betonung ^{oder erst} stärklich festlich die dritte lange Silbe
mit schneidet sie, dass sie tonlos mit intelligente ^{intelligente} dring ist.

In drei Manieren werden nur moderne Formen bei uns
gelehrt ^(laut, etc.) ambros oder trubacinal (Sie können in modern Praktik
nachschlagen und prüfen, ob Liebe mehr den Janubij also:
adventus und adventus v —) entlehnt ^(Krup, Thoth) ^(und dann System) weiter mitt
guth, ^{noch} ^{und} (hauptsächlich für die Klaviers) zu Über
abgeben gelehrt man die ältere Methode für die
Abkürzung nach Länge und Kürze.

Mein Gedicht ist mit ein Versuch eines antiken Pöls im
besten Herzmaße, also bei uns auf eine Barbarci
nach die hat mich auf erficht, obers nachzuahmen, was
nicht illisch ist; wenn es gefällt parce patet

Sollten sie die file haben mit Caesari de gedicht über
gedichten, so wäre das beste entweder eine Prosaübersetzung,
die sie keine lang gut den schaffen haben, oder die Form
des vielli angenehm nach strophischen Abätzen.

Entschuldigen Sie, Hausarzt Meisters, diese lange Prozedur

Ums

S. V. J.

15. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3678)

Drahý pane,

Padova 12. ledna 1890

naše dopisy se nehýbou ze strachu, aby se nezkřížily; ale dodám odvahy tomu svému a půjdu za Vámi přes hory.

Jsem Vám velmi vděčen za Váš dopis, plný informací. Vidím, že ve své interpretaci jsem se pozastavoval nad místy, která se mi i nyní zdají poněkud nejasná. Učinil jsem po svém: přeložil jsem prózou, ale pokud možno harmonicky, a doufám, že budete spokojen. Asi se budete podívat nad pomalostí našich tiskáren: musíme však být trpěliví. Časopis jsem poslal Carduccimu.

Doufám, že Kollár došel, a také Manni, kterého doporučuji Vašemu básnickému i překladatelskému vkusu. Řekl bych, že některé z těch sonetů by si zasloužily trochu Vaší pozornosti.

Když už jsme u sonetů, rád bych věděl, co má na mysli pan Sládek, když říká *české sonety*.⁶⁷ Kvůli tomu, že jsou v češtině, to jistě říci nemůže, protože to všichni vidí; a ve formě nevidím takových zvláštností, které by z nich učinily samostatnou řadu, jako se může odůvodněně ho-
vořit o *anglických sonetech*.

Je snad *Sládek* pseudonym? A jak se jmenuje otec? Nevídký? Anebo je to snad otčím?

Buďte tak dobrý a řekněte knihkupci, že jsem dostal ten svazek a že jej brzy nechám zaplatit. Řekněte mu také, aby mi poslal, může-li, Nestorův letopis přeložený Erbenem⁶⁸ a lidové *moravské písně*; připomínám však, že nechci Váš exemplář, protože vůči Vám mám už hodně dluhů.

Ještě se táži, zda jste dostal Osvobozený Jeruzalém v nové edici, kterou jsem Vám poslal z Říma.

Píši ve spěchu: odpusťte, že píši příliš rychle ke škodě Vašemu zraku. Vám oddaný

E. Teza

P. S.: Čtu s potěšením a užítkem Mériméeovy novely. Také francouzština má svá úskalí, zejména pro toho, kdo není z románské krve. Poznáménávám některá místa jen proto, abyste viděl, že čtu pozorně.⁶⁹

Slovutný a vzácný příteli,

V Praze 15. ledna 1890

byl bych Vám již odpověděl hned, jak jsem dostal Kollárovy Rozpravy a poezie Manniho, ale zásilka Vaše stihla mne na loži, trpěl jsem influencí, která zle v Praze posud řadí, a nejen já, nýbrž i žena moje i obě dcerky, takže jsme měli doma dokonalý špitál. Teprve dnes trochu se vracím do starých kolejí, ačkoliv jsem k práci posud neschopen, mám těžkou hlavu, velký kašel a rýmu.

Píši jen několik slov, byste byl uspokojen, že zásilka Vaše dobře došla.

Děkuji Vám srdečně za Kollárovy Rozpravy, budou mi vzácnou upomínkou na Vás, zvlášť proto, že delší dobu dlely ve Vaší knihovně a že jsou opatřeny Vaším podpisem. Verše Manniho jsem přečetl, je skutečný poeta a časem z něho jistě něco přeložím, objednal jsem si jeho na desce ohlášené Rime, kde snad najdu větší výbor básní, hodící se líp pro naše poměry.

Dnes Vám posílám knihu, kterou s docela dobrým svědomím ode mne přijati můžete, nebo já ji nepotřebuji docela, a Vám může prospěti. Jest jakousi antologií nové české literatury⁷⁰, doplňkem k historii Tieftrunkové a nahradí Vám zatím jiné knihy, které byste snad rád měl a o nichž Tieftrunk se zmiňuje. Přijměte ji ode mne vlídně a myslete, že daleko neuhradí ani část toho, čím jsem Vám povinen.

A propos Sládka. Nazval sonety své proto českými, jelikož tlumočí ve všem naši českou situaci politickou i sociální, vše, co právě v té chvíli vře a hýbe českým srdcem a českou myslí: jiného výkladu bych nevěděl. Sládek nemá pseudonymu, pan Nevídek jest otec jeho první zemřelé manželky.

Děkuji Vám, že jste mou ódu přeložil. V próze je tak nejlépe, zvlášť v rytmičké, která nahradí i spád sloky a verše. Divím se, že i při mém výkladu Vám zůstala některá místa temná, je z toho zjevno, že duch jazyka uniká někdy i největšímu studiu a největší píli.

Soudím z dopisu Vašeho, že máte již knihy, které jsem Vám poslal, ale nepoznávám, zdali *všechny*, jež jste si přál, ani jak jste s nimi spokojen, zvlášť dostal-li jste žádané staré kroniky? Co si přejete, Vám obstarám, jen dovoluji se zeptati Vás, chcete-li sbírku moravských písní od *Bartoše*, která jest dost drahá (asi na 15 lir by přišla), ale velmi pěkná. Zmíňte se o tom příště, dříve ji neobjednám.

Děkuji za Ferrariho vydání Tassovo, je výborné, a dojde-li u mého překladu k druhému vydání, vezmu je za základ textu, též dík za ostatní publikace, Poeti giovani je jistě od Mazzoniho, není-liž pravda? Je to psáno stejně roztomile, jak duchaplně.

Zatím končím. Nedivte se, pošlu-li Vám někdy nějaké číslo novin, o kterém bych mohl myslet, že by Vás tam něco mohlo zajímat.

S oddanými pozdravy přátelskými Váš

Jar. Vrchlický

17. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3679)

Vysoce vážený příteli,

Padova 23. ledna 1890

znovu díky za dopis a za dar. Ta *antologie* mi může být velmi prospěšná. Knihkupec mi zaslal Sabinu; ale zdá se mi, že Vy jste mluvil o *novém vydání*, a toto je staré. Nebo existuje opravdu jen jediné? Potřeboval bych kompletního Šemberu⁷¹ v posledním vydání.

Bohužel *kroniky* nepřišly, a byl bych si je velice přál. Pokud jde o *moravské písně*, rače je objednat; nechci, aby mi chyběly dobré knihy jen proto, že jsou drahé. S ostatními věcmi, které jsem dostal od knihkupce, jsem spokojen.

Odjíždím do Říma a zdržím se tam pár dní; vezu Carduccimu, svému kolegovi i ve Vyšší školské radě⁷², překlad Vaší básně v obtahu z tiskárny. Jak jsem Vám řekl, připojil jsem ji k článku o Tassovi a je jí tam dobře. Doufám, že za 14 dnů tu věcičku budete mít, tak malou a tak poškozenou pomalostí naší tiskárny.

Je jisté, že ve větším svazku Manniho najdete více prostoru a povzbuzení. Je-li knězem a mluví-li jako kněz, není pro nás laiky tak důležité. Pro mne by bylo velkým potěšením, kdybych mohl ukázat tomu skvělému člověku český překlad jeho vznešených veršů. Ale prchám, a až se vrátím, popovídáme si více. Vám oddaný

E. Teza

P. S.: Ano, jednu z těch knížek Vám posílá Mazzoni, který Vás uctivě zdraví.

Pokud jde o *kroniky*, prosím Vás o pomoc. Je-li to knížka lidového čtení, měla by být k sehnání.

18. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3677)

Vysoce vážený příteli!

Padova 8. února 1890

Konečně! Posílám svůj článek⁷³ jako tiskovinu. Jen pomyslete, že se zrodil, aby byl otištěn v časopise, a skončil ve sborníku prací jedné

akademie: zde je toho málo, tam by toho bylo moc. Kde by se Vám má slova nezdála přátelská, račte je interpretovat v přátelském duchu; a nezapomeňte, že *skutečným soudcem* nemohu a nechci být.

U prof. Sládka mne omluvte, udělal-li jsem málo a špatně: když jsem opravoval korektury, některé z těch veršů mne zaujaly a byly pak do hodiny napsány a vysázeny.

Od knihkupce jsem dostal nové vydání a je dobré. Nyní dávám příkaz knihkupci v Pise (Enrico Spörri), aby to všechno zaplatil: a Vám zatím děkuji.

Jedu do Florencie na pár dní a budu zpět na Popeleční středu. Těším se, že tu na mne bude čekat nějaké psaníčko od Vás.

Tasso nás svedl dohromady: budeme dál spojeni jinými básníky a přátelskými city, se kterými se Vám nyní poroučím.

Vám velmi oddaný

E. Teza

19. Jaroslav Vrchlický Emilii Tezovi (10)

Vážený příteli,

10. II. 1890

dostal jsem včera otisky Vaší studie o svém překladu Tassa a děkuji Vám srdečně za všechna vlídná slova, jimiž jste moje dílo provodil.⁷⁴ Souhlasím celkem se vším, co jste napsal, ale moje radost by byla větší, kdyby v laskavém dopise Vašem nebyla věta, která, upřímně řečeno, mne zarmoutila. Píšete, že *pravým soudcem mého překladu být nechcete a nemůžete*. Proč? Tomu dobře nerozumím. Jak já věc pojmám, vypadá pak úsudek Váš jako almužna z přátelství . . . Proč byste nemohl nebo nechtěl říci celou pravdu? Já bych ji snesl a náš poměr by zůstal tím také, jak byl, nedotknut. Takhle se mi zdá, že mne chcete *šetřit*, a to skoro víc mne bolí než nepokryté vyslovení pravdy.

Sám jste již naznačil úvodem, že všechno nemůže být v překladu, co je v originálu, že by pak čeština musela být italštinou, a jen tomu a hlavně ohledu formálnímu k vůli jest v mém díle ono „tritume“, ony „zeppe“⁷⁵, bez kterých někdy je velmi těžko se obejít i při největší vůli a práci. Ani já nepovažuji tento Jerusalems za definitivní, dojde snad, pokud bůh zdraví a sil dá, na 2. vydání, a tu vděčně užiju všech Vašich pokynů i rad.

Neshody v básních Buonarrotoho, jež uvádíte, staly se tím, že první dvě znělky byly překládány původně dle vydání starého, pak teprve, když jsem Guastioho dostal, přepracovány. „Inferno giusto e pio“⁷⁶ do verše nedostanete, já měl *osm variant*, a nešlo to, spokojil jsem se pak s „dvo-

jím peklem“, nebo to skutečně jest; ovšem měla by být k tomu poznámka, *jaké* to dvojí peklo se rozumí.

Smím Vás prosit o *adresu Cesara Guastih*? Rád bych mu poslal výtisk z úcty a díky za jeho obrovské dílo, které mi mou práci valně usnadnilo.⁷⁷

Vzhledem k poznámce pod čarou, že neznáte mé překlady Victora Huga ani mou báseň Vittoria Colonna, posílám obé pod křížovou páskou; kdybych byl tušil, že si jich přejete, mohl jste je mít už dávno.

Sládkovi jsem odevzdal exemplář, měl velkou radost. Kroniky pro Vás hledám, v Praze nejsou k dostání, psal jsem na venkov, tam spíš se dostanou.

Odpusťte mou upřímnost a přijměte díky mé nejvřelejší. Tasso nás spojil, a tak zůstaneme.

S výrazem přátelské úcty Váš vděčný ctitel

J. Vrchlický

Překlad ódy mé jest nyní docela věrný, lepší přát si nemohu a myslím, že též Vám je nyní docela jasna. Carducci mi poslal svoje Discorsi, co nejdřív pošlu Vám i jemu čtyři jeho ódy přeložené.

J. V.

20. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3684)⁷⁸

Milý příteli,

odpovídám pozdě, ale hned po návratu z Toskánska. Váš dopis mne zarmoutil. Vidím, že jste nebyl spokojen s mými slovy a že si myslíte, že jsem řekl jen část svého úsudku. Ne. Ne. To, co chybí, není na mně, abych to pověděl: o *kvalitě stylu*, ať v próze, či ve verších, nemůže pronášet soudy cizinec, a neodvažil bych se o tom říci ani slovo, a když, tak jenom se zaváháním, ani kdyby šlo o literatury, které jsou mi značně bližší než česká: proto říkám, že *skuteční soudci* jsou tam u vás.

Chvály je možná málo; ale pomyslete, a moji přátelé to dobře vědí, že vážím každé slovo a že když řeknu krásné a dobré, jde o jemnou krásu a o ryzí kvalitu. Tolik na svou omluvu.

Srdečný dík za další dárky, které pokaždé zvyšují můj úžas nad Vaší aktivitou a zdatností. O Carducciho *ódách* se zmíním v *Rivista critica*: zatím Vám řeknu jen tolik, že kresba je přesná jak v obrysech, tak v odstínu. Kdybych o něčem zapochyboval a měl pravdu, podíváte se na to znovu. Vidím, že teď, když jste tak dobře vykročil k přetlumočení té vzácné knížky, půjdete až do konce. Ale unum facere et alterum non omitttere: doporučuji Vám také otce Manniho.

Chudák Guasti je už rok mrtev: zasílám Vám řeč, kterou Del Lungo⁷⁹ složil pro akademii Crusku o tomto velikém člověku a spisovateli, jenž byl takovým mistrem stylu. Crusca a archívy v něm ztratily silnou oporu. Posílám Vám také pár *veršiků*⁸⁰, napsaných jen jako věnování starému a věrnému příteli. Dívejte se na ně jen jedním okem, protože lidové věci se nedají přetlumočit; a viděl jste na překladech ze Sládka, že se nedá napodobit ani lidový styl učených básníků.

S přátelskými city Vám tisknu ruku a zůstávám s pozdravem
Váš oddaný

E. Teza

P. S.: (3721)⁸¹ Prosím Vás opět o dvě věci, ke kterým mi napíšete podle vlastního uvážení: přesné údaje o *ruských a srbských lidových* písních (není možné, že by tam žádné nebyly); a soupis dantovských prací, malých i velkých, které u vás vznikly.

21. Jaroslav Vrchlický Emilii Tezovi (11)

Slovutný a drahý příteli,

V Praze dne 3. března 1890

bylo mi velice líto, když jsem vyrozuměl z Vašeho listu, že Vám poslední mé řádky způsobily nelibost. Odpusťte — nebo to nebyl účel jejich, nerozuměl jsem pouze jednomu místu v dopise Vašem, a odtud vzniklo ono nedorozumění.⁸² O chvále neb jejím nedostatku nemůže být řeči, jsem spokojen s každým slovem z Vašich úst, znaje Vaši kompetenci i učenost i mysl básnickou. Víím, že tu platí každé slovo za stránku, a to mi dostačí.

Děkuji Vám za řeč Isidora del Lunga o Guastim — je klasická formou i obsahem — a zvlášť za Vaše roztomilé překlady našich národních písní. Zmíním se o nich při příležitosti v některém časopise. Nemusíte se báti, že byste byl setřel jejich pel a že Vám v ruce zbyly jen špendlíky, ó nikoli, nezapřel jste v překladech těchto poetu.

Srbské a bulharské písně národní dal jsem Vám poslati firmou Řivnáčovou; snad jsem nechybil? Nejsou drahé, a jsou dobré; ruské jsou dražší, poněvadž jsou i s melodiemi, a přišly by asi na 15 lir (7 zl.). Chcete-li je, pište o ně buď přímo Řivnáči, nebo mně. Nazývají se *Slovanstvo ve svých zpěvech*, vydává *Ludvík Kuba*⁸³, ale dlužno *výslovně* žádat ruské, jelikož byste jinak dostal všechny, i jihoslovanské písně, což by přece přišlo poněkud draho. Možno si také kupovati je jednotlivě, a sice velkoruské zvlášť, maloruské atd.

Chystám překlad Dantovy *Vita nuova* — prokázal byste mi čest,

bych Vám směl svůj překlad připsati? Rád bych, aby vyšel do dubna, kdy, jak se dočítám, bude u Vás slavnost jubilejní⁸⁴, a tu bych nerad, aby český překlad měl k ní chyběti. Dávám si na překladu velice záležet, ač obtíže jsou tu po stránce jazyka veliké a místy nepřekonatelné.

Kroniky o Štilfridovi a Bruncvikovi stále hledám po venkově — jako by se nad nimi země zavřela, nikde stopy po nich, ale nedám si pokoje, až najdu.

Znáte a máte Erbenovy básně původní Kytice? — Smím Vám je poslat? Jsou to naše nejkrásnější balady v duchu národním a ukazují, jak tento velký člověk vnikl do ducha poezie národní a jaký byl zároveň poeta.

Drobtý z naší dantovské literatury sbírám, ale jsou nepatrné. Příště o nich více.⁸⁵ Poezie Manniho jsem posud nedostal, a proto posud nepřeložil, rád bych měl větší výbor po ruce, přeložím však jistě, jakmile mi je knihkupec zašle.

Smím prositi Vás o číslo Rivisty, kde se zmíníte o mém překladu ód Carducciho?

Zatím končím a vřele Vás pozdravuji

Jar. Vrchlický

22. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3681)

Vysoce vážený příteli!

Padova 9. března 1890

S Vámi je třeba začínat stále stejně, totiž poděkováním: jsem Vám vděčný za čest, kterou mi projevíte tím, že uvedete mé jméno na začátek své práce. Bude to výraz sbratření: díky tomu nebudu muset mudrovat nad otázkou, zda mám takové zásluhy, abych byl mezi Čechy připomínán. Kež bych znal slovanské věci tak, jak jsem si to kdysi přál!

Pokud jde o *Vita nuova*, jistě máte malé vydání, které pořídil Casini⁸⁶, a to lépe než ostatní vydavatelé, protože to dělal až po nich. Kdyby bylo zapotřebí, já tu knihu mám, a je tedy připravena pro Vás. Jestli znám Kytici od Erbena? Je to první česká kniha, kterou jsem měl v ruce hned poté, co vyšla v prvním vydání (1853): a nevím, zda další vydání něco přidávají k těm lahodným veršům anebo v nich něco mění. — Když už o tom mluvíte, prosil bych o jedno vysvětlení. Jak v novele Němcové, tak ve verších Erbenových (Zlatý kolovrat) si nejsem nikdy jist, jaký je skutečný význam slov *přeslice* a *kužel*⁸⁷; jedno z nich je rocca, ale které? A co to druhé? Vysvětlete mi to německy: a snad i s nějakým nákresem nebo schématem, protože některé části těchto tkalcovských strojů se možná podobají našim.

A to není vše. Existuje kniha, v níž by byly německé ekvivalenty

českých zeměpisných názvů? A nějaká mapa Čech, Moravy a Slovenska, celá v češtině? Jak se k ní dostat? Kde jsou osady *Berounsko*, *Budějovicko* a *Hradeček*⁸⁸, pokud jsou to správné formy? A je nějaká kniha o moravském nářečí?

Erben cituje v *Lidových písních*⁸⁹ (2. vydání, str. 478) Vuka Stefanoviće⁹⁰, I, 215: on má jistě *druhé* vydání *Srbských písní*, a já mám třetí. Kdyby to bylo snadné, rád bych měl *první verš* oně srbské písně. Divám se do prvního vydání Erbena (Lidové písně) na str. 15: prosil bych Vás, abyste mi laskavě přeložil do *spisovné češtiny* poslední strofy, od Bojanovské.⁹¹

Jak se jmenují ty tři vesnice, kde zvoní zvony? A kde jsou? Ve sbírce Bartošové (str. 11 a násl.) jsou jiné varianty. Ze *Zlatého kolovratu* bych chtěl přesný překlad výrazů *pole lán*, 1, 1; *jak-tě živ*, 2, 4; *jak se podívala*, 3, 2; *v chladu*, 3, 4; *před*, 3, 13 (immer fest?); *moc*, 4, 2 (Die Macht des Glückes?); *lavice*, 4, 12 (která lavice?); *mezi*, 5, 2.⁹²

Vy víte, v čem spočívají obtíže člověka, který si chce být jist správnou interpretací. Děkuji Vám za zpěvy, které jste mi dal poslat. Můj knihkupec už napsal Řivnáčovi: příkládám pro něj pár řádků. Zpráva o Vašem překladu Carducciho ód vyjde až na začátku dubna, a budete ji mít hned. Podívejte se, které z Vašich básní by se daly přeložit nerýmovaným veršem: nechť jsou krátké, epické a na způsob idyl. Chtěl bych zkusit něco malého přeložit, i když jsem nyní uprostřed orientálních próz.

S přátelskými pozdravy Vám tisknu ruku a s opětovnými díky zůstávám Vám oddaný

E. Teza

Potřeboval bych z Koberovy ústřední knihovny⁹³: 33, Lazarice, přelož. J. Kolář; 49, Justa a Rufina; 23, Noc před vánocemi; 88—91, Listy Ortisa; 151—154, Vikář; Mikšíček, Národní báchorky.

Rád bych věděl, zda jsou a kolik stojí Moravské písně od *Sušila* a Slovanské písně od *Čelakovského*.

P. S.: Obávám se, že ty ruské básně jsou lyrické: a mně záleží na tom, abych měl český překlad *epických* zpěvů.

23. Jaroslav Vrchlický Emilii Tezovi (12)

Slovutný příteli,

V Praze 14. března 1890

díky srdečné za laskavé a vlídné přijetí dedikace mého překladu *Vita nuova*. Překládal jsem na základě vydání z bibliotéky Sonzognovy, jež upravil Francesco Costero, a pak mám po ruce skvostné vydání benátské

z r. 1758 (Ant. Zatta)⁹⁴; budu Vám povděčen, pošlete-li mi vydání Casiniho, abych mohl ještě včas srovnati je se svým překladem a uvarovati se snad omylů. Básně z *Vita nuova* jsem překládal dvakrát, poprvé roku 1887, podruhé letos v lednu, první překlad je volnější, druhý věrnější, nyní jsem oba srovnal a na základě jich udělal třetí, s nímž jsem jakž takž spokojen.

Dovolím si nyní přejít k Vaším dotazům a zodpovědět je, pokud mohu a vím.

1. Kytice Erbenova vyšla nyní již v šestém vydání, kteréž Vám posílám pod křížovou páskou ze své bibliotéky, mám duplikát, a můžete ji přijati ode mne bez skrupulí: posílám Vám ji, jelikož je tam *dobrý portrét Erbenův i biografie*.

2. *Přeslice a kužel i kolovrat* (dle slovníku Kottova).⁹⁵

3. Mapu Čech dvojazyčnou budu hledati a dám ji poslati na Váš účet knihkupectvím Fr. Řivnáče. Zatím toto: *cko* je koncovka krajů. *Beroun (Beraun)*, město na západ od Prahy na řece Berounce, která je přítok Vltavy, ležící po dráze asi 1 hodinu cesty. *Budějovicko* od města *Budějovice* na jihu Čech (Budweis) na Vltavě, *Hradecko* od města *Hradec (Králové)*, Königgrätz, na východě Čech na Labi ležící.⁹⁶

4. Karadžiče okamžitě nemám po ruce, ale najdu a vyzvím, nač se ptáte sub I, 215.

5. Ze *Zlatého kolovratu* čeho potřebujete, napsal jsem tužkou na straně u každého slova.

6. Knihy žádané z Koberovy ústřední knihovny dal jsem poslati knihkupectvím.

7. *Sušilova* sbírka bude sotva k dostání, ale zeptám se, totéž platí o Čelakovského vydání písní národních. Já náhodou mám písně litevské, a ty Vám posílám s prosbou, byste je ode mně přijal, nebo u Vás mají větší ceny než u mne, je to vydání původní, rarita z roku 1827.

8. Udané písně od Kuby sebrané jsou vskutku jen lyrické, samostatná kniha českých překladů ruských národních písní žádná nevyšla, leccos je sem tam v časopisech a v sbírkách jako *Vymazal*, *Poesie slovenská*⁹⁷, která by Vás snad v nejednom ohledu mohla zajímati.

9. Onu píseň, kterou mám přeložit, nemohu ve svém vydání Erbenův najít (mám také 1. vydání). Snad kdybyste mi udal *první strofu*, abych mohl píseň poznati, a pak Vám překlad hned zašlu.

A nyní přicházím já s otázkou. V Carducciho *Canto d'amore* nemám jasný smysl ve verších:

Come villani c'hanno da partire
un buon raccolto dopo mietitura?⁹⁸

Zanichelli, *Rime nuove*, pag. 219, 7. odstavec básně, 3. a 4. verš. Prosím o výklad nebo o parafrázi prózou.

Konečně dostal jsem *obě kroniky* o Brunevíkovi a Štilfridovi z ven-

kova a posílám je zároveň s pojednáním, které v těchto dnech v časopise Krok vyšlo.

S vřelými pozdravy Váš nejobdanější

J. V.

O dialektu moravském psal prof. Bartoš, kniha sluje O dialektologii moravské.

24. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3704)⁹⁹

Vysoce vážený příteli!

Padova, pondělí

Byl bych odpověděl dříve: ale když přišel Váš milý dopis, byl jsem zrovna v Římě. Začínám od Vita nuova a rychle Vám posílám Casiniho vydání, které Vám velmi poslouží: je to můj vlastní exemplář, podržte si jej na památku. Jsem Vám velice vděčný za Vaše dary: Erben je jak zkrášlený, tak i rozšířený; také Život je užitečný, i když už mám biografii od (. . .).¹⁰⁰ Mám velkou radost ze Štilfrida: Vám vděčím za to, že byl vytažen na světlo boží mezi knížkami lidového čtení. — Velmi užitečné jsou mi všechny Vaše poznámky a výklady. Mrzí mne, že od knihkupce pořád nic nedošlo.

A teď přecházím k Rime nuove. Mietitura je *akt kosení*; na poli, *raccolto* je to, co se kosí a co se pak *rozděluje*: die *Ernte* nachdem der Schnitter seine *Arbeit* beendet. Není tu tautologie, jak se Vám možná zdálo: anebo jsem nepochopil přesně, v čem spočívá Vaše pochybnost?

Dnes musím končit: na brzkou shledanou, tisknu Vám ruku a srdečně Vás zdravím.

Váš E. Teza

P.S.: Strofa, kterou jsem měl na mysli v Erbenově sbírce, je v *poznámce k Sestře travičce*: ale poté, co jsem přečetl jiné moravské písně, rozumím tomu sám. Zaráželo mne ono *mia* (mně, mě); zřejmě Vás ještě požádám o pomoc, přinejmenším pokud jde o tři lokality, které musím odvodit z adjektiv *bojanovské*, *mutěnické*, *hodonské*.

Ještě jednou na shledanou.

25. Jaroslav Vrchlický Emiliu Tezovi (13)

Vysoce vážený příteli,

V Praze 5. dubna 1890

tentokrát se můj dopis trochu opozdil, avšak doufám, že mi to prominete, chtěl jsem před svátky trochu, jak se říká, uklidit, tj. dodělat co nehotovo, odbýti korespondenci atd.

Poslal jsem Vám číslo Hlasu národa, kam jsem napsal několik řádek o Vaší činnosti vzhledem k naší poezii a literatuře,¹⁰¹ a doufám, že mi proto nezazlíte. Znáje již poněkud Vaši vzácnou povahu, psal jsem skoro suše a střízlivě, hledě víc k věci, ale napsati jsem to musil, dělá to u nás dobře, když se k tomu ukáže. Tedy se proto na mne nehněváte?

Za Casiniho vřelé díky. Ovšem mně by byl dobře postačil exemplář na papíře obyčejném, proč jste olupoval svou bibliotéku o dar přítele zajisté milého, o výtisk, který zvlášť pro Vás byl vytisknut? Je to od Vás pozornost i obětavost, kterou dobře si budu pamatovat, ale sotva kdy dovedu odměniti.

Prekládal jsem těchto dnů několik ód Carducciho. Rád bych vydal časem výbor jeho poezie, až budu hotov, budu Vás prosit, byste mi vymohl jeho svolení. Bylo by to asi deset archů, asi 70 básní, a sice 20 sonetů, 30 lyrických a epických a 20 ód barbarských. Co tomu říkáte?

Vita nuova začnu nyní po svátcích s Casinim znovu slovo za slovem, rád bych měl překlad, jenž Vám patří, co nejdokonalejší.

Zatím Vás pozdravuji a přeji Vám veselé svátky velikonoční. Pište, co byste potřeboval anebo co by Vám bylo vhod, jsem beztoho Vaším dlužníkem. Váš nejoddanější

J. Vrchlický

26. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3680)¹⁰²

Vysoce vážený příteli!

11. dubna 1890

Co se asi stalo? Umřel jsem? Proč neodpovídám na toliké projevny laskavosti? Příteli drahý, už tři týdny jsem ve shonu a letu a teprve dva dny mám klid. Musel jsem se stěhovat: dovedete si představit starosti, které jsem měl vzhledem k tomu, že mám s sebou velikou, moc velikou knihovnu, které musím sloužit.

Ale konečně jsem tu, uprostřed světla, vánku a květin, s velikou a naléhavou touhou pustit se do práce.

Příští týden uvidím v Římě Carducciho. Řeknu mu o Vašem úmyslu dát dohromady řadu jeho věcí: může se jen radovat, že bude mít tak důstojného interpreta. Vy pracujete tak zázračně rychle, že jedna kniha opravdu nečeká na druhou!

Hlas je příliš přátelský, příliš shovívavý, a mohu Vám jen poděkovat. Jsem starší, než si myslíte,¹⁰³ narodil jsem se 14. září 1831, a ve Vídni jsem nestudoval na Orientálním ústavu, ale na univerzitě u Bonitze¹⁰⁴, Miklošiče¹⁰⁵, Hahna¹⁰⁶: výborní lidé, na které myslím s vděčností; a s vděčností vzpomínám také na jednoho z těch skvělých arménských duchovních, který mne naučil základům arménštiny, již jsem pak už nepustil. Ale to všechno už je tak dávno!

Jsem rád, že Vám Casini poslouží, a děkuji Vám za nový dar. Vidíte, jaká náhoda: (. . .)¹⁰⁷ jsem měl jen část a chybělo mi právě to, co mi nyní téměř jasnovidně posíláte.

Myslím, že zítra nebo pozítří budu mít *Rivista critica* s několika slovy o překladech Carducciho. A přikládám také jeden svůj *žertík*, který přijmete tak, jak se žertíky přijímají: usmějte se a dejte jej pryč.

Dnes piší ve spěchu. Zachovejte mi své vzácné přátelství a věřte v mou oddanost. Váš

E. Teza

27. Jaroslav Vrchlický Emilii Tezovi (14)

Slovutný a drahý příteli,

V Praze 29. dubna 1890

Vy jste se stěhoval do nového bytu, gratuluji Vám, že máte to stěhování za sebou, je to vždy celá expedice, zvláště kde je velká bibliotéka, já bych se již co živ nechtěl stěhovat, leda do svého vlastního domu, což se mi však v tomto slzavém údolí sotva přihodí, a tak mohu klidně říci, že se nepostěhuji vůbec.

Poslal jsem Vám ještě na starou adresu, týž den, kdy přišlo Vaše psaní, než jsem je dostal, číslo Hlasu národa přinášející jmenování prvních členů naší nové akademie.¹⁰⁸ Myslím, že Vás to bude zajímat a že tam vedle mého jména najdete i jiné ještě známé, např. prof. Bartoše atd.

Včera jsem dal na poštu výtisk druhého vydání Dantova Pekla. Doufám, že se Vám bude úprava knihy líbit, v textu jsem hleděl co možná přiblížit se ku větší věrnosti a k stručnosti výrazu, mnohé jsem po Vaší radě a kritice předělal (tak Pape Satan atd.),¹⁰⁹ kde to jen trochu šlo, aniž bych musel bourati celé tercíny. Vidím však zase již všelicos, co by mělo znít jinak, a přicházím k úsudku, že je to práce Sysífova — nu, udělal jsem aspoň, co jsem mohl. Nyní má přijít na řadu Vita nuova, pak Očisťec, potom menší lyrika Dantova a konečně Ráj. Bylo by to pěkné, kdyby to bylo již raději ne hotovo, ale vytištěno.

Budete-li mluvit s Carduccim, požádejte jej, aby laskavě mé překlady ze svých básní autorizoval neb k vydání jich dal svolení; pošlu seznam, jak těch 670 čísel srovnám; myslím, že to bude hezká kniha, kterou bude v naší literatuře čestně zastoupen.

Konečně jsem dostal Ríme Manniho, také jsem již několik čísel přeložil a snad během měsíce budou vytištěny, pošlu Vám pak dva exempláře, jeden pro básníka, druhý pro Vás. Jsou to věci vesměs pozoruhodné, místy bych stavěl Manniho nad Zanellu,¹¹⁰ aspoň je mnohem modernější ve výrazu, jeho náboženské stanovisko mi pak zcela nepřekáží.

Rivista critica ještě nedošla, těším se na vše z Vašeho pera. Nepotřebujete ničeho ode mne nebo mým prostřednictvím?

Konečně dovolte otázku. Jak stojí záležitost jubilea Beatrice? Máte-li po ruce něco z těch polemik paní Ferrari a Carducciho, Gubernatise neb Bonghiho,¹¹¹ a jestli to nepotřebujete, pošlete mi to laskavě, rád bych o tom něco pro nás napsal.

Končím zatím, poroučeje se Vaší laskavé paměti, a tisknu Vám v duchu ruku. Váš nejdodanější

J. Vrchlický

28. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3682)

Milý příteli,

Padova 18. května 1890

zasedání Školské rady¹¹² trvalo déle, než jsem předpokládal, a tak jsem hned po skončení stěhovacích útrap musel strávit celých čtrnáct dní v Římě. To je jeden důvod zpožděné odpovědi, ten druhý bude uveden v *postskriptu*.

Ale nepředbíhejme. Dík za zprávy o Vás a kolezích, dík za předělaného Danta. Protože tu nemám první vydání, čekám, až mi je pošlou z Florencie, abych mohl konfrontovat předělaná místa: na tu práci se už těším. Byl bych Vám vděčen, kdybyste mi zatím mohl usnadnit cestu a citovat mi *zpěv* nebo *vers*, ve kterém je nejvíce změn. A ještě víc bych byl rád, kdybyste jeden exemplář starého vydání Pekla měl, též poškozený a nedokonalý, a já bych ho mohl k tomu použít. Ale není to nutné, protože, jak už jsem říkal, dostanu tu knihu z Florencie.

Přítel Carducci, co liberál, Vám nechává naprostou svobodu: vybírejte, jak chcete, překládejte, tiskněte, on tomu bude rád; tak jako budeme rádi i my při pomyslení, že jeden dobrý básník je v rukou jiného dobrého básníka. Jsem také nesmírně rád, že Manni nachází pohostinství v Čechách a že budu moci u příležitosti Vašeho překladu pochválit jeho cudné, přísné a laskavé umění.

Rivista critica je odevzdána do tisku už několik měsíců, dosud však nevyšla, avšak stane se tak v nejbližších dnech. Doufejme, že má před sebou budoucnost. V čísle, které bude následovat po tomto, najdete několik mých slov o jedné bohaté antologii starších a novějších italských básníků přeložených do španělštiny.¹¹³ Bude tam také žertovná kritika Foscolových Hrobů přeložených mým přítelem Menéndezem y Pelayo.¹¹⁴ Možná si pomyslíte, že na tohoto i jiné překladatele líčím pasti.

Ani mi nemluvte o jubileu Beatrice. Mně se tyto scény, v nichž se mísí umění velikých básníků s ješitností tlachalů, moc nezamlouvají. Ale zeptám se Mazzoniho, co by v tom všem mohlo zajímat Vás, důstojného rytíře staré Beatrice.

Doufám, že zanedlouho Vám budu moci poslat také nevydané po-

známky Tommasea ke *Snoubencům*.¹¹⁵ Slavný spisovatel je napsal ihned poté, co román vyšel. Jsou opravdu pozoruhodné.

Nyní Vás, drahý příteli, opouštím, a doufáje ve Vaši vlídnou náklonnost, zůstávám s pozdravem. Váš

E. Teza

Postskriptum:¹¹⁶ V tomto okamžiku vycházím ze zasedání naší Královské akademie věd a umění. Akademie konstatovala, že Vaše překlady, plně skutečné poezie, činí čest italskému písemnictví, a zapsala Vás proto do svých řad jako čestného člena (to je nejvyšší stupeň členství).¹¹⁷ Brzy dostanete zprávu od předsedy. Mně však záleží na tom, abyste to věděl ihned. Zdá se mi, že nám budete bližší, stanete-li se jedním z nás. Váš

Teza

29. Jaroslav Vrchlický Emilii Tezovi (15)

Slovutný příteli,

V Praze 20. máje 1890

chvátám, abych Vám vyslovil vřelé díky za poctu, kterou mne Vaše akademie obmyslila; vím dobře, že je to v první řadě *zásluhou Vaší*, nebo nebýti Vás, sotva by kdo, nebo aspoň málokdo věděl o mých pracích, které jsem dělal vždy s láskou k Vám a Vaší literatuře a které by jen měly býti dokonalejší. Ale tak dle slov „in magnis *voluisse* sat est“ přijímám s díky vzácnou poctu, na kterou jsem hrdý. Poděkuji se Akademii a dovolím si zaslati své publikace pro její bibliotéku, jakmile dojde úřední toto oznámení.

Jelikož byste 1. vydání Pekla sotva dostal, posílám onen výtisk, na kterém jsem korektury prováděl, usnadní se Vám tím značně práce srovnávací. Jediné si dovoluji podotknouti k I. zpěvu, terc. 15, že máj neznamená u nás pouze určitý měsíc (*maggio*), nýbrž též jaro *vůbec*, čímž myslím ono *dolce stagione*¹¹⁸ je zcela vystihnuto. ¹¹⁹Doufám, že i jiné opravy jsou dost šťastné; o jiných „zeppách“ ještě vím, ale nemohl jsem při nejlepší vůli je odstranit, nebo tiskárna, zprvu loudavá, ke konci mne hnala skoro nelidsky.

Chci v provádění korektur v 2. a 3. dílu býti ještě přísnější k textu, aby co možná přiléhalo mé znění k originálu, jak jen to svrchovaný pán formy, *terza rima*¹²⁰, dovolí.

Carducci je skoro hotov (asi 70 básní, počítám na 10 archů tiskových) a myslím, že do vánoc letošních Vám jej i Jemu předložím. Děkuji Vám za Vaše laskavé zprostředkování, byl bych mu psal sám, ale vím, že nerad odpisuje. V tom ovšem Vy jste, jako ve všem, laskavost vtělená.

Ora, con animo, le grazie e rammentand:
mi alle sue affettuose benedizioni, ma le proteste

Dev.

I. Tosa

Padova 18 maggio 90.

Poscritto. In questo momento sono dalle sedute
dalla nostra R. Accademia di scienze e di
Lettere; l'Accademia, rammentando quale onore
alle facce alle lettere italiane in le sue
versioni prima di varie pagine, volle espressioni

Socio onorario (ave il grado più alto.)
il suo nome una ~~benemerita~~ benemerita.

Avrà pochi notizie del presidente; me preme
a me darglielo subito e mi pare di ammirarlo
a noi e la fraternità nostra collegio. Mi

creda

due off.

Bude mne zajímati, co jste psal o Foscolovi — Dei Sepolcri, přeložil jsem též tuto překrásnou báseň, ale posud nevytiskl, jistě mi bude Vaše studie užitečná. Předplatil jsem se na Lettere e arti a mám radost z tohoto výborného listu.

Nemyslete prosím, že jsem ctitelem jubilea Beatricina, naopak, sdílím zcela stanovisko Carducciho i Vaše v té věci, chtěl jsem býti poučen o stavu věci a slyšeti, i co druhá strana povídá.

Posílám panu Mazzonimu exemplář Pekla a prosím, byste mu vyřídil mé pozdravy a úctu.

Vita nuova je v tisku, doufám, že na podzim vyjde jako 2. díl mých překladů Dantových.

Končím prodnes ještě jednou s díky za vše a znamenám s oddaností úplnou

Váš J. Vrchlický

30. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3683)

Vysoce vážený příteli,

Padova 3. června 1890

jen pár slov, abych poděkoval a mnohokrát se omluvil za zpoždění. Korektury mi přijdou vhod; jestli je nevrátím ihned, odpusťte mi: rozhodně se neztratí.

Protože máte boloňský časopis, neposílám Tennysonovu *Doru*.¹²¹ Snažím se přiblížit lidové řeči: a možná uvidíte ještě jeden můj překlad v *benátském dialektu*. Až budete listovat časopisem, najdete *Impagliatore*¹²², krátký příběh, o kterém ani nevím, jak mi vyšel z ruky. Onen Drosos (v etiopštině teza znamená rosa: vidíte, že si masky беру zdaleka, i od afrických bratrů, když už ne z našich polí a lesů), onen Drosos jsem já.

Posílám jako tiskovinu těch pár slov o Carducciho ódách¹²³: brzy dostanete další drobnosti.

Nepozastavujte se nad italskou lenivostí. Víím, že náš milý tajemník Vám ještě nenapsal, že jste naším členem v Akademii. Ví, že to víte, proto to otálení. Jak nedočkavě čekám na překlady Manniho!

Věřte v mé srdečné přátelství.

E. Teza

31. Jaroslav Vrchlický Emilii Tezovi (16)

Drahý a slovutný příteli,

V Praze 23. 6. 1890

nevím, co si o mně pomyslíte — ale robota je robota, a já v ní vězím po krk na konci školního roku, v úřadě, při zkouškách atd. Tak mijí den po dni a já zůstávám dlužníkem a už se věru stydím. Poslal jste mi tak krásnou nezaslouženou úvahu o Carducciho překladech v Rivistě a já se Vám ještě ani nepoděkoval. V duchu dělal jsem to stále, a je-li sympatie srdcí, musíte o tom vědět.

Také Vaší akademii jsem nepsal list děkovací, ale bude to brzo; chci poslati jí pro bibliotéku *všecky své překlady z italské literatury*, aby měla aspoň to, na základě čeho mne tak vyznamenala.

Vita nuova se již tiskne, mám již dva archy korektury, Casini mi dělá přitom výborné služby, vždy na Vás při něm vzpomínám. Řídím se docela dle něho.

Manni měl v redakci neštěstí. Nechali ho ležet a vytiskli dřív Carducciho Canto d'amore a Due titani, Manni přijde prý ještě *v srpnu*; ono číslo s Carduccim Vám posílám¹²⁴, budu vděčen, poznamenáte-li mi něco, co bych mohl v korektuře ještě opravit. Dispozice jsou nyní takové: hned po prázdninách, tedy v *září*, vyjde Vaše Vita nuova — před vánoce, v *prosinci*, vyjde Carducci.

Jakmile trochu přejde doba zkoušek a úřední práce, budu Vám psátí více. Zatím buďte zdravý a nezapomeňte na mne.

Vám vždy oddaný

J. Vrchlický

32. Jaroslav Vrchlický Emilii Tezovi (17)

Drahý a slovutný Mistře,

V Praze dne 4. srpna 1890

konečně dnes mohu Vám poslati dávno hotové, leč teprve nyní vytištěné překlady z poezií G. Manniho. Posílám dva sešity Květů¹²⁵, jeden pro Vás, druhý prosím, byste laskavě zaslal básníkovi s mými uctivými a přátelskými pozdravy.

Dostal-li jste můj a Sládkův překlad Byronových Hebrejských melodií? Jste zdravý? Dlouho neměl jsem toho potěšení dostati od Vás řádky nějaké.

Vita nuova je vytištěna; jelikož však pro vazbu jest malá, přidám k ní Canzoniere, a tu mám k Vám prosbu. Rád bych znal Vaše mínění, *mám-li překládati básně, které jsou označeny záhlavím Rime di dubbiosa*

*autenticità*¹²⁶; já bych je nejraději vynechal, však budu se řídit *dle Vašeho náhledu*. Nezapomeňte na to: kniha vyjde někdy v říjnu s určitostí.

Čtu nyní básně slečny Vivanti¹²⁷ a pana Piccioly¹²⁸, pak se probírám Scartazziniho¹²⁹ Prolegomeny k Božské komedii a Carducciho Discorsi.

Můj překlad Carducciho je v plném proudu tisku, jsem asi v polovici. Kniha vyjde hned po prázdninách.

Končím vřele Vás pozdravuje

Jar. Vrchlický

Dostal jsem krásný diplom od Akademie i zaslal list děkovací a své publikace poezie italské se týkající.

33. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3687)¹³⁰

Milý příteli,

hned Vám vše vysvětlím. Nejsem v Padově, nýbrž uprostřed letní zahálky ve Vittoriu, na úpatí Alp. Vittorio je název dvou starších osad, Serravalle a Ceneda. Sem mi posílají z domu dopisy, ale ne knihy: jen náhodou jsem dostal půvabnou knížku z Byrona¹³¹, kterou přečtu lépe až s originálem v ruce po návratu domů. Výborná a krásná myšlenka spojit díla dvou umělců, kteří se snažili malovat totéž; pro citlivé čtenáře by bylo ještě pěknější, kdyby v *1. vydání* nebylo uvedeno, kdo je překladatelem toho kterého textu. Velice se obdivuji Vaší činorodosti!

Neposlal jsem *Lettere e arti*, protože vím, že je máte: můžete si přečíst několik málo slov o Vašem *výborném* překladu Komédie.¹³² Za Maniniho verše Vám děkuji, budou v Padově, sem mi nepřišly: požádám, aby mi je poslali.

Zůstávám tady až do 1. září, pak budu pár dní v Padově a pak pojedu do Paříže, nezabrání-li mi v tom cholera. Račte psát do Padovy.

Vzhledem k tomu, že jste mne poctil žádostí o radu, přecházím teď k tomu nejdůležitějšímu. Není správné, aby se překládaly básně připsované básníkovi. Kdo čte originál, všimne si, že básně připomínají dantovský styl, ale nejsou jím: překladatel je povinen zachovat kolorit, který má dílo (. . .)¹³³

(. . .) spisovatel méně pilný Vás by si u některých textů usnadnil cestu: u Vás to však nepřipadá v úvahu.

Zde se ve své zahálce pokouším o polobásnickou verzi Boewulfa: najdete ji v časopise.

Nevím, zda si už někdo z Čechů dal práci s touto tvrdou poémou, plnou divokých růží a trnů.

Sbohem, drahý příteli. Mějte mě rád. Srdečně Váš

E. Teza

34. Jaroslav Vrchlický Emiliu Tezovi (18)

Vážený Mistře a vzácný příteli,

V Praze dne 26. září 1890

doufám, že nyní již budete i z Paříže zpět, a tak se opět přihlašuji s několika řádky. Oznamuji Vám, že jsem Váš poslední list z Vittoria datovaný obdržel, a děkuji Vám zaň ze srdce. Té doby vězel jsem po krk v kancónách Dantových, byl jsem s prací hotov a odevzdal jsem ji do tiskárny; ovšem strach mám z ní veliký, nebo máloco tak těžkého jsem měl v ruce jako kancóny Poscia ch' Amor del tutto m'ha lasciato a jiné, které sám dobře znáte. Mezitím, než jsem mohl odpovědět na Váš list, vyšel Carducci, kterého Vám současně s tímto dopisem posílám.¹³⁴ Myslí, že budete spokojen a autor sám, poslal jsem mu nějaké exempláře se stručným dopisem. K Vám obracím se s prosbou, byste, až knížku prohlédnete, Carduccimu laskavě sdělil, do jakých rukou se dostal. O referát do novin Vás ani obtěžovati si netroufám, jsa ještě dlužníkem za shovívavý úsudek o II. vydání Pekla v Lettere e arti v čísle 28. ¹³⁵Vaše erudice, drahý mistře, je přímo obrovská, já Vás obdivuji, čím dále mohu stopovati Vaši neúnavnou práci a báječnou sečtělost. Již dávno mne nic tak nepobavilo jako Vaše články A proposito dei Nibelunghi. Máte jistě pravdu, jak já mohu zdálky posoudit, a myslím, že by s veršem ACB i čeština, ačkoliv leccos dovede, měla také svou hezkou potíž.¹³⁶

Ještě slovo o Carduccim. Kdyby on sám mi snad nepsal, nezapomeňte mi sdělit, co říkal a jaký dojem v něm český překlad jeho básní učinil a zvláště jestli jej výbor aspoň *poněkud* uspokojil.

Zabral jsem se nyní — *variatio delectat* — do básní Poeových,¹³⁷ kteréž jsou překladateli také tuhým oříškem; mimo to chystám nové původní poezie, kteréž, jakmile budou vytištěny, Vám zaslati si dovoluji.

Končím zatím a těším se na nějaké zprávy od Vás. Buďte zdrav.

Váš nejoddanější ctitel a sluha

J. Vrchlický

35. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3685)

Milý příteli,

Padova 12. října 1890

vrátil jsem se před třemi dny a našel tu dopisy a knihy. Děkuji. O této nové půvabné práci se letmo zmíním v boloňském časopise: tak si jí budou carducciovcí víc považovat. O svém příteli Vám povím, až se s ním sejdu v Římě, kam jedeme příští týden. Ale i kdyby on řekl jedno slovo, šest dalších zamlčí: a v českém hávu se k sobě nebude znát. Teď

vyšla jedna nová óda, Piemont, a budete ji mít. O Beowulfovi neříkáte nic: to je znamení, že se Vám nelíbí: a to se zase nelíbí mně.

Dnes jen v rychlosti: příště více a lépe. V každém případě v srdečném přátelství a s nejživějším obdivem k Vaší závratné čínorodosti, která nebere poezii krásu, půvab ani jiskru.

Stále Váš oddaný

E. Teza

P.S.: Ach Vy taškaři! Vložit mi do úst dvě chyby! Ne *traduci*, ale *traduca*; ne *egli le sarà*, ale *ne sarà contento*.¹³⁸

36. Jaroslav Vrchlický Emiliu Tezovi (19)

Slovutný příteli a drahý Mistře,

V Praze 28. X. 1890

jen několik slov pro dnešek, víc na omluvu a vysvětlenou k poslednímu mému dopisu.

Omluvu dvojí: předně, že citát z Vašeho listu v předmluvě ku překladům Carducciho vypadl tak špatně; nové poučení vyhýbat se co možná jazykům, kteréž sazeči neznají; osudné to místo jsem korigoval *dvakrát*, a potřetí vypadlo zase, jak je čtete; patrně myslí sazeč, že umí vlašsky lépe než my oba. Druhá omluva je v příčině Vaší narážky, že se o Vašich člancích v *Lettere e arti* à propos Boewulfa nezmiňuji. Tím nemá být řečeno, že bych jich snad nebyl četl, naopak, věnoval jsem otázce té všecku pozornost, ale nemám se za *kompetentního* zde sám něco povídati. Tak hluboko v ústrojí jazyka Vašeho nenahlížím, v duchu Vám svědčím, nebo cítím, že princip Váš, který proti panu Pizzimu hájíte, je zcela správný, ano vůči originálu zcela logický, je mi však těžko posouditi, jak dalece se tomu vlastina může akodomovati. Myslím, že poměr je týž jako naše palčivá otázka časomíry v rozměrech antických, a zdá se mi, že já ve svých překladech od barbarských vůči češtině hájím, ano prakticky provádím tytéž principy. Ovšem lze mi to dělat vůči češtině, kterou snad přece trochu znám; ale nemohu se vyjádřiti, ač sympatizuji s Vašimi teoriemi z celého srdce, vůči italštině. Zde mne to jen vysoce zajímá, ale úsudku si dovoliti nemohu. V příčině Boewulfa samého, příznám se, že sice znám starogermánskou poezii, ale jen z německých moderních překladů; starý jazyk neznám, nikdy jsem se jeho studiem nezabýval. Nedostal jsem ještě poslední čísla *Lettere e arti* od 7. X., a nevím tudíž, jestli a co jste odpověděl panu Fleresovi na jeho článek ze dne 13. září.¹³⁹

Jak jste se měl v Paříži? Jistě jste otamtud přivezl spoustu nového vědeckého materiálu. A nyní zase do Říma! Tyhle cesty Vám závidím,

já se bohužel hnouti nemohu, a tak cestuji pouze mezi přihrádkami své bibliotéky.¹⁴⁰

Poslal jsem Vám některé své hračky poslední a číslo Světozora¹⁴¹, kde je řeč o Carduccim.

Zatím sbohem. Buďte zdrav a mějte mě rád. Vám zcela oddaný

J. Vrchlický

37. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3708)¹⁴²

Milý příteli,

Padova, sobota

mám jedinou omluvu. Když jsem byl ještě v posteli, dostal jsem Fausta¹⁴³ a s velkým potěšením jsem ho velký kus přečetl; protože jej znám téměř z paměti, nepotřeboval jsem originál, abych mohl pochválit eleganci a pili překladatele. Pak se mi zdálo, že jsem Vám o tom okamžitě a neprodleně psal. Ale teď, před cestou do Říma, cítím naopak pochybnost, zda ten dopis nezůstal jen v nejskrytějších záhybech mozku. Chci Vám to tedy hned říci, alespoň letmo: a pohodlněji si o tom povíme, až budu zpět a až se osvobodím od *orientálních variant*, které na mne útočí, tlačí mě, ruší mě. Náhodou jsem zrovna mezi Turky, a vlastní vinou i s koptskými pergameny. Kdepak verše!

Vy jste o mně zatím smutně přemýšlel, ale nemyslel jste na jedinou pravdivou věc: totiž že jsem a zůstávám ohromen Vaší prací, tak rychlou a tak dobrou. Vám oddaný

E. Teza

38. Jaroslav Vrchlický Emiliu Tezovi (43)¹⁴⁴

Drahý Mistře a slovnutný příteli,

jen několik řádků, abych se nezdál v očích Vašich býti nevděčníkem, byste si mohl vysvětliti moje dlouhé mlčení.

Když přišel Váš krásný referát o mém překladě Carducciho v *Lettere e arti*¹⁴⁵, ležel jsem nemocen tyfem¹⁴⁶ a teprve dnes poněkud vstávám z lože a mohu zase trochu něco čísti nebo psáti. Pouze to jest příčina, že posud jsem Vám nepsal, jak bylo mou povinností.

Přijměte tyto opožděné díky mé se stejnou laskavostí. Učinil jste pro naši literaturu již mnoho, o jedno bych Vás ještě snažně prosil, zasaďte se o to, aby pan Panzacchi¹⁴⁷ anebo redaktor jiný z *Lettere e arti*, až bude zase někdy oznamovati české knihy, nedával je pod osudnou pro

Drahý miske a slavný příteli,
 je-li možná radši, abych se neptal
 v souč. Vašich bítí neodčiněm,
 byste si mohl vyvolat moje
 slouže. milování.

Když přišel váš krásný refest
 o mém předladi Carduoko a
 "Lettere e Arti" ležel jsem
 nemnohým typem a teprve dnes
 poněkud otávaním se toho a
 mohu zase trochu něco čísti
 nebo psati.

Použeto je pod písmenem je proudu
jsem vám nepal, jed bys mou
poroučení.

Příjímáte bys opožďené dudy mé
se stejnou laskavostí. Učinil jste
pro naši literaturu již mnoho,
a jdu- bys vás ještě razně prosil,
žasádk se o to, aby pan Langrovi,
anebo redaktor jiný z „Lettere o etli“,
až bule jae náddy oznamovati
čarfe dudy, medival je pod
osuduou pro nás pubridu.

Germania - to jst gao' bojasime
' a presumpce; neznam osem politicky
stolom ale v literatúre jme pise
kroji jako Maďari neb Rumuni
a zájez Bohemia' by snad dostal.
Dopuste mi tu poznamku, ale
stalo se to při prvim obléhání
Lantuvitko a jele to nepůstobí
dobře.

Koním zatím přeje Vám štěstí
a veselí vády pánovní. I Ml
Danta (Vita nuova a Langensiere) máve
korigasi. Svelou oddanosti Váš
J. Mlýnský

nás rubriku *Germania* — to jest, zač bojujeme a pracujeme; nejsme ovšem politicky státem, ale v literatuře jsme přece svoji jako Maďaři neb Rumuni, a název Bohemia by snad dostačil. Odpusťte mi tu poznámku, ale stalo se to při prvním ohlášení Carducciho, a zde to nepůsobí dobře.

Končím zatím, přeje Vám šťastné a veselé svátky vánoční. II. díl Danta (*Vita nuova* a *Canzoniere*) právě koriguji.

S vřelou oddaností Váš

J. Vrchlický

Výtečně jste přeložil skotské balady v čísle 43.¹⁴⁸ Nebudete jich překládat víc? J. V.

39. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3686)

Milý příteli,

Padova 24. prosince 1890

mlčením jsem se provinil já sám; a teď mne mrzí, když se dovidám, že během celé té dlouhé doby Vás sužovala nemoc. Teď, když jste ji už překonal, je třeba nabrat sil a neunavovat příliš mozek. Jakkoliv Vám shovívavá příroda dala do vínku nadbytek a snadnost, nesmíte toho zneužívat. Doufám, že mi budete moci brzy říci, že jste jako dříve, činorodý a bez následků.

Když Akademie opět otevřela své brány, byly předloženy Vaše dary a já musel ukájet zvědavost kolegů. Díky také za knížečky, které jsem dostal teď nedávno; a dík také za to, že jste se přátelským okem podíval na ty skotské balady. Doporučuji Vám onu vzácnou sbírku, najdete v ní poklady a také bohaté analogie se slovanskými písněmi. *Sestra travička* z Erbenovy sbírky, kterou jsem přeložil a předal jednomu příteli, se ztratila: nyní jsem pořídil překlad znovu a brzy jej uvidíte společně s jednou anglickou baladou. Dokončil jsem dva zpěvy z *Runebergovy Anny*¹⁴⁹: ale obávám se, že moje napodobenina nenapodobitelného se bude zdát příliš nevýrazná.

Věnuji se teď však nikoli veršům a Západu, ale plebejskému orientalistickému studiu a také krétské řečtině, jak Vám ukáží, až přijde čas.

Je tomu už třicet let, co Carducci vyučuje. Přátelé a žáci mu uspořádali slavnost: a já mu poslal pár veršů, které Vám příkládám a které možná otisknu.¹⁵⁰ Byli jsme jmenováni téhož dne a spolu jsme působili asi šest let: on se tehdy zabýval Cinem. V Boloni jej přijali se slávou a nadějí. Jeho *úvodní přednáška* vzbudila obdiv a obdivován a milován byl i sám umělec, tehdy a pořád. Jeho stará maminka mě měla velice ráda. To je komentář. Styl se Vám bude zdát tvrdý a málo přirozený:

ale mně tak vychází z pera. Kdybych byl básníkem, byl by průzračnějším, harmoničtějším, obraznějším. To uvádím, abych se pokáral, ne abych se omlouval.

Pokud jde o *Bohemii*, máte pravdu, a hned jsem zařídil potřebné. Šťastný nový rok ze srdce: mějte mě rád a pište na začátku svých dopisů *drahý příteli*¹⁵¹, a nic jiného. Vám ze srdce oddaný

E. Teza

40. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3675)¹⁵²

41. Jaroslav Vrchlický Emiliu Tezovi (8)

Drahý Mistře a příteli,

V Praze 5. ledna 1891¹⁵³

srdečný dik za Váš poslední tak vřelý a přátelský dopis, projevující tolik účasti s mým zdravím. Nyní jest již dobře a zdá se, že všechno půjde svou starou kolejí. Pracuji opět se starou energií a s větší ještě láskou.

Posílám Vám cestou knihkupectví ještě jednu Erbenovu Kytici, ale je to jistě tentokrát ta poslední, nebo krásnějšího vydání se sotva dočkám. Vy sice můžete říci: což ti Čechové nemají nic lepšího nebo novějšího než tu Kytici? Na první bych odpověděl, že sotva, na druhé, že vím, že Vy jste ctitelem těchto básní a že vždy je lépe poslati něco, o čem víme napřed, že se to líbí, než útočiti na cizejšího čtenáře něčím neznámým. Mimo to není to bez egoismu. Byl jsem požádán a napsal jsem jakýsi úvod k tomu dílu, má to být jako estetická studie pro širší kruhy, a tu chci, abyste to četl.¹⁵⁴ A tak přijměte i tuto Kytici shovívavě. Ještě něco: na ilustraci ke Zlatému kolovratu najdete *přeslici*, je to ona stojící tyčka nahoře se lnem, nástroj s kolem je *kolovrat*, *kužel* se zastrčí nahoru do otvoru nad kolem.

Díky za Vaši kancónu Carduccimu, přeložil bych ji, ale u nás je přece trochu vzdálena svými narážkami. Ale i přesto snad časem to udělám. Svě verše omlouvati věru nemusíte. Jsou jaké jsou, ale jsou poezie, a basta.

Nyní dovolte otázku. Reviduji 2. vydání Očistce, a tu přicházím v IX. zpěvu na verš — hned první:

La concubina di *Titone* antico . . .¹⁵⁵

Scartazzini¹⁵⁶ chce číst *Titan* a Gildmeister¹⁵⁷ ve svém novém překladu

se ho přidržuje a překládá také Titan. Ať již, jak Bianchi¹⁵⁸ vykládá, je to aurora solare či lunare¹⁵⁹, rád bych znal Vaše mínění o tomto místě, mám-li nechat první znění Titone, či nové. Všecka vydání a překlady, jež mám po ruce, čtou Titone.

V jednom z posledních čísel časopisu *Lettere e arti* nacházím překlad Słowackého Otec morem zemřelých v El-Arishi¹⁶⁰ — škoda, že jen prózou. Je to čarokrásná báseň a mne těšilo, že došlo u Vás již na Poláky, snad potom i k nám nebude tak daleko.

Vita nuova a Canzoniere se dotiskují, snad koncem měsíce Vám je budu moci zaslati — snad k tomu přidám i nové svoje básně, které se dotiskují.

Zatím Vám tisknu vřele ruce a jsem s výrazem oddanosti a úcty

Váš J. Vrchlický

Nezapomeňte prosím na fotografii.

42. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3688)

Vysoce vážený příteli!

Padova 15. ledna 1891

Skvostná kniha dorazila včera: беру ji jako novoroční dárek, vrhnu se na ni s pílí a prostuduji také Váš úvod, na který jsem se zatím podíval jen zběžně. Bylo by divné, kdyby neexistoval jediný úplný německý překlad Erbena. Je? A kde?

Bylo mou povinností odpovědět Vám dříve, musíte mne však omluvit. Mám velice rád bystrost a přísnou učenost Scartazziniho, ale tentokrát se mýlí. Kdyby byly všechny výklady jednotné, kdyby se rovněž všichni komentátoři shodli na *Titanovi* a přihlédlí přitom ke skutečným učitelům Danta a především k Vergiliovi, pak budiž; ale ne, básník napsal určitě *Titone*. Když vidím pádné argumenty na jedné i druhé straně, váhám, protože miluji spravedlnost; ale tady mám naopak veškerou jistotu, kterou může člověk mít při posuzování památky našeho umění. Je to skutečně manžel paní Aurory, pan Titone: jde o věc *občanského stavu*, a kdo by chtěl oddělovat manžele anebo svádět ženušku k hříchu, dopouštěl by se žalostného skutku.

A ještě dodávám, že kdyby už šlo o Titana, bylo by tam uvedeno *Titano*, a nic jiného. Takže se držte dobré tradice a nechte Němce, ať se vyžívají v novotách.

Spatnou zprávou je to, že *Lettere e arti* zřejmě zanikne a že je velice těžké ho vzkřísit. Jak se zdá, roste počet spisovatelů, a ubývá počet čtenářů!

Opětovný dík za dar. S prosbou, abyste mě měl rád, Vám tisknu ruku. Vám srdečně oddaný

E. Teza

P. S.: Na jaře určitě pošlu portrét: teď bych na něm byl vyveden s rampouchy na obličejí a bílými by se zdálo i těch pár vlasů, které ve vzpomínce na minulost zůstávají dosud tmavé.

Tady je zima hodná Prahy. Tu Vám nechci závidět.

43. Jaroslav Vrchlický Emilii Tezovi (20)

Drahý příteli,

V Praze 5. března 1891

konečně Vám mohu předložit — zatím ve vazbě jednoduché — knihu Vám věnovanou! Lyrika i Nový život¹⁶¹ vlastně tvoří jeden svazek, rozděleny byly jen z ohledu knihkupeckého prodeje, a patří obě Vám. Přijměte je s vlídnou shovívavostí. Víím dobře, že jí budu mít zapotřebí, mou omluvou jest neobyčejná těžkost problému, který jsem luštit musil, těžkost v obratu i ve formě. Jsem *první* u nás, kdo to podniká, a to mi musí býti omluvou, kde síly nestačí, a vííte sám, *ultra posse nemo tenetur*.

Děkuju při této příležitosti za Vaše všechny vzácné rady a pokyny mi poskytnuté.

Dostal jsem verše p. Mazzonih, měl jsem z nich velkou radost, ale nemohu zatajiti, co jsem i jemu si dovolil poznamenat, že autokritika jeho byla *velice, nad míru přísná*; doufám, že v jeho *Opere complete* najdu zase ty věci, které dnes vypustil a které tak mám rád.

Prosím Vás, co jest s *Lettere e arti*? Zašly tedy přece? Jsem nyní bez listu a prosím Vás o radu, na který se mám nyní abonovati, asi v tom směru, jaký byl tento tak výborný list.

Vzpomínám, že jste se naposled ptal po německém překladu Erbenovy *Kytice*. Neexistuje žádný, co já víím, je to Němci těžké a pro svou výlučnou *českost cizí*.¹⁶² Zde třeba orati půdu nevzdělanou, však Vy to dovedete, o tom jsem přesvědčen.

Jak se máte Vy? U nás je nyní konečně všecko zdrávo — ale práce mám, že nevím, kde mi hlava stojí.

S tím poroučeje se do Vaší vzácné přízně, Vás pozdravuji a jsem v přátelské oddanosti Váš

Vrchlický

Unico stigmatissimo;

Lo splendido regalo arrivò ieri sera: ma lo prendo come stemma da capo d'anno, me gli gatterò attorno un zolo, a studiarlo anche la vostra introduzione, vista finora un un cabio solo. Steno sarebbe che Doli' Erben non ci fusse una compiuta versione tedesca: c'è dove'è!

Mi dovete ben rispettare più presto, e dovete perdonarmi. Di cui molto l'acume e l'ordine ordinazione della Scartrecci, un

LA 7416413688

concordi, se i vanti commentari s'acordassero
santa con a Jovai un Totano, bastando ai
vanti maestri li denti, e pinoe li tutto e
Vogito di Drota; no, il poeta aveva scritto:

Totone di canto. Quando veggio regnare di
una e Jaki alla parte, per amore delle
giustizie, tartarone; qui ianosa la tutta
quale s'annosa che nel giudicare in armonia:
te deli arte usche di più more. l' proprio
il merito delle signor Aurora, e messo
Totone: e' dunque un caso di stato civile, e

spostare verso il penultimo, perché opera triste.

Il badante amava che se a Titano si fosse
lungo si direbbe un Titano, e non altro. Dunque
state in la buona tradizione e lasciate ai
teosofisti le sbircie di destra alla sinistra?

Lettere scritte o' de fora Lettere et
Lettere musicali e che o' difficile folla risarci-
tare. Tanto pare essere il numero d'effi-
scrittori e scelerati quelli di Lettere!

Numery grazie dal dono e proprietari a
volerini bene, si stringe le mani. Una q. l. Ty

Palon 15 gen 91

P. S. Dicerò che a primavera verrà il
infratto: per adesso sarà coperto col ghiaccio sul
vite e parrebbero bianchi anche i fusti peli
che, in momenti del passato, restano neri.
Qui c'è un frutto degno di Braga, che non volere
incendiarsi.

marco 20
v kúpe S. káma 1891.

Dráhy' píštelí,

Konecni Vám msta prodáti -
jakti se cebe' jednoduše' - dítu

Vám pánovna !, Lyrika :

'Nový život' stane' kón' jedu
kapd , rozdeleny bý jón zohledu

dnitkdupedáka prodáje , a patí'

obí Vám . Kúpníte je s

sklónu skovarovsti . Vám dobre ,

je jí budu mít zapotřebí , máu

omluven jest neobvyčejná' kúpnost

problemu, který jsem luštil munit,
těžkost a obava i reformě. Tem
perce u nás, do to podvítá
a do me munit lži omlouvá, kam
bily nedací a vito jáno, ultra
profa nemo tenetur

Nežijte při této příležitosti za
váše věci spíše radly a pokyuy
mí podvítat.

Dostal jsem persi p. Šaffonika,
některé písmo z vich velkou radost, ale

nemohu zatajiti, co jsem i jemu si
dovolen poznamenal, ze autodidakta
jeho byla velice, nad ním přístava ;
dovolen, ze jeho opus complete najdu
jise by rci, ates dnes vypravit a
ates tak mím rád.

Právem Vás co jst s Lettere o. M. t.
Jasly Tedy přic? Jsem vyui bez
lids a prave Vás o rade, na
skry a móm vyri abonati asi
Tom móm jedy byl tato tak vyborý
list.

Vzpomínám, že jste se neposlední ptal
na německou předlohu Ebenovy
"Kytice". Neexistuje žádná, což
víte, je to velmi teplé a pro svou
výlučnou čest její. Je třeba
orati předu rozhodnou, iad Vy to
dovedete, o tom jsem přesvědčen.

Jad se máte Vy? U nás je nyní
danečné věsto zohráno - ale práce mám
je velmi, ade mi klava stojí.

Stim poručíte a do své spíše
příje, Váš požadujete a jsem v
přítelství oddanosti Váš

Vrhlidý

44. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3689)

Milý příteli,

Padova 21. března 1891

zblízka není snadné uchopit pravdu, a zdálky je to nemožné. Co jste myslel? Samé marné stíny. Po návratu z Říma jsem tu našel Vaše lístky a dopis. Chtěl jsem odpovědět ihned, abych znovu poděkoval za poctu, kterou mi projevujete (stačilo říci, že jsem české literatuře přítelem, a snad věrným). Ale nemohl jsem přece odpovědět, aniž bych se alespoň letmo nepodíval na *svou* knížku; a můj mozeček byl také zcela zaujat *Codexem cumaniens*¹⁶³, jak ještě uvidíte, a koptskými pergameny¹⁶⁴, o kterých mám psát. Kdepak Čechové a Čechie!

Dnes začíná svoboda, a tak se dívám a píši. Oko se zastavuje u III. oddílu. ¹⁶⁵*La donna della salute* není *paní blaženosti*; v každém případě je pak *své* příliš omezující: jednalo by se o blaženost *všech*; *dubitosamente* je příliš zvýrazněno ve Vašem *v strachu*; i *fedeli di Amore* nejsou *fedeli in Amore*. Oddíl IV: *A ke komu*, nemýlím-li se, je špatný překlad: jde o *per quale donna*. Oddíl V (str. 14, 3): *dávala, dával on a dívčí* jsou nadbytečná: zdají se hříčkou, a v Alighierim to tak není. *Per mia vista*: neřídíte se Casinim a činite dobře, nemusíte aspoň polemizovat; snad je smysl *non si tradiva il segreto al vedermi (non mi portava cosí da tradirlo)*. *Tanto ne mostrai: tak jsem se choval* — příliš nevýrazné. *Ta potud, pokud* mají myslím časovou platnost, a to se nehodí: ale možná *necitím* dobře češtinu. VI. oddíl: byl bych ponechal *štít* z předcházejícího oddílu. *Quanto da la mia parte* není přeloženo. Oproti Casinimu to chápu takto: *láska, která z mé strany byla tak veliká*. Tečka.

Uvedené i neuvedené věci jsou zanedbatelné. Vaše práce je dosti záslužná a vidím zřetelně, jak po staletích mladá próza jednoho národa tlumočí dobře zestárlou prózu jiného národa. Boloňský časopis je mrtev a pohřben, prozatím Vám nemohu nic dobrého poradit, sám po něm cítím velké prázdno. Zaplněná už je jediné tato stránka, a já Vám tisknu ruku a ze srdce zdravím. Vám oddaný

E. Teza

Akademie Vám poděkuje za nový dar.

Postskriptum, malé, ale kruté (3701):¹⁶⁶

Protože jsem dopis neodeslal ihned, stačil jsem pročíst Nový život a objevit Vaše *taškárství*.¹⁶⁷ Překlad není pořizován na základě Casiniho vydání (o němž se dá jen se značnou mírou kritické shovívavosti říci, že je klasický)¹⁶⁸: jednou užíváte jeho, podruhé někoho jiného, a to bylo třeba uvést. ¹⁶⁹Chybou je *cortamente (krátce předtím)* na str. 59 (místo *certamente*) a tázací věta na str. 41, 5 zdola.

Využívám příležitosti k tomu, abych Vám ušetřil další vytahání za uši, přirozeně v dobrém.

Str. 41, *jen ty = tu pur.* Špatně. — Str. 51, *k vůli ní = per lei:* nezdá se mi dobře přeloženo. Str. 51, na konci textu chybí řádek. Str. 53, dole: *nebylo.* Špatně. — Str. 55, *subtilnější:* příliš cizí a moderní. — Str. 31, *onu paní:* svou je nutné. — Str. 32, *gentile e leggiadra:* roztomilá je málo. — Str. 30, *však necht.* Špatně: znamená to *anche se avessi taciuto.* — Str. 32, zpěvů: příliš (*parlare*). — Str. 32, *průhledná* je přidané. — Str. 29, kap. XVI: neřídíte se Casinim na začátku. To je myslím dobře, ale řekněte to! — Str. 38, 6 dole: *nebo.* Špatně (podle Casiniho). — Str. 38, lepší italské *colui che se ne va*, a str. 11, *di piu lunga età.*

45. Jaroslav Vrchlický Emilii Tezovi (21)¹⁷⁰

Velectěný příteli,

V Praze 26. III. 1891

Vaše přísné řádky mi teprve osvětlily tu propast, která jest v otázce překladatelské mezi námi. Třeba vždy dbáti rozdílu obou jazyků, a právě výtky Vaše, týkající se hlavně těchto nuancí, ukázaly mi, jak Vy vždy hlavně ze stanoviska *filologického* věc posuzujete, tedy v detailech pro celek často i nepatrných; já — odpusťte mi tu upřímnost — hledím vždy více *k celku*. Chybuju-li, dobrá — ať to jiný udělá líp, nastane však vždy otázka, co bude musit obětovati ze stránky *poetické*.¹⁷¹

Ani že mi vyčítáte, že nazývám Casiniho klasickým, není loajální. Napsal jsem to, spoléhaje *na Váš doslovný úsudek*¹⁷², já, sám cizinec, přece nemohu *kontrolovati kodexy* a hádati se o každé perché e finché¹⁷³ atd. Tak odmítnouti musím rozhodně slovo *bricconate*, kteréž jsem si za svou dvacetiletou snahu o poezii italskou, za snahu, která mne stála čas i oběti finanční i práci namáhavou, *nezasloužil*. Překládal jsem *Vita nuova* *tříkrát*; není mou vinou, že máte někdy jiné texty; kdybych byl měl Casiniho hned ze začátku, mohl býti snad překlad jednodušší, takhle nemohl jsem více činiti.

Je mi líto, ale více říci nemohu. Jsem o novou zkušenost bohatší. Což ten můj překlad *nemá ani jedné dobré stránky*? Patrně nemá, vyčítal jsem to mezi řádky Vaší kritiky svého Tassa a Manniho, kterého jsem přece jen překládal *kvůli Vám a za kterého se mi dostalo stejně ostrých slov — i tiskem*.¹⁷⁴

Odpusťte, že jsem Vás kdy obtěžoval a Vás o drahý Vám čas olu-
poval. Vy, syn velkého a šťastnějšího národa, jehož budoucnost je jista, máte snad právo tak mluvit, jak mluvíte, my zde v zápasu o denní existenci, v proudu denních potřeb a důležitostí jsme ovšem lazaři. Ale

co naplat! Srovnáme srdce do kapsy a jdem dál, bez ohlasu, bez přátel, jsme chudí, ale bricconate neděláme.

S úctou a lítostí

Jar. Vrchlický

46. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3710)

Milý příteli,

Padova 30. března

myslím, že by bývalo lépe, kdyby dopis nebyl doporučený a pošťáci jej ztratili, protože si jej nezasloužím. V každém případě mne mrzí, že Vy, uvyklý dobrým spisovatelům, nerozumíte mému stylu, který se ve své stručnosti stává temným, a tedy *špatným*.¹⁷⁵ Mnohokrát jsem opakoval svým čtenářům, jak u Vás obdivuji jemnou znalost naší poezie a umění překládat ji odvážně a s citem. Poznamenal jsem chyby, abych ukázal, jak jsou bezvýznamné a jak mám právo ke chvále. Vždyť kritika se dělá tak často se zavázanýma očima. Vám jsem psal v žertu a *bricconate* byly ony malé chybičky, které mohlo odstranit další vydání. Bezvýznamné věci: ale také znamení, že jsem to četl doopravdy; a nemusil jsem snad chválit zbytek Vám, který znáte můj úsudek.

Udělal jste dobře, že jste se řídil Casinim, a nelituji, že jsem Vám jej doporučil; ale nechtěl jsem, aby se toto vydání označovalo za *klasické*, jako by snad neexistovala i lepší; a vzhledem k tomu, že jde o obdivuhodný pomník velkého spisovatele, jsem také nechtěl, aby se postupovalo chvíli podle jednoho editora a chvíli podle druhého. Neprotiřečil jsem si.

Ríkáte správně, že píle učenců nestačí na umění, které potřebuje více svobody: ale jestli já *pracuji* špatně, není to chyba teorie, ale sil, které nestačí k tomu, abych došel k cíli. V každém případě si myslím, že nejdůležitější zásadou je spojovat správnost s krásou, pravdu s půvabem.

Přečtěte si znovu můj dopis: představte si, že byl psán, jak byl psán, rukou přítele a s úsměvem na tváři; a nedomnívejte se, že jsem tak nevychovaný a krutý vůči člověku, který mi prokázal takovou laskavost, že uvedl na začátku knihy mé jméno.

Facit indignatio versus: nesmíte zapomínat, ó básníku, že si dopisujete také se vzdálenými přáteli.¹⁷⁶

Vám odaný

E. Teza

26 marcu 1891

Uleibung' prieteli,

Vașe prietere' rădăly mi țineu omătly
tu propoart, atens' jst a clajre
păcșadabale' megi nămi. Tăta
șty abăci ștytălu obere jagyde
a pui' ștyly vașe țyțyșă se klane
țarțo nușăci udagaly mi, jst ly
ștyly klane je et anons de a fololopredelo
vă pompyjete, țy a detăclă pu
ceclă țarțo i rapalenyj; jst -
odpătlă mi tu opimunt - kletim

Je káče, atěa nje státa cas, oběti
financím, inženýrům, umělcům, nepěstují.
Především jsem třeba věnovat řádky,
nemá mou vinnou, je máte, vždy píseň
kady, i. (dělá) vhl. smoto. povinnosti, hned, je
přátelství, vnitřní vztahy, smot. předat, jednat, je
ladně, nemohl, jsem, vše, vinnou, vinnou,

Je mi líto, - ale vše vinnou, nemohu.
Jsem o novou pluvnost, bohatství. Což ten
můj předat nená, ani, jedné, dobré
středky. Pakové, není, vztah, jsem
to, mými, vztahy, vinnou, vinnou, ^{stěh} Těma
a, káče, atěa, jsem, jsem, jsem, přelidat

q 14. prosinci Vám a ga dtereho se mi
dostalo stejne' otrojaka slova - i: tisthem.

Opomněte, že jsem Vás kdý obkřoval a také
o drachy Vám čes obkřoval. Vy, bym volle'ho
a štěstějního národa, jehož budoucnost
je jista, máte snad předem tak mluvíti,
jád mluvíti, my jst o jásoum o denmí
existenci, a proudu denmí) protěb a
hitejlově, jime ovim Lapaři. Ale, co
na plat! Jarmámo rida do dapey a
pous dat, by ottam, by pntat, jime
druh, ale bironate "nestěme".

Světou a hřesti'

Jan. Uhlíček

O kuzpe 26. III. 81.

P. G.

Credo che se la lettera non fosse stata ramosa
te, e se l'avessero divorate i gattini, ora meglio, per
un la merito. Mi dispiace ad ogni ^{modo} che, non è buoni
scrittori, non interdice il mio stile che, nelle beatitudine
di fronte oscuri, cioè cattivo. Molte volte ho ripetuto
ai miei paesani quanto io ammiravo in voi la fine
conoscenza della nostra poesia, e l'arte di rifarla con
banchese e con garbo. Mettete la mente per noi: ma
come uomo francese, e come uomo qualche diritto di

lodare; perchè le critiche ve son spesso ad oche
fondate. Il voi scrivon scherzando, e bruciate anco
questi giusti difettucci, de una nuova edizione poter
scarsare. Cose di poca conto; ne segua anche spette
de leggerli Davson, e no avon bisogno di lodare
il resto, a voi che dovete copiar il mio giudizio.

A seguir il Casini avete fatto bonone, e no
mi parlo di averlo suggerito; ma no volevo che
la sua edizione fosse fatta desseca, come so altri
na Japosa per di neghi: no volevo, trattandoli di

un momento ammirevole di grande scrittore, che
si andasse in lista a un editore o lista in lista,
Ma c'è in me ambiguità.

Vi dite, o ragioni, che le delizie degli eruditi
li non bastano all'arte, che vuole più libertà: e
se io frase male, non è colpa della tecnica, ma
della forza che non arrivano al segno. Ad ogni modo
profici che principii dai principii è il congiungersi
la verità con la bellezza, la verità con la grazia.
Rileggete le mie lettere: immaginatele scritte,

una ora sante, de una rena svica e un iso
ridante: a nu tonetami cu' sgarbete a forse de
pu' dispicere a diu restare a na teate cortaja,
mottandu in capu el libru il mio nome.

Frät indignato cordas: nu vorate pernetiale, o
pate, di faru anche le commiseranze cu' gli amici
svitami. Arestatomi.

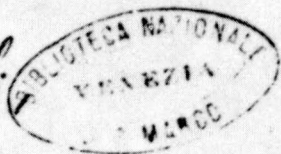
nuh off

J. Tini

Padm 30 mag

IV 1891.

Dravý pítelí

Odpustke - mužekli ... Mo vité
sám genus irritable valum . .
Fetale se mi a to dole, že ghráim
píndu pod rohamu a hl píem jfj
oukostíám gáneretáti vité. hájité
píre. Vyvélhiti. Vám to
dohé pímolu, flo to pýrítáti,
lejí hýte to pýrítáti, vlyhýte
vítel, to ghráim at slávkútk
líti ga to, že píeríji. Po
Váim lítku se mi pítela, že

głoszanie poleceń p[ro]c[ur]atora . N[ie]ch,
aby w[ie]dzieć je k[on]kretnie k[on]kretnie,
p[ro]c[ur]ator w[ie]dzieć k[on]kretnie z
m[ie]scem a k[on]kretnie w[ie]dzieć k[on]kretnie
ob[ie]ktach a w[ie]dzieć k[on]kretnie w[ie]dzieć k[on]kretnie
w[ie]dzieć . N[ie]ch tedy m[ie]j p[ro]c[ur]ator
dos[ci]gn[ie]cie s[ie] i je nad p[ro]c[ur]ator
k[on]kretnie w[ie]dzieć k[on]kretnie ?

Je[st]e[by] jedyn[ym] p[ro]c[ur]ator a w[ie]dzieć k[on]kretnie
w[ie]dzieć .

W[ie]dzieć
W[ie]dzieć

47. Jaroslav Vrchlický Emiliu Tezovi (22)¹⁷⁷

Drahý příteli,

1. IV. 1891

odpusťte — můžete-li ... Ale víte sám, genus iritabile vatam ... Zdálo se mi v té chvíli, že ztrácím půdu pod nohama a byl jsem již odhodlán zanechat i vůbec každé práce. Vysvětliti Vám to dobře nemohu, bylo to psychické, lépe byste to pochopil, kdybyste věděl, co zkusím od vlastních lidí za to, že pracuji. Po Vašem listu se mi zdálo, že *ztrácím posledního přítele*. Nyní, když vidím, že tomu tak není, přečtu Váš list s klidnou myslí a dovolím si i leccos obhájit i vysvětliti ze stanoviska našeho. Není tedy můj překlad *docela* zlý a je snad přece *trochu* hoden nésti Vaše jméno?

Ještě jednou promiňte a mějte mne rád.

Váš Vrchlický

48. Jaroslav Vrchlický Emiliu Tezovi (23)

Drahý příteli,

V Praze 18. VI. 1891

posílám Vám svou knihu básní, Nové sonety samotáře, v nichž cyklus *Divina Commedia* jsem si dovolil ozdobiti Vaším jménem.¹⁷⁸

Přijměte vlídně tuto vzpomínku, která vyplynula z vděčnosti za vše, co jste snahám mým vlídného prokázal. Spolu příkládám překlad Foscolovy básně O hrobech.¹⁷⁹

Po mnohých a mnohých obtížných pracech úředních vracím se nyní k Orlandovi Ariostovu; jsem v XXX. zpěvu, myslím, že již jej více nepustím, dokud nenapíší „finis“.¹⁸⁰

Jak Vy se máte ustavičně? Jste zdrav a snad již na letním bytě?

Se srdečnými pozdravy Vám zcela oddaný

Jar. Vrchlický

49. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3703)¹⁸¹

Milý příteli,

byl jsem pár dnů pryč. Nacházím tu Váš laskavý dopis, sonety, dedikace jako nové znamení Vaší přátelské shovívavosti a Hroby. Hned jsem si s potěšením přečetl převod Foscola: mám z něho stejnou radost jako Vy. Místa, která by měla být upravena, jsou nemnohá a chyby dosti

zanedbatelné. Jestli nenajdu časopis, v němž bych o tom pověděl Italům, řeknu to Vám beze strachu, že si to vezmete ve zlém. Kdo chválí, musí ukázat, že hledal i ty nejmenší chybičky a že jde o úsudek člověka, který má v rukou vážky.

Posílám Vám *Sestru travičku*¹⁸², která jistě není tak krásná jako ve svém přirozeném šatu: jistě usoudíte, že rytmus měl být sevřenější. Je tam také hudba napsaná podle mého vkusu. V balíčku jsou také verše Carduccimu¹⁸³, které nejsou *poezií*, ale *pravdou*: tím, co jest, a ne tím, co já dělám. S Carduccim jsme byli jmenováni v témže dni a spolu jsme začínali na boloňské univerzitě: jeho úvodní přednáška byla odměněna potleskem, který svědčil o ceně mého přítele a o inteligenci posluchačů. Jeho matka, která mě měla velmi ráda, by plakala, kdyby četla poslední slova: psal jsem je *pro ni*.

Nebudu znovu mluvit o úžasu, s nímž sleduji Vaši práci na poezii, Vaší i cizí: pracujete s takovým bohatstvím obrazů, s takovým mladistvým zápalem. Výborně! Uchovejte si je i pro Rolanda, který je tvrdým oříškem. A nemáte žádné potíže ve výkladu? Abych Vám odtud mohl trochu pomoci?

Sbohem, milý příteli: mějte mě rád. Vám oddaný

E. Teza

Jedině proto, že se jedná o slovanskou věc, i když tak malou, posílám jeden exemplář také *Vaší akademii*.

50. Jaroslav Vrchlický Emilii Tezovi (45)¹⁸⁴

Slovutný a drahý příteli,

odpusťte, že jsem tak dlouho zůstal dlužen za krásné Vaše pojednání o naší baladě Travička, které jste zaslal mně, Sládkovi a Akademii. Za tím Vám děkuji za všechny sám, Sládek mešká již delší dobu někde v lázních a Akademie teprve po prázdninách začne svou řádnou činnost a pak Vám bude za všechny Vaše brožury, kteréž jste již dříve zaslal, poděkováno.

Já jsem byl až do nedávna zanešen prací, která se obyčejně dostavuje s koncem školního roku, takže jsem se málo mohl zabývat pracemi literárními: tak ani Orlando nepokročil valně, pouze jsem důkladně probral a dle možnosti opravil svůj překlad Očistce k II. vydání, kteréž vyjde po prázdninách.

Vy jistě trávíte asi léto opět někde v milém zákoutí horském. Přeji Vám hodně zdraví a pěkné počasí!

Co zašla Panzacchiho *La vita nuova*¹⁸⁵, jsem bez italského časopisu

a nevím skoro nic, co se u Vás děje. Nevím ani, co nového vyšlo v poezii moderní: prosím Vás, byste mi ráčil poznamenati to nejdůležitější, abych mohl doplňovati svou italskou antologii¹⁸⁶, kdyby jednou mělo přijíti k novému vydání.

Co dělá překlad Erbenova Kolovratu?¹⁸⁷ Těším se naň velice. Buďte zdrav a zachovejte mne v dobré paměti!

S upřímnými pozdravy Váš zcela oddaný

J. Vrchlický

P. S.: Napsal jsem o Vaší Avvelenatrice malou noticku pro naše časopisy, pošlu Vám ji potom.¹⁸⁸

51. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3690)¹⁸⁹

Milý a krutý příteli,

bez ohledu na Vaše kruté pomsty¹⁹⁰ jsem Vám chtěl už dlouho psát, alespoň k Novému roku, ale nechtěl jsem před Vás předstoupiti bez potištné stránky. Ta má svou dlouhou historii. Jakkmile jsem dostal *Hroby*, napsal jsem ihned článek pro boloňský časopis, který nějakou dobu strádal a pak zanikl. Doufal jsem, že najdu pro svůj článek prostor v novém časopise Guberbatisově (*Natura e Arte*; prozatím ne)¹⁹¹, jeho čtenáři však nemají rádi kritiku, a neposlal jsem nic. Do *Antologie* nechci psát, protože nemám vazbu na ředitele tohoto časopisu; pak jsem ulovil časopis Biblioteca delle scuole, který se hodně čte na středních školách, a tak jsem tu se svým tištěným pozdravem.¹⁹² Nebude se Vám líbit, protože já rád přimíchám ke chvále nějakou tu výtku, snad abych si na chválu zajistil právo. V každém případě přijměte tento výraz dobré vůle; až přijde čas, najdete ve stejném časopise řeč o Vita nuova.¹⁹³

Teď se mi daří dobře: ale po několik měsíců mne zmáhala *chřipka*, nemoc, která se zdá nepatrnou, ale která vstupuje do příbytků jako zrádný nepřítel a vystavuje vážnému nebezpečí toho, kdo už není mladý.

Tato přetržka v práci mi velice uškodila: protože teď jsem obležen a zavalen popsáním a potištným papírem, který volá po mých rukou a té trošce rozumu, která mi dosud zbývá.

Nemám volné exempláře Gubernatisova časopisu, o němž je řeč výše: v mé malé pyše mne mrzí, že Vám nemohu ukázat zertovnou stránku o *Švýcarovi* ze štrasburské katedrály.¹⁹⁴

Cannizzaro¹⁹⁵ mi píše, že od Vás dostal *Atlantidu*¹⁹⁶. Řekl bych, že Vaše námaha je záslužnější než její plod: protože já vidím ve verších toho počestného Katalánce více rétoriky než poezie, a hodně úsilí. Ale Vy najdete tak rychle rytmus a rým, že pro Vás námaha ani není ná-

mahou. Měl byste přeložit z portugalštiny pár sonetů nešťastného Quentala¹⁹⁷, plného černé a hluboké poezie: a kdybyste neměl lepšího pomocníka, pokud jde o jazyk, jsem tu já.

Uchovejte mi své přátelství a také přání psát mi. Váš oddaný

E. Teza

52. Jaroslav Vrchlický Emilii Tezovi (24)

Vzácný a drahý příteli,

11. II. 1892

myslil jsem opravdu, že se na mne hněváte, a také bych se tomu docela nedivil. Nechtěl jsem Vás také ze své strany dále obtěžovati zásilkami knih, kteréž nám oběma působí jen rozladění. Když však jsem se mýlil, pravím *mea culpa* a píšu a posílám dále, pokud mi neřeknete basta!

Ovšem naše povahy jsou docela různé. Já vidím všecko ve velkých konturách, a proto blouzním po Verdaguerovi a přeložil jsem jej s gustem, Vy hledáte všecko lupou a mikroskopem, a proto vidíte stále tolik skvrn na mých ubohých překladech! Myslím však, že se sotva polepším.¹⁹⁸ Je mi skoro už čtyřicet let, a mám-li dodělat své úkoly, nemohu se zdržovat při subtilnostech. Můj národ chce především *jíst*, chce především ty všecky cizí věci *mít*; slovíčky se tu zdržovat nemohu. Až budu v penzi, pak snad budu ještě jednou pilovati a lízati své překlady, ale jsem přesvědčen, že je spíš zkazím. Jsem člověk prvního popudu, trefím něco na první výstřel, proto nemohu být učencem ani profesorem.¹⁹⁹

Tak i s Vaší kritikou Foscola se ve všem nesnáším. „Vzduch“ — my jiného slova pro to nemáme, a ten *padiglione* by byl v češtině velmi směšný. Však to jsou maličkosti, Foscolo by mi je sám odpustil.

Zatím Vám posílám svou antologii z pěti jazyků²⁰⁰, zítra neb pozítří bude následovat Ariosto (zpěv I—VI), pak Verdaguerova Atlantis, pak II. vydání Očistce, budete mít dosti příležitosti brousiti své kritické zuby.

Atlantis je překládána z docela jiného stanoviska, je to víc, čemu říkají Němci *Umdichtung* než překlad, přečetl jsem vždy sloku a pak jsem ji, jak mi utkvěla v mysli, básnil po česku znova. Fausta a Danta jsem překládal skoro *doslovně*, u Verdaguera je to druhý pól způsobu překladatelského, ostatní mé práce jsou, jak *dobře* pravíte, jakýsi kompromis obou směrů.

Quentala zde dostati nemohu. Kdybyste mi laskavě *udal edici*, rád bych jej četl a přeložil snad něco. Těší mne, že jste opět zdráv; když už jsme v záležitostech rodinných, tu Vám pravím, že se mi narodil syn.²⁰¹

Pozdravuji Vás vřele a jsem přes všecky kritické neshody mezi námi Váš ctitel nejuprávnější

J. Vrchlický

11 febr. 1892

24

Výborný a dravý příteli,

Možete jsem opravdu, že se na své krásate a také štěstí
se tomu doula předvíl. Někdy jsem Vás také
je se' shany dále obložoval: gáňstřemi snit,
střez nám obana pětich' je rozlazení. Když ual
jsem a myšl, pravím „přecalpe“ a jím a
použlám) dále, pokud mi nečfuete basta!

Ovšem naše povahy jsou doula vzpár. Je'
vidím vando se veldyž dostuděš a proto
blouknim po Vertaguerovi a pčlopl jsem py' a
gustam, Vy kletate vando leponu a m. droslo,
jsem a proto vidite dale kolid strom na
mujš ubolyž přelatach! Šyplim ual, že se
stova pologim, je' am' 400 y' 40 let a m. m. li
dodělah se' ušoly, nemohu se zlozovat' při
subtlmoch. Měj' sicut. Dne pčdovim' j'oh,
Dne pčdovim' by vady cifi' s'ni snit; se stov'ka
se le zlozovat' pčmolu. ch' bude a pčm' pad

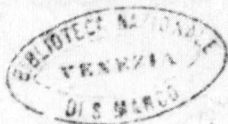
oklatai me' pociu, sau, pe doile parte, palyei
scumpu'nt obou p'neii.

Acumtate pe doile parate. Vilyhote mi barfai
asul ediei, rat 1/3 1/2 a p'etjel mat uero.

Tau' nuc, pe gite opet g'ra, idy' j'g' sau o j'leji
kote) radny' la laim parbu, pe o em' uarebil
spe.

Poplu'ncji sa' uale a j'au j'au uady' d'et'at
radny' uq' u'au' V'is' chitel uq'j'nc'nc'j'

P. D. D. D.

11
II 92.

53. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3706)²⁰²

Milý příteli,

Prof. Albert mi poslal novou knihu.²⁰³ Kdybyste mi mohl pomoci, a ušetřil mi tak námahu, aniž byste ji vynakládal Vy, byl bych Vám vděčen. Potřeboval bych noticku, která by mne u každé básničky odkázala na tento svazek a na svazek Vašeho díla tak, abych našel její text. Stačí zkratky, ale jasné, a čísla. Snad najdu příležitost pohovořit o tomto překladu:²⁰⁴ mluvit o básníkovi a jeho umění by bylo příliš odvážné. Jsem uprostřed nejnudnějších prací na kodexech, variantách, arménských textech, opravovaných podle řečtiny, indických a zaoceánských věcech. Mám okolo sebe vřavu a vůči poezii jsem hluchý anebo alespoň nahluchlý, což je asi přechodná obtíž.

Také o Dantovi budu moci říci pár slov; ale mám pochybnost, neboť líbí-li se druhým, méně se líbí Vám. A způsobovat Vám nelibost jistě není ani mým právem, ani mým úmyslem. Uvidíme. Zatím Vás ze srdce zdravím a v naději, že od Vás brzy dostanu zprávy, napsané ne rukou v letu, zůstávám Vám oddaný

E. Teza

54. Jaroslav Vrchlický Emiliu Tezovi (26)

Slovutný příteli,

V Praze 6. V. 1893

s radostí uvítal jsem zase jednou obálku s Vaším písmem. Ovšem z obsahu dopisu jsme *nevyrozuměl docela, čeho si přejete*, a prosím o *přesné toho udání*, abych Vám mohl vyhověti. Učiním to hned a milerád.

Rovněž nechápu, co píšete o Dantovi.²⁰⁵ Myslil jsem, že se již na mne *docela hněváte*, já bych ovšem nevěděl, *čímž* jsem toho zasloužil. Tím líp, že ne.

Očekávaje *blížešich* zpráv, pozdravuji Vás srdečně a jsem jako vždy v účtě přátelské Vám zcela oddaný

J. Vrchlický

55. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3719)²⁰⁶

Milý příteli,

jsem uprostřed mlh Orientu, a proto zaslepen; přátelé na Západě mne musí politovat a tolerovat.

Mrzí mne, že má slova byla nejasná: to se stává právě lidem, kteří žijí mezi barbary; pokusím se být jasnější.

Ve svazku prof. Alberta není nikdy uvedeno, z kterého místa toho kterého Vašeho díla jsou vzaty básně, které jsou předkládány německým čtenářům: a já bych to naopak chtěl vědět rychle a bez velké námahy. Můžete mi pomoci?

Chci tedy následující schéma, které by udávalo:

str. 15, *Im Winter*; český text je na stránce ... díla ...;

str. 16, *Aus der Schenke des Lebens*; text je na str. ... díla ... a tak dál.

Je to jasné? Ještě bych chtěl otevřeně říci, že kdyby Vás měl tento rejstřík stát příliš mnoho námahy, moje slova musí být pokládána za nikdy nevyslovená.

Těch několik málo slov, které jsem předeslal Erbenově kancóně, vyvolalo přátelskou diskusi na jednom zasedání Benátského institutu: brzy uvidíte její ohlas a předložím Vám svou rétoriku.²⁰⁷ Je to stará rána, která se otevírá, když se mluví o básnicích a o poezii: vím to dobře, ale nedokážu se vyléčit.

V naději, že mi zase něco napíšete, až budete mít čas, Vám tisknu ruku. Srdečně Váš

E. Teza

56. Jaroslav Vrchlický Emilii Tezovi (25)

Drahý Mistře a příteli,

V Praze 2. června 1893

doufám, že vyhovím Vašemu přání tímto způsobem. Dal jsem do jednoho výtisku Albertovy knihy, kterou současně posílám, ku každému překladu napsati paginaci originálu, zdálo se mi to kratší než psáti dlouhý seznam titulů a čísel, kde by se snadno mohla chyba vlouditi. Myslím, že jsem pochopil Vaše intence tím, a prosím, abyste ráčil přijati to za znamení dobré vůle.

Ovšem seznam by tenkrát měl plného významu, kdybyste měl po ruce též všechny originály mých prací, asi něco přece máte, kdybyste projevil přání, jsem ochoten to či ono Vám opatřiti a zaslati.

Poručejte svou ubohou poezii Vaší vlídné přízni, jsem se srdečnými pozdravy Váš nejoddanější

Jar. Vrchlický

Srdečné díky za překlad Christabely, byl to asi tuhý kus práce. Nám ji překládá přítel Sládek, který Vás pozdravuje.²⁰⁸

57. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3691)

Milý příteli,

Padova 21. června 1893

měl jsem poděkovat dříve jak za laskavost, tak za to, že jste mi ji prokázal tak rychle; ale chtěl jsem přiložit také potíštěný list, a to mohu učinit až dnes. Odpusťte mi otálení a věřte, že jsem Vám vděčný: ten svazek s poznámkami je přesně to, co jsem potřeboval.

Fambri je starý přítel: kde se Vám nezdá dost přísný, myslete na jeho kvality; a sledujte při mezi přáteli.²⁰⁹

Doufám, že se brzy vrátím k poezii, a tedy k Vám: zatím jsem stále v mlhách Orientu, které mi brání dobře vidět. Budu se těšit na Christabel a vrátím se ke starým hříchům. Teď Vám závidím potěšení, s nímž čerstvými slovy ožívujete tu starou poezii. Když se překládá Coleridge, roste k němu obdiv a také pocit, že jeho verše patří k těm, které se dají dělat jen jednou.

Srdečné pozdravy prof. Sládkovi. Poručím se Vašemu milému přátelství, Váš srdečně oddaný

E. Teza

58. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3692)

Milý příteli,

Padova 15. února 1894

buďte lepší, než jsem já, a odpusťte mi zpoždění, které sám sobě neomlouvám. Děkuji za důstojný a bohatý svazek.²¹⁰ Z lásky k ariostovské tradici by se mi líbilo, kdyby ho byl knihař udělal ve dvou částech. Tolik k vazbě, kterou je vidět zvenčí. Pokud jde o to, co je uvnitř, řeknu v časopise, co cítím a co si myslím, a pak uvidíte. Zatím se spokojte s povšechnou chválou a s mou radostí nad tím, že jste dovedl ke zdárnému konci dlouhé a namáhavé dílo.

Přeložte něco ze *Zamílovaného*²¹¹, a držte se přitom jednou Boiarda, jednou Berniho, aby byla vidět dvě slohová pojetí a dva umělci. Chci tím říci, že by ukázky měly být vzaty buď z jednoho, nebo z druhého, neměly by se však míchat dva styly v jedné strofě. Myslete na to.

Mám tu *Barevné střepy* (1889) a *Nové barevné střepy* (1892), jakož i Grünův překlad²¹²: nemohu však najít *všechny* texty odpovídající německé knížce. Kde jsou?

Z celého srdce Vás zdravím.

Váš E. Teza

Brzy Vám pošlu překlad ve verších ze skotštiny (starou kancónu Adama Bella²¹³) a překlad z Kalevaly²¹⁴ v tvrdé a doslovné próze. V kratičkém úvodu říkám, že Češi, *jakmile budou chtít*, dostanou svůj překlad finského eposu v osmislabičných verších a možná i s aliteracemi.

Co všechno se nedělá na tomto činorodém poli pěstitelů! A Vy jste v čele všech!

59. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3711)²¹⁵

Milý příteli,

tento druhý dopis není jako ostatní a pokorně žádá o brzkou odpověď.

Včera jsem přeložil z *Barevných střepů* Svatou iluzi a je *pravděpodobné*, že bude otištěna. Dáte mi svolení? Zatím Vás prosím, abyste mi pomohl jak kvůli čtenářům, tak kvůli mně samotnému. Víte, že mi nestačí uhadování a že chci vidět pokud možno i do nejjemnějších záhybů slova. Mám v ruce malé vydání z *Koberovy knihovny* (1892) a autorizovaný (snad přehlédnutý?) překlad Grünův.

1. Kde a kdy byla povídka vydána poprvé?

2. Vidím, že jde o skutečnou událost. Ten pán se skutečně jmenoval Kobula, anebo je to vymyšlené jméno?

3. Přecházím ke slovíčkům. Str. 31: neznám slovo *tréma*. Str. 35: neznám *úběl*. Je to *candore*? *Povlak* je pouze *coperta* anebo také *lenzuola*? Str. 35: *vyzývavě*. Je dobře *in modo provocante*? Str. 36: chtěl bych německý ekvivalent českého *ale kde pak*. Str. 36: *co se podotkla*. Je dobře *che si accenna*? Str. 39: *tady to vězí*. Je dobře *qui sta il punto*? Str. 39: *šoural se* je skutečně *uno strisciarsi*, anebo jde o mnohoznačnější význam? Str. 41: vpravo, pole *na obzoru stráně*. To se mi zdá trochu nejasné. Str. 42: *tmavá pole*: podle barvy trávy nebo z nedostatku světla? Str. 43: *ziraje strnule*. Nejasné, zejména první slovo. Str. 43: prosím německý ekvivalent slova *viďte*. Jde o naše *capite*? Str. 44: *stopovat*. Neznám. Str. 45: *na dobro: per bene? del tutto*? Str. 46: Paprsky měsíce vrhají na podlahu *anelli di luce che si muovono sempre*. Je to tak možné? A *oblý? Glatt* mi nic neobjasňuje. Str. 47: *nazvedl. Alzai su?* Str 48: *opravdu. Per davvero?* Str. 46: *vymluviti*. Zde mi nestačí *ausreden*. Udejte skutečný význam v němčině.

To je vše. Jsem si jist brzkou odpovědí, v níž doufám. Podejte mi vysvětlení v němčině. Článek o Ariostovi je hotov.²¹⁶ Jestli máte české recenze o českém stylu překladu, rád bych se na ně podíval.

Odpusťte, že obtěžuji, a věřte v přátelství Vám srdečně oddaného

E. Tezy

Vysoce vážený Mistře a přáteli,

27. 2. 1894

srdečný dík za Vaše snahy: v příloze najdete žádaná vysvětlení. Ve většině případů jste se strefil správně, zbytek si vezmete z mých poznámek.

Příhoda starého Kobuly je *téměř* zcela pravdivá. Byl to domovník v paláci hraběte Montecuccoli—Landerchiho v Modeně, kde jsem v letech 1875—6 působil jako domácí učitel: ten muž pobýval skutečně v Čechách a nebyl si zcela jist v ohledu identity svého otce. Ale prosím Vás, abyste si tuto informaci podržel jen pro *svou soukromou potřebu*, můj chovanec totiž ještě žije a tato příhoda by mu možná mohla být nepříjemná. Jména můžete přirozeně ponechat, opravdu se tak jmenoval a zemřel před mnoha lety.

Pokud jde o recenze mého překladu Ariosta, nebylo u nás napsáno *vůbec nic*. Všechny noviny jsou ovládány odpudivou politikou a nemají čas se zabývat literaturou a uměním. Tu a tam jsem dostal pár políček od několika liberálů za to, že jsem vynechal problematická místa, ale to není moje vina, jak uvádím v předmluvě. ²¹⁸Vám se bude překlad zdát asi *poněkud moderní nebo volný*, ale básně tohoto druhu se mohou překládat buď volně, anebo vůbec, takový je můj názor. Také forma zde vyžaduje jistou výrazovou volnost, kterou bych si např. v Dantovi nebo ve Faustovi nebyl dovolil.

Posílám Vám nové překlady svých věcí do němčiny a *jsem stále připraven opatřit Vám vše, co si budete přát, a objasnit Vám vše, co byste mohl potřebovat*.

V tomto semestru jsem přednášel na univerzitě o italské literatuře od Pariniho k Giustimu. V létě budu pokračovat od Giustiho ke Carduccimu. Pro starší období mám dost pramenů, ale pro nejnovější období bych velice uvítal knížku, která by pojednávala o vývoji nejnovější italské literatury. Měl byste snad něco takového? Kdybyste mi mohl *udat alespoň titul*, byl bych Vám velice povděčen.

Za pár dní si Vám dovolím zaslat velké dílo, které vydala naše akademie: jedná se o dvě verze starofrancouzské Legendy o sv. Kateřině od prof. Jarníka²¹⁹, našeho romanisty. Přijměte prosím v dobrém toto dílo jako znamení mé úcty a přátelství.

Zůstávám s přátelskými pozdravy Váš nejoddanější

J. V.

Vaši fotografii jsem do dnešního dne nedostal.

tréma = die Furcht, das Trema;

úběl = Alabaster, *úbělem povlaků zářící* = mit schimmernd weissem Bettzeug;

povlak = Betüberzug, die Zieche (von *povléci*, *povléknouti* = überziehen);
vyzývavě = in modo provocante;
Ale kde pak = Keine Idee! Keine Spur, ganz unmögliche Anstrengung (eine ganz populäre Wendung);
podotkla = machte die Bemerkung;
tady to vězí = da liegt's, da steckt's, da haben wir es;
šoural se = šourati, sich mühsan bewegen, schleppen;
v pravo pole, na obzoru stráně = rechts, zur rechten Seite, zur rechten Hand Felder, am Horizonte sanfte Bergeslehnen;
tmavé = cupi (hier im Sinne von saftig grün);
zíraje strnule = stierend, mit stierend Blick (*zíraje* = part pres., *zíra-ti* = anschauen, schauen);
viďte = nicht wahr?;
stopovat = Spur finden, hier ihm nachfolgen;
nadobro = völlig, ganz und gar;
 pag. 46 = sehr gut gesagt!;
oblý = rund, hier mehr oval halbrund;
nazvedl = emporheben, aufrichten den Kopf;
vymluviti = wegdisputieren, ausreden.

61. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3716)²²⁰

Milý příteli,

začínám poděkováním za vyčerpávající a rychlou odpověď. Nezradíme starého Kobulu: a jestli časopis přijme tuto novělu, bude mne zajímat, jak se Vám bude líbit doslovný překlad, který se ovšem snaží a odvažuje být ryze italský.

Mám radost, že máte na univerzitě příležitost hovořit o našich básních, a doufám, že kvůli ottocentu nezapomenete na cinquecento. S literární historií a kritikou současnosti jsme na tom dost špatně: hodně toho už znáte z prozaických prací Carducciho. Málo Vám pomohou Zanellovy dějiny²²¹, které jdou právě až ke Carduccimu, o němž je autorem pojednáváno neohrabaným způsobem. Za několik měsíců vyjdou Mazzoniho dějiny²²², kterou jsou rovněž ze současnosti a jdou až do roku 1870 a měly by Vás uspokojit: ale chce to čas. Pár informací a soudů (s chybami a překrouceninami) můžete hledat ve dvou svazcích Rouxe (*Histoire de la littérature contemporaine*, I, 1800—1859; II, 1859—1874). Ale jsem si jist, že Vám neříkám nic nového. To nové, které chcete a žádáte, tu *není*.

Svůj maličký výplod o Ariostovi jsem už poslal²²³ a náhodou se dotýkám také vynechaných strof. Já mám na věci svůj náhled: jsem spinovcovec a v náboženství liberál, ale nemám styky s pochybnými kruhy; liberál jsem i v politice, protože stále hledám a nacházím *vlastní nezávislost* a dívám se se soucitem na *zablácené pochlebníky lidu*: to je jediný dobrý verš, který jsem kdy udělal, lépe řečeno přeložil z Musseta. Nuže: souhlasím s Vaším vydavatelem. Na *kompletní* vydání, udělané jiným způsobem a pro jiné čtenáře, bude čas.

Přicházím k Vám se svým nynějším obličejem, protože se obávám, že za několik měsíců bude mnohem starší a vrásčitější. Je to *obraz pro veřejnost*; ale myslete na to, že na Vás se usmívá a dívá se na Vás s velkým a rostoucím úžasem. Víc jsem neřekl.

Tisíceré díky také za slib ve věci sv. Kateřiny a překladů. Vidím, že jste mi zapomněl říci, kde je český text próz uváděných Grünem.

Srdečně sbohem. Váš upřímný přítel

E. Teza

P. S.: Pošta mi právě doručuje knihy. Ještě jednou díky.

62. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3715)²²⁴

Milý příteli,

tento dopis bude mít tři části jako kázání, ale nebudu citovat ani svaté Otce, ani evangelium. *In nomine patris*, a začínám.

I. Včera jsem četl *Pepinu*.²²⁵ Také tato novela je cítit pravdou: kolik jí tam je? Kdybyste byl poblíž, vytahal bych Vás za uši za každé latinské slovo, kterým je zohyžděna slovanština: v němčině i v češtině snáším takové míchání cizích slov jedině tam, kde jde o záměrnou ironii. A že by Čech, stejně jako Rus nebo Srb nedokázali říci to, co odpovídá slovům *korespondence*, *intimní*, *parfém*, *sympatická*, *konkrétní*, *konstatovat*, *kategorický*? Uši jsou vytahány, obracím list.²²⁶

V jakém pádu je *věc*²²⁷ (104, 19)? Jak se shoduje s *jakou*? *Nabírání*: dá se užít *canzonare*, *burlarsi* (107)? *Čerta* (III): nejsem si jist užitím genitivu. Něco jako *du diable*? *Spojovací* (113, 6): nenacházím v tomto místě správné slovo. *Účes* (115, dole): neznám, ale uhaduji. Je to nová forma? *Dobrá* (123, 7): co je to za pád? *Uštěpačně*: co je to doslova? *Zahájiti* (137, 3, dole): v tomto místě nechápu. *Částka* (142, 6): nenacházím skutečný ekvivalent. *Konečně jaké vytáčky* (165): chci doslovný překlad. *Ryze* s genitivem (146): nerozumím (také str. 147). Váš překladatel občas vynechává nějaký řádek, a já nevím proč: na str. 209 — snad proto, že jde o žida? Někdy je nepozorný: str. 188, 1, *aniž dal z úst doutník*. Str. 200, 13: lépe *zlomyslně* (velenosamente). Str. 200, 16: *tleskal* není přelo-

ženo — battendo le mani. Str. 204, 6: *hraběnka*, ne *hrabě*. Str. 209, 1, dole, *Durchflog* = tagliava via. Str. 213, 1: příliš volně. Str. 218, 6: má strach říci *líbat*. Str. 219, 18: *Verstimmung*: správně *Anspielung*.

II. Ze skutečně učené knihy prof. Jarníka jsem měl velkou radost. Hned jsem o ní dal krátkou zprávu do Benátského institutu, protože bych chtěl být prvním z latinské krve, kdo o ní bude referovat kolegům.²²⁸

III. Mám hodně Vašich originálních veršů, *chybí mi však značný počet* těch, které byly přeloženy buď Albertem, nebo Kwaysserovou.²²⁹ Pokud jde o novější sbírky, nemám vlastně *nic*: Epické básně, Dojmy, Poutí k Eldorádu, Co život dal, Sonety samotáře (mám jen *Nové*), Hudba v duši, Motýli. Snad mi budete moci od každé z nich půjčit po jednom exempláři na pár týdnů. Dary *nechci*, už jste mi jich dal tolik.

Kázání skončilo a s *naučením*, jak říkají řadoví bratři, Vás ze srdce zdraví Váš upřímný přítel

E. Teza

Fotografie snad už došla.

63. Jaroslav Vrchlický Emilii Tezovi (28)²³⁰

Vysoce vážený Mistře a příteli,

Praha 10. 3. 1894

mnohokrát děkuji za Vaši fotografii, která mi způsobila velkou radost a která nyní zdobí můj pracovní stůl a je svědkem každé mé práce. Ve vašich rysech se zračí dobrota, která si podmaňuje srdce. Ještě jednou srdečný dík!

V příloze jsou žádaná vysvětlení k Pepině. První část příběhu je zcela pravdivě vzata z mého života. Dokonce i *jméno* zpěvačky odpovídá skutečnosti, a tu bych Vás *prosil*, abyste je v případě publikování *změnil*, neboť příbuzní by ještě mohli žít a mohlo by jim to být nepříjemné. Druhá polovina příběhu od opuštění hraběcího domu je již vymyšlena, a to tak, aby doložila základní myšlenku.

Posílám Vám dnes svou první sbírku próz. Grün čerpal také z ní a použil pro své překlady obou titulů. Dvě z těch maličkostí jsou ještě v básnické sbírce Rok na jihu, totiž Flétna a Dcera Kumonova. Kdybyste snad tu knížku neměl, s radostí Vám ji pošlu. Momentálně nemám doma žádnou z knih, které uvádíte, ale v krátkém čase Vám je opatřím. Už jsem pošpinil spoustu papíru, dnes už také vím, že méně by bývalo více, ale už je pozdě, zničit knihu už je těžké, těžší než napsat ji.

Prof. Jarník bude mít velkou radost z Vaší zprávy a podpora obou akademií mu bude užitečná v případě, že by musel příliš bojovat o vydání knihy.

Děkuji Vám za všechny pokyny ve věci moderních italských dějin

literatury. To vše mám doma a také originály uvedeného básníka, jedině Zanellovu studii bych rád měl, i když nedůvěřuji příliš jeho nestrannosti vzhledem k tomu, že je knězem. Ale to už se dá snadno opravit. Tisknu nyní antologii moderních Francouzů²³¹, asi 150 autorů a 300—500 ukázek (30 archů): pošlu Vám knížku, jakmile bude v červnu hotová. To, co říkáte o zneužívání cizích slov, je docela na místě a tirata d'orecchio²³² sedí, dnes bych to už také neudělal, ale tenkrát to u nás byla tak trochu móda. Přirozeně špatná.

Teď jsem přeložil Calderonovu Večeři Baltazara²³³ a začínám se znovu vrtat v Mickiewiczových Dziadách²³⁴, z nichž bych chtěl udělat protějšek ke svému překladu Fausta.

Ještě jednou dík za Vaši práci na českých věcech a za vše, co činíte dobrého pro mne a pro můj národ.

Srdečně Vám tisknu ruku a zůstávám s obdivem a láskou Váš nejoddanější

J. V.

věc = Sache, Gegenstand, qualche cosa;

jakákoliv věc = irgendein Gegenstand;

nabírání, bene (Foppen);

čerta se starat = sich gar nicht scheren um etwas;

spojovací niť = der verbindende Faden fehlt mir;

účes = Frisur (česati, učesati, kämmen);

Ale dobrá (zu ergänzen *věc*) Aber gut, eben deshalb;

uštěpačně = ironisch (*štípati*, *uštípnouti*, *uštěpek*, *uštěpačný* = bissig);

zahájiti = anfangen, eröffnen, *zahájiti schůzi*, eine Sitzung eröffnen, *práci*, eine Arbeit beginnen;

částka = hier Summe (*částka peněz* Geldbetrag);

Konečně jaké vytáčky = Endlich welche Vorspiegelungen, welche Ausflüchte;

ryze (adverb von *ryzí*) rein

64. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3700)²³⁵

Milý příteli,

děkuji. Ani nevím jak, v okamžiku útlumu se mi zdálo, že o *věc* v akuzativu není správná vazba: proto ta otázka. Vy, abyste mne vztrestal, mi dáváte odpověď, z níž by se dalo usuzovat, že nevím, co je *věc* a co *jakoukoliv*. Za to bych se přece jenom styděl!

Děkuji Vám za novou knihu a za přátelské přijetí portrétu. Snad nejsem špatný ani zlý, ale mám všechna *ne* našeho jazyka, jsem *netrpě-*

livý a netolerantní (ale ne nevěrný): na portrétu pak není vidět, jak chodím, myslím a píši rychle, v letu, a tedy často neplodně.

Zanellovo dílo je vyprodané, a proto Mazzoni připravuje svůj svazek: ještě několik měsíců musíte tedy zůstat na sucho.

Posílám Vám *pár slov*, nic jiného to není, o učené práci prof. Jarníka²³⁶; řekněte mu, že je posílám také svému starému příteli Gastonu Parisovi²³⁷, i když on bude asi od autora vědět, co kniha obsahuje. V neděli na zasedání se podívám, zda má Institut výměnu prací s *českou akademií*: pokud ne, doporučím předsedům tuto užitečnou přátelskou činnost.

Čím víc se člověk zahloubá do staré španělské literatury, tím víc cítí její krásu: a víc v próze než ve verších. Jedním z nejnudnějších italských eposů je Amadigi od B. Tassa²³⁸: ale v próze, do níž je z velké části přeložen, mi to sladké a dobře komponované blouznění skýtá zvláštní potěšení. Z moderních čtu se stále větší radostí novely a kritiky Juana Valery²³⁹. Ale tento blahorečený Španěl je velice nesnadný! A jak klame pod zdánlivou průzračností! Brzy Vám pošlu dvě ukázky z finštiny, které Vás možná navnadí na překlad Kalevaly; nemyslím si, že by to u Vás mohl udělat někdo jiný. Jako průvodce si můžete vzít ruský překlad od Bělského.²⁴⁰ Vraťme se, milý příteli, k *češtině*: němčina mi stačí k vysvětlení nejasných slov, a dost. Jenom Vás prosím, abyste nepsal příliš rychle a drobně: i když příklad, který Vám dnes dávám já, není příliš povzbudivý. Srdečně Vás

E. Teza

Časopis neotiskne tu zmínku o Ariostovi dříve než v květnu.

65. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3702)²⁴¹

Milý příteli,

za svou odmlku nemohu: ještě před dvěma dny jsem byl zaujat, ne-li zaměstnán *slavnostním projevem*, který jsem musel pronést jménem Institutu v benátském sále dóžat. Teď jsem otrokem propuštěným na svobodu.

Vracím se k poděkování za dárky a ke zprávám o sobě. Zpráva o *Rolandovi* je vytištěna, čekám však na separáty, obtahy *Danta* jsou opraveny a přehlédnuty, takže to budete brzy mít.

Svatá iluze se rozplynula tak jako všechny iluze, jakkoli jsou posvátné a nutné. Poslyšte, co Vám o tom povím. Provedl jsem třetí korekturu, když tu vydavatel usoudil, že není dobré mluvit o *nemanželských dětech* v časopise, který koluje po rodinách. Chtěl po mně tedy, abych usekl konec a udělal pár teček. Umělecky vzato, snad už ony slzy v lůžku

hosta ukazují bystrému čtenáři, co se odehrálo v Kobulově Hlavičce: a sestřih by tedy nebyl nebezpečný. Ale já musím respektovat autora, a odmítl jsem ty tečky udělat. A tak zůstávám s korekturami v ruce, a to je to jediné, co zbylo po potopě. Mrzí mne, že Vás nemohu ukázat Italům jako *intimního prozaika*. Tak jste se kvůli nemravnému stylu stal zakázaným spisovatelem, a já Vám při tom pomáhal! Krásné řeči, skutek utek, jak se to u nás říká: a budete se mi smát, až budete hledět na má ariostovská kázání.

Posílám dva malé spisky Vám, jeden Vaší akademii a jeden prof. Jar-níkovi, kterému odevzdejte prosím přiložený dopis.

Sbohem a mějte mě rád.

E. Teza

66. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3693)

Milý příteli,

26. května 1894

ještě jednou k tomutěz. Předevčirem jsem Vám psal a dnes k tomu ještě dvě slova. *Náš vydavatel* je zoufalý a obává se, že na tom *prodělá*: prosí mne, abych Vás poprosil, abyste dovolil vynechat ve *Svaté iluzi* závěrečnou část. V takovém případě bych řekl na závěr: „Se svolením autora se zde zastavuji a dodávám jediné to, že host odjel den nato s hrabětem a že Kobulu už neviděl. Stařec už dávno zemřel. Možná se mu zdálo, že ještě miluje Anettu a že zná češtinu.“

Řekněte ano nebo ne, jak budete chtít, ale *rychle!* A obdivujte cud-nost italských uší a očí. Octl se mi v rukou starý článek Sidneyho Smithe v Edinburském časopise: ten nestoudný *kněz* hovořil o mladíkovi, jehož first exploit was to *debauch* the daughter of his acquaintance from whom, leaving her in a state of *pragnancy*, he runs away. Hrozné, jak byli Angličané roku 1821 nemravní.

Žerty stranou. Vzhledem k tomu, že jsem v dotěrnosti vydavatele zahlédl i náznak laskavosti, nemohl jsem Vám nenapsat tento dopis.

Se srdečným pozdravem Vám oddaný

E. Teza

67. Jaroslav Vrchlický Emiliu Tezovi (44)²⁴²

Drahý Mistře a příteli,

dávám Vám *plně právo* zatočiti s ubohým Kobulou dle libosti, vím, že tomu zajisté *neublížíte*, a proč by měla býti Vaše práce nadarmo?

Piši v rychlosti, děkuje pouze za brožury, které jsou vysoce zajímavý a svědčí o Vaší neumdlévající pružnosti a čilosti. Jen hodně zdraví!
Co nejdřív něco ode mne dostanete; na kritiku Vaši se těším.
V upřímném přátelství

Váš Vrchlický

Prof. Jarníkovi posílám list i brožuru.

68. Jaroslav Vrchlický Emiliu Tezovi (30)

Drahý příteli,

13. VI. 1894

prosím Vás o krátké vysvětlení těchto věcí v Carducciho překrásné básni *Davanti san Guido* (Rime nuove, pag. 155):

1. un manzoniano
che tiri quattro paghe per il lessa;

2. mesto accenta
de la *Versilia* (pag. 156);

3. Kdo mluví od slok:

Sette paia di scarpe . . . až: deh, come bella²⁴³ (pag. 157)? Myslím, že nonna Lucia k básníkovi. Ne? Či básník k babě? To je mi trochu nejasné.

Čtu tu báseň studentům a potřebuji to brzy. Odpusťte a promiňte. S upřímnými pozdravy

Váš Vrchlický

P. S.: A když už zlobím: jaká potvůrka je *cérilo* v Terze odi barbare (pag. 23), je to pták či motýl, *nikde* to nalézt nemohu. Řeknete, že jsem ignorante, ale jaká pomoc.

Váš J. V.

69. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3717)²⁴⁴

Milý příteli,

nenechám Váš dopis odpočívat ani pět minut: zde je odpověď. Nemějte strach, že Vás nazvu ignorantem, já se pohybuji mezi pichlavými trny nevědomosti neustále a v této chvíli krvácím, protože hledám čínský výklad mongolských a mangských výrazů.

Carducciho rodiště je ve Versilii; když se tam vrací ve stáří, slyší mluvu svých lidí, která není tak živá jako jinde v Toskánsku.

Možná nevíte, že nejmladší Carducciho dcerce, která se jmenuje *Libertà*, říkají doma *Tití*.

Vzpomínaje na pohádku, kterou mu vyprávěla babička, myslí opět na ten příběh a na jeho slova. O těch *sedmi párech* hovoří hrdinka pohádky.

Kdo má být *manzoniovcem*, kterému se básník vysmívá a který bere od vlády čtyři platy, nevím a nechci vědět. Tyto urážky se mi nezdají ani dobrou poezií, ani zjednanou spravedlností: tím spíše, že jsou zamýšleny tak, aby člověk, který je zesměšňován, neměl právo zazpívat svou písničku a bránit se.²⁴⁵

Cérilo v latině je řecký *κιρυλος* neboli *κηρυλος*. V latině je to *ciris* = *κειριε*. Najdete jej v Alkmánově fragmentu, který začíná takto:²⁴⁶

Ου μ'ετι, παρθενικαι μελιγαρυμες ιμερόφωνοιου, . . .

Máte-li Hartungovy²⁴⁷ *Griechische Liederdichter*, najdete ty verše v oddíle I, na str. 139.

Srdečně sbohem.

Váš E. Teza

Mám připraven výtisk *Danta* a *Ariosta*, ale čekám na Novelu, abych Vám poslal *trojlístek*, v němž jedno slovo vyváží druhé.

70. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3714)²⁴⁸

Milý příteli,

Středa

teprve dnes, vlastně v této minutě, mohu dostát své povinnosti a zaslat Vám *trojlístek*²⁴⁹, který nevoní. Čtete shovívavě také ty malé výtky na adresu básníka a myslíte na to, že svobodně můžeme soudit také své přátele. Obrázky k novelám maloval hlupák, který nic nechápe a nic nesděluje.

Předevčirem jsem dostal nový svazek, novou ukázkou Vaší tvorby. Vám se rýmy a verše rodí v hlavě i srdci: a co víc, jsou z Vás, a přitom se v nich zrcadlí písně druhých.

Ještě jednou sbohem. Vřelé díky za vše. Mějte mě rád.

Váš E. Teza

Caro amico ;

Soltamente oggi, anzi in questo minuto,
posso compiere il mio dovere e vi mando un
trifoglio che non ha profumo. Leggete con
tolleranza anche le mie piccole accuse al
postò : e pensate come si trattò di mostrare
libertà di giudizio, anche davanti agli amici.
Le illustrazioni delle novelle sono fatte da
uno stupido, che non capisce e non fa capire.

LA 74/66/3714

L'alta ion; obli il nuno volume, nuovo
seggio dei vostri miranti. A voi rino e
vorfi meno dall'instabilita e del cuore e,
quella che e piu, ramogliata quella che sono
vostri e insieme specchiano i corati degli
altri.

Adde di cuore : grazie u'issima e
ogni cosa : confidiamo bene.

Mercoledì.

Vostro affez.

S. Taza

71. Jaroslav Vrchlický Emilii Tezovi (29)

Vážený a drahý příteli,

15. 7. 1894

odjíždím do Lvova na sjezd spisovatelů polských a chvátám v rychlosti se Vám poděkovat za trojlístek Vaší zásilky, kterou jste mi udělal velkou a upřímnou radost. Překlad novely čte se znamenitě a neškodí ani, že konec je trochu srázný, přestáváje právě tam, kde je věc nejpoetičtější. Jak se bude asi líbit v Itálii? Za kritiky děkuji, nejsou tak zlé, jak se zdálo z Vašich řádků, vždyť umění je velká věc a zázraky nikdo nedělá, třeba pracovat a stále pracovat, druhé, a dojde-li ke třetímu, pak třetí vydání bude vždy lepší a lepší, jak sám to pravíte. Ale je v řádcích Vašich mnohé slovo přízně, za které Vám tisknu ruku přes hory! U nás je taková nouze o trochu přízně!²⁵⁰

Giornale Dantesco odbírám sám už po dvě léta a těší mne, že úvaha Vaše právě v *tomto* listu byla otištěna.

Dnes Vám posílám svou poslední knihu veršů.²⁵¹ Je to samý lament, ale komu byl celkem život sladký? Snad jen lidem povrchním. Já v té knize odbyl kus života svého, snad i všechn, a dám už se svým malým „já“ asi pokoj.

Přeji Vám prázdniny veselé a příjemné, a ještě jednou upřímně za všechno děkuje, jsem Váš nejoddanější

Jar. Vrchlický

72. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3705)

Milý příteli,

Padova, kolem 20. února 1896

už nějakou dobu si vyměňujeme jen potištěný papír, a to není dobré. Včera jsem dostal velký a obsažný svazek s bohatými a pečlivými údaji o mnoha básnících.

Když člověk sbírá, nedává pozor na to, aby odděloval dobré od průměrného: proto Vám *posílám znovu* staré verše, které se možná uplatní v knihovně lidových zpěvů. Naložte s nimi, jak myslíte. Současně přikládám jeden ze dvou exemplářů *Sirotky*²⁵², které mi zbyly: je to původní vydání s malou doprovodnou prózou. Znovu to nečtu, protože staré výlohy mého starého mozku mne naplňují smutkem. Třetí vydání²⁵³ s několika změnami je v *Prose e poesie italiane*, výboru od L. Morandiho pro školy, 1895, str. 5.

Pro *knihovnu* přikládám dvě nebo tři brožurky, které u vás asi nejsou, a pro Vás dvě malé ukázky překladů. Jsou to opravdu drobnosti.

Několika sty veršů jsem se pokusil vzkřísit *Román o růži*, což možná

vyvolá podobné přání i ve Vás. Je právě v tisku: *dovolíte-li*, budu Vám jej dedikovat.²⁵⁴

To je vše. Dostal jsem dva elegantní svazky od Alberta²⁵⁵, ale radost, kterou z nich mám, je kalena tím, že mi řada z těch textů chybí.

Když píšete, snažte se i Vy nepospíchat: oba naši učitelé krasopisu se příliš nevyznamovali.

Bůh ví, kolik krásných věcí píšete: já naopak sedím v koutě a studuji jeden řecký překlad Pentateuchu do lidového jazyka, pořízený Hebrejci a v hebrejském písmě.²⁵⁶ Takže si hrají na rabína.

Pokud jsem Vám snad už některou z těch brožurek pro knihovnu poslal, hoďte nový exemplář do ohně.

Mějte mne rád a buďte srdečně sbohem.

Váš E. Teza

73. Jaroslav Vrchlický Emilii Tezovi (31)

Slovutný a drahý příteli,

V Praze 1. března 1896

máte pravdu, odmlčeli jsme se oba. Ale myslím, že to není ochabnutí našich citů přátelských jako spíš různost naší práce, poskytující málo bodů společných k výměně náhledů.

Děkuju Vám srdečně za všechny Vaše hojné publikace, učené, bystré a hluboké. Posílám opět jen verše, nedovedu už nic jiného na světě.

Panu Zibrtovi²⁵⁷ povím, co se jeho týče, a bude Vám zajisté velmi povděčen. Za vzpomínku Vaši, dedikaci Roman de la Rose, Vám z duše děkuju. Bude mi vždycky vzácnou upomínkou a poctou.

Čtu letos v literatuře Vaší XV. století, a tu jsem četl se studenty *Polizianova Orfea*²⁵⁸. Přitom jsem to přeložil, ale než to vytisknu, dovolím zeptati se Vás na některá místa, která mi zůstávají nejasná. Pošlu Vám, jest jich jen málo, ten index své hlouposti a Vy mi jistě dobře poradíte.

Náš společný přítel prof. Albert jest bohužel velmi nemocen. Trpí silnou neurastení a musil se zřící pro letos katedry. Musí někam na jih, aby se zotavil. To budiž na omluvu, jestli Vám za poslední Vaše publikace nepoděkoval.

Bibliotéce akademie jsem odeslal Vaše publikace, poděkují se Vám oficiálně.

Přeje Vám hojného zdraví a stále svěžesti, jsem v dokonalém přátelství Váš

Jar. Vrchlický

74. Jaroslav Vrchlický Emilii Tezovi (32)

Drahý, vzácný příteli,

V Praze 23. máje 1896

dostal jsem Vaši milou zásilku a byl mile překvapen vzácnou pozorností, s jakou jste mi připsal krásnou práci svou²⁵⁹, a děkuji Vám z hloubi srdce za toto vyznamenání, kterého si vážím velice a jímž jsem hluboce dojat.

Nechci nositi, jak říkáme, mouku do mlýna a sovy do Athén, a proto opomenou říci Vám, s jakým mistrovstvím, s jak původní přirozeností a naivností jste zachytil barvu i tón svého starého vzoru. Myslím, že by to v češtině bylo přímo *nemožné* bez hlubších studií filologických, jimiž já se honositi nemohu. Vám bohatost jazyková i jistá příbuznost rýmů a obrátů více napomáhá, u nás by se daleko více setřelo pelu z této prosté, a přece tak vzácné květiny. Díky ještě jednou!

Odevzdal jsem určené exempláře na jejich místa a děkuji Vám za ně, už samy se poděkují ony ústavy, na které jste pamatoval.

Posílám dnes již dříve slíbené své dvě básnické novinky.²⁶⁰ Jsou asi v lyrice poslední. Jestli tam najdete něco, co Vás zaujme, bude mi zvláštním potěšením a radostí.

Připojuji též 1. a 2. číslo publikace *La nation tchèque*, kterou Vám posílá na mé zprostředkování pan vydavatel Ch. Hipman²⁶¹ jakožto znalci a příteli národa českého. Sotva co Vám tam bude docela novinkou, ale snad se přece podíváte na článek prof. Alberta a na některé reprodukce našich děl malířských a jiných.

Bohužel prof. Albert i Sládek těžce stůní, oba nervózou a revmatismy.

Přeje Vám všeho zdraví a zdaru, děkuji ještě jednou za Vaši pozornost přátelskou a jsem v oddanosti upřímné Váš

Jar. Vrchlický

75. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3694)

Milý příteli,

Padova 9. června 1896

já dávám stráněčku, a Vy posíláte svazky, své vlastní i těch druhých: tisícere díky. Tlumočit zastaralé myšlenky latinských národů do řeči Slovanů je anebo zdá se být obtížné: ale právě proto jsem doufal, že mistr stylu a harmonie bude na kovářině tepat i tento tvrdý kov. Ale Váš těkavý a bystrý zrak se obrací k novecentu, k lehkým múzám, které na křídlech veršů vzlétají ze všech koutů Evropy.

Je krásným národním počinem ukazovat druhým, co se doma skví a je národu ctí: před takovým obrazem pro oči i mysl, dobře promyšleným

a skvěle vyhotoveným, bude růst počet obdivovatelů *Čech. Poláci* spí; Rusové mají pomocníky, kteří jim ubírají na zásluhách; Charváti se Vám podobají, ale jsou slabší; v celém tom širokém obrození je snad jen jediný národ jiné krve, který Vás překonává, totiž Maďaři. Už to je však znamením ješitnosti, že si dovoluji s takovým sebevědomím soudit vznik a duchovní rozkvět národů, poměřovat, vyzvedávat a srovnávat! Jako přítel mi to odpustíte.

Příkládám lístek, který doloží přinejmenším mou vděčnost, a srdečně Vás zdravím.

Váš E. Teza

76. Jaroslav Vrchlický Emiliu Tezovi (33)²⁶²

Drahý Mistře,

23. III. 1899

Vaše „dem lieben aber verstummten Freunde“²⁶³ mnou pohnulo; děkuju Vám za neumdlévající Vaše pozornosti, kterými na mne pamatujete a kterých vím, že nezasloužím. Omluvte mé dlouhé mlčení; píšu málo-komu, ale proto i Vás stejně v paměti nosím.

Vaši učenost obdivuju stále více a Vaši duševní sílu a svěžest ještě více. Děkuju za zmínku o mých i P. Blokšy pracích dantovských.²⁶⁴

A nyní jdu Vás pozlobit. Čtu na univerzitě letos v létě o *Parinim* a jeho *Giornu*, které mám v překladě.²⁶⁵ Ale mám všelijaké pochybnosti o některých mi nejasných místech, a tu bych Vás prosil o laskavé udání titulu nějakého *vydání s poznámkami*. Jistě bude nějaké. Prosím Vás, nezapomeňte na to!

Já dělám takhle všelicos. Přeložil jsem *Os Lusíades*²⁶⁶, teď čtu *Quental* a překládám *Calderona* — ale to vše jen, abych se něčím zaměstnal. Posílám Vám, co pro okamžik je mi po ruce: svůj překlad *Rostandova Cyrana de Bergerac*,²⁶⁷ který právě včera měl u nás senzační úspěch.

Děkuje Vám ještě jednou za Vaši ke mně pozornost a prose, byste mou prosbu nezapomněl, jsem Vás s novými pozdravy v starém přátelství oddaný

Jar. Vrchlický

Caro amico;

Io do un foglietto e voi meritate ostium,
vostri e altrui; mille grazie. Appunto perché
il ripensare in lingua di stile il pensiero, più
invece di letture, è opera difficile, spesso
che un maestro di stile e di armonia battesse
sulle incudine anche questo duro ferro. Ma i
vostri versi, molti ed acuti, si rivolgono al
nocecente, alle crinette leggere, che sono
vostri versi s'algano di ogni parte di lingua.

LA 741347309

È dalle opere razionali si mostrano alle
altre parti quella de' riserve, con oroscopo, nella
propria casa: e questa pittura, e per gli oculi
e per le mani, bene idelle e splendorosa
condotta, mostreranno ammiratori alle operazioni
della Cecilia. I pediculi sono addormentati:
i russi hanno per altri aiuti, che saranno loro
il merito, i quali significano a voi altri, non
sono più deboli; ma c'è, in tanta ingenuità
mentale? forse, che un popolo d'altro sangue, che
si vive, ed è il migliore. Ma è già sogno

di vanità il giudicare, con alle trave, il
sorgere e il diffondersi intellettuale della ragione,
danno le missioni e il peso, fanno le comparazioni!

Vi scusate & c.

Vi abbiamo un biglietto da nostro, se
non altro, la mia gratitudine: e intanto li
sono vi salut.

Vostro affez

J. Tosi

Padre 9 899 96

23/III. 99.

23

Práhy mistře,

Však dem heben eto rozdumtenu
fenide' unou polnulo; detkuja
Voiu ja nemullisajici Vase pozor
noti, etojni ne me pamatujete
a etojif vire, je nezabouz'ivo.

Poduste me' dlebe' mliveni,
piti malopomu, ale puto i Vsi
staji s panoti namim.

Vasi v'evnot divuju stale vice a
Vasi duseni v'ice a v'ezet jite vice.

Dokruja je završena o knjizi: P.
Kodici prici dantovazkih.

A ovaj idu vasi pozlobit. Ali ne
univerzitet' leka u letu o Parinim
a po Gronu, stari' meim spjeghete.
Ali "meim volijate podybnoti o
restoraj' mi nejavaj' u. Voj a to
by vasi priril o tojavac' ud'at' titulu
rejavaj' gd'ami s pozysundami. Nisto-
bude "rejavac". Primit' vasi nejavaj' me to!

Ja' delain' lastle volion. Nistajit
jeim O. Curicadas, led' Ihu Jucitole
a preglitan' Calderone - ali to ne je,

allé le premier jour de l'année. Pour l'année
vain - ce qui est arrivé et me prouve -
Lui mesmes l'attitude de l'âme de l'âme,
Hors de l'âme même nul à nos sens
c'est.

Je suis sûr de l'âme de l'âme et me
prouve à moi, l'âme mon âme
prouve à moi l'âme et mon âme
prouve à moi l'âme et mon âme

pro. Uestly
Pnebe, l'âme de l'âme
1887
II.

77. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3713)²⁶⁸

Milý příteli,

Padova, Zelený čtvrtek

sotva jsem dostal Váš dopis a s ním znamení, že se přítel probudil, zaslal jsem Vám z Pariniho vše, na co jsem narazil. Včera jsem k tomu přidal knihu svého starého dobrého Mazzonihho a proti svému obyčeji jsem daroval darované, protože vím, že dávám knihu do správných rukou. Zanedlouho Vám pošlu ještě nějakou svou věcičku a také arménské *monorýmy*, které by se snad, nemýlím-li se, daly snadno napodobit v češtině.

Mám radost, že pracujete na Quentalovi. Máte Cannizzarův svazek?²⁶⁹ Lyrické básně cizích básníků je třeba vybírat, ne sbírat: úplný soubor se hodí jen k těm největším. Nevím, jestli jste před lety viděl těch pár sonetů, které jsem z Quentala přeložil.²⁷⁰ Závidím těm, kdo nejsou z latinské krve: neboť nás ty portugalské rýmy svádějí k příliš banálním rýmům a je obtížné vynechat je v tak blízkých jazycích. Nezapomeňte na lahodné sonety Camõesovy.

Dejte mi o těchto svých pracích nějakou informaci, použiji ji v otevřeném dopise jednomu Portugalci, který mne pořád otravuje: *kolik* budete chtít přeložit a *kdy* tisknout. Při psaní nespěchejte, abych neměl takovou práci s čtením.

Z Lusovců bych chtěl 4. a 5. sloku I. zpěvu v češtině s právem *eventuální* publikace v případě, že překlad nebyl vydán. Napište je srozumitelně a jasně na zvláštní papír, aby tomu cizí sazeč rozuměl. Děkuji.

Pěkné velikonoce. Ještě jednou sbohem. Váš

E. Teza

Mrzelo by mne, kdyby se ztratil ten svazeček²⁷¹, který jsem poslal Blokšovi: on se stále neozývá.

78. Jaroslav Vrchlický Emiliu Tezovi (34)

Drahý Místře a vzácný příteli,

V Praze 30. IV. 1899

díky srdečné za vzácné knihy k Parinimu; zvlášť za tu od p. Mazzonihho;²⁷² dovedu oceniti, co je to, když se zbavíte sám daru milého přítele. Také čítám tuto Vaši a pak onu o Novém životě od Casiniho mezi své nejkrásnější památky od Vás.

Giorno jde ovšem tuze pomalu, čtu svým posluchačům dvakrát v týdnu asi 50—60 veršů na základě originálu a překládám a vykládám, jak dovedu, ale myslím, že sotva víc než Jitro letos neproberu, ostatní části nechám na semestr zimní 1899/1900.

Quentala mám celého a pročítám jej bedlivě, mám též knihu našeho neúnavného Cannizzara i Vaše překlady mám v *Os sonetos completos*, 1890, pag. 156 etc. Byl bych rád, kdyby se mé překlady povedly jako Vaše. Mnoho-li z Quentalo přeložím, nevím ještě, zatím chci jen, aby česká literatura o něm věděla, zprávu literární a asi 15—20 kusů jako ukázkou.

Posílám žádaných prvních 5 stancí Lusovců, dal jsem je, abych se vyhnul chybám, raději vysázet, vím ze zkušenosti, jak je to těžké v cizích tiskárnách.

Posílám Vám brzy něco, co Vás bude zajímati, zatím jsem poslal svou anglickou antologii od Thomsona k Tennysonu²⁷³ a prosím, byste ji přijal vlídně jako malý důkaz mých díků.

Vám s pozdravy srdečnými vřele oddaný

J. Vrchlický

79. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3695)

Milý příteli,

Padova 31. května 1899

svět je zařízen tak špatně, že ani prokázané dobro k ničemu nevede. Vy jste mne chtěl ušetřit nebezpečí špatně přečteného textu a velmi laskavě jste mi udělal a poslal obtahy; jenomže zpoždění je takové, že jsou zbytečné, protože mezitím už byl barettiovský dopis otištěn.²⁷⁴ V každém případě Vám děkuji, tím spíše, že jedním z těch dvou cenných výtisků jsem mohl obdarovat svého Portugalce, nejzapálenějšího z camõesovských vyznavačů.

Zároveň Vám posílám celý průvod rýmů, víc armenických než harmonických,²⁷⁵ které Vás asi pěkně vyděsí. Kdyby Vás snad zlákaly a Vy chtěl Čechům připravit malý žert jejich napodobením, můžete s čistým svědomím říci, že *překládáte z arménštiny*, italština je jim totiž jen pokorným služebníčkem. Vy jste úžasný mistr v překonávání rytmických a rýmových nesnází, bylo by to pro Vás snadné a Váš jazyk by Vám pomohl.

Z ruských epických zpěvů nemáte žádný český překlad? Čekám na novou knížku anglické poezie. Pokud jste z Tennysona vybral také *Smrt Arturovu* (doufám že ano), řekněte mi, jak jste přeložil *the many-knotted waterflags*.

Zdá se, že je to květina (mečík, kosatec), ale nevím jaká; a botanikům se nezdá, že by ony *knots* byly z rostlinné říše. Copak se stonky zauzlují a zakrucují nad zemí?

Ty strofy z Lusovců vypadají velmi nadějně, i když se pořád divím tomu, jak může ta zcela románská invence nacházet zapálené obdivovatele mezi Slovany. Jsou povinováni díkem neúnavnému a stále zdatnějšímu národnímu básníkovi.

Srdečně Vás zdravím. Váš

E. Teza

Kdyby tam u vás byl nějaký *učený orientalista*, kterého by zajímaly ty věcičky z arménské filologie, milerád bych mu je poslal.

80. Jaroslav Vrchlický Emiliu Tezovi (35)

Vzácný a drahý příteli,

V Praze 24. října 1899

jak vidím z dedikace Vaší knihy laskavě mně naposled zasláné, stihlo Vás velké neštěstí.²⁷⁶ Jsou to trapné rány, při nichž je těžko říci to pravé slovo útěchy — leda *cítím s Vámi a potěš Vás Bůh!*

Na ostatní jest jazyk chudý. Jestli můžete najít trochu útěchy v práci, Vy, který jste pilný jak včela — ale to může přijíti časem. Chápu plně to Vaše „anima senza pace e senza speranza“²⁷⁷!

Dojalo mě to k slzám. Tisknu Vám ruku upřímně! Váš nejoddanější
Jar. Vrchlický

P. S.: Smím se Vás příště zeptat, mám některé pochybnosti v Parinim, sepíšu to pak všecko. Současně posílám svou novou knihu.

J. V.

81. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3720)²⁷⁸

Milý příteli,

jen pár slov poděkování za to, co říkáte, a za to, co posíláte. Čtu *Bohemian literature* od Lützowa²⁷⁹ a udivuje mne, že odbývá poezii několika chudými slovy: a přitom o Vás vykládá cizincům, kteří nechtou česky a nemohou mít požitek z melodičnosti Vašich veršů, z jejich ducha a z jejich poddajnosti, s níž tak snadno dokáží napodobovat různorodé styly.

Pokud jde o Pariniho, mohu citovat jen jednu novou knihu, z níž znám jen titul, ale která vypadá lákavě. Tady je: Bartoletti, Giuseppe Parini. Vita, opere e tempi. Con documenti inediti. Milano, Verri 1900.

Prosil bych o laskavost. Potřeboval bych přesné informace o bratrské Bibli králické. Tieftrunk cituje Šmahův²⁸⁰ článek v Muzejníku z r. 1898. Kdyby se ten svazek dal sehnat anebo kdybyste znal jiná díla, která o ní pojednávají i *podrobněji*, prosil bych Vás, abyste je nechal ihned poslat

jako tiskovinu knihkupectví *Fratelli Drucker, Padova*. Bude to ihned zapláceno.

Zabývá se někdo z Vašich kolegů systematictěji charvatskými lidovými zpěvy? A z ruských *epických* zpěvů není český překlad?

Odpusťte, že obtěžuji. Jedině v knihách, v těch nejnovějších, nacházím mír, který netrvá dlouho, ale prospívá.

Stále Váš

E. Teza

82. Jaroslav Vrchlický Emiliu Tezovi (36)

Drahý Mistře a příteli,

V Praze, 9. XII. 1899

dostal jsem pro Vás z Muzea onen ročník, kde najdete článek Šmahův o Bibli kralické, nejlepší, co jest; ročník je Váš, jen prosí Muzeum, abyste mu, až něco, co se nás týkat bude a co vydáte, po výtisku zaslal.

Posílám ten článek pod páskou *na Vaši adresu přímo*. Charvatskou poezií zabývá se u nás pan *Jan Hudec*,²⁸¹ oficiál děkanátu filozofické fakulty české (Česká univerzita). Kdybyste něco potřeboval, pište mi a obstarám Vám to rád; poezií ruskou národní pan *Josef Holeček*, člen redakce Národních listů v Praze. Já sám mám ve své knihovně *The epic songs of Russia* by Isabel F. *Hapgood*, překlady to bylin. Kdybych mohl s ním posloužit, pošlu Vám jej darem okamžitě, nebo cele zabrán jsa Calderonem, v tom nepracuju.

Dostanete brzy velké dílo České akademie, Památník jubilejní, a pět svazků antologie Česká poezie nové doby, a sice od spolku Máj, který částečně pod mou redakcí to vydal a na mé prosby Vám to jako příteli české literatury darem zašle.

Přijměte to laskavě, já sám do vánoc pošlu ještě něco svého a nového.

Váš překlad *Smrti Arturovy*²⁸² je skvostný. Měl byste přeložit více.

Buďte zdrav. Objímám Vás vřele. Váš

J. Vrchlický

Hrabě Lützwow, jinak učený muž a náš přítel, poezií se nezabývá, proto se nedivte, že vypadla tak chudě.

83. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3696)²⁸³

Milý příteli,

Padova 17. prosince 1899

tak jsme se nedomluvili: já přece vím, že *Časopis Společnosti* se nedá snadno sehnat, a chtěl jsem, aby svazek šel prostřednictvím *knihkupectví*. Jsem vám tedy vděčen a zůstávám *dlužníkem*. Podařilo se mi sehnat tu novou knihu o Parinim, doufám, že se Vám bude hodit.

Děkuji Vám za útěchu a za povzbuzení. Záslohou Tennysonovou neměly ty verše ani u nás neúspěch: a mne těší, že tak roste čest blahorečené památky té, kterou marně volám každý den, každou hodinu. Kdo ví, zda Vás někdy uposlechnu. Zdá se mi, že články o české bibli jsou velmi důležité, jak jsem předpokládal: teď je studuji a budu dál pečlivě studovat.

Zatím děkuji a srdečně Vás zdravím. Váš

E. Teza

84. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3697)²⁸⁴

Drahý můj příteli,

Padova 7. října 1900

měl jsem na stole připravenou odpověď na krásný Albertův dopis, když tu mne zastihla neočekávaná novina.²⁸⁵ Poslal jsem kondolenční lístek vdově, doufám však, že udělám i více.

Na prvním zasedání Akademie promluví o Vaší petrarkovské triádě,²⁸⁶ a tedy také o něm.²⁸⁷ Prosím Vás proto o odpověď na svůj starý dopis, kde byly poznámky k překladu. Kdybych mohl napsat, že v některých místech navrhuje varianty, byl bych velice rád. Uvažte to sám. Bylo by však zapotřebí, abyste neváhal a psal *jasnými*, ne příliš malými písmeny.

Bylo by možné získat český originál prózy na víno od O. Březiny?²⁸⁸ Přírozně pokud s tím nebudete mít sám práci.

Rád bych měl český překlad *Quo vadis*. Určitě existuje. Pokud to půjde, zařídte to tak, aby ho knihkupec poslal jako tiskovinu na adresu knihkupectví Fratelli Drucker do Padovy: ten také zaplatí. Dostal jste tu petrarkovskou knížečku, která se možná ocitá v Čechách poprvé?

Neptám se ani, zda pracujete: jsou tu krásné a početné důkazy, které Vám závidí zahaleči, jako je Váš oddaný přítel

E. Teza

Určitě jste o Albertovi napsal krásná slova. Čekám na ně.

85. Jaroslav Vrchlický Emiliu Tezovi (37)

Drahý příteli,

V Praze 15. X. 1900

poslal jsem Vám výstřižky z novin, které jsem našel, týkající se úmrtí Alberta.

Děkuji ze srdce, že chcete mluvit v akademii vaší o mých překladech kanón Petrarkových; souhlasím plně s Vašimi návrhy a provedu je, až dojde k vydání většího výboru mého ze staré lyriky vlašské, jež chystám.²⁸⁹

Poslal jsem Vám, jak jste si přál, prostřednictvím pražského knihkupce *Řivnáče* žádaný román Sienkiewiczův v českém překladě pod adresou *Druckera fratelli* v Padově. Dovolil jsem si přiložit zajímavou publikaci o spisech Husových a číslo Zlaté Prahy, kde najdete dobrou podobiznu Alberta a moji báseň.

Doufám, že to brzy dostanete, nemáte-li to už v rukou.

Začínám opět tento týden výklady, čtu o lyrice po Dantovi až do renesance a o životě a dílech Byrona. K tomu cíli musím překládati leccos ze starých a Manfreda;²⁹⁰ tak mám práce až běda.

Vysoce zajímavou brožuru o Petrarkovi dostal jsem ještě v Žamberku, děkuji ze srdce za ni, jen jsem litoval, že *sama sebe* olupujete o tak vzácné věci.

Ještě jednou opakuji své díky a trvám k Vaším službám vždy ochotný
Jar. Vrchlický

P. S.: Onu konfúzní báseň p. *Březiny* jsem posud nenašel, najdu-li ji, pošlu buď knihu, nebo opis.²⁹¹ J. V.

86. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3698)

Milý příteli,

Padova 20. října 1900

vše dorazilo brzy a v pořádku. Knihkupec je už proplacen přes Lipsko. Pokud jde o Vaše dary, musím Vám poděkovat z celého srdce. Velmi jsem přivítal podobiznu ubohého Alberta, protože fantazie nestačí k tomu, abychom si představili člověka, který přemýšlí a vede k přemýšlení. Teď dávám dohromady své poznámky a uvidíme, co z toho vzejde. Kolegové lékaři se mi smějí, když jim říkám, že jim v chirurgii dělám do řemesla.

Ještě jedna prosba. Je pravděpodobné, že existují české překlady Aischyla: chtěl bych ten nejlepší, buď celého divadelního díla, nebo některé tragédie. A jestli existují kromě básnických překladů i překlady v čisté próze, chtěl bych je rovněž mít. Pokud by se nějakému knihkupci

s Vaší pomocí a radou podařilo něco z toho sehnat, ať to pro mne pošle Druckerovi, stále stejným způsobem. Je to rychlá cesta, pokud má člověk dobrého a laskavého přítele.

Ještě jednou tedy tisícere díky v minulosti, v přítomnosti i v budoucnosti! Mějte mě rád. Váš oddaný přítel

E. Teza

87. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3699)

Milý příteli,

Padova 5. února 1901

je-li na celém světě anebo alespoň v celých Čechách člověk, který má právo divit se, pak jste to Vy, Jaroslav Vrchlický. Já, říkáte si, se zachovám ušlechtilé k jedné akademii, a ta dáma je naopak nevychovaná, a možná je zrádcem i zprostředkovatel!²⁹² Zde je omluva. Kancóny dorazily, když byli členové na prázdninách. Potom se měnilo předsednictvo, zkrátka a dobře dopis, kterým se Vám slavnostně děkuje za krásný a užitečný dar, dojde do Prahy za pár dní.

Pokud se Vám bude zdát, že se slova předsedy (který je řádným profesorem obchodního práva) podobají slovům kohokoli jiného, řekněte si, že je šťastná společnost, v níž je symbolem svornosti také uniformita stylu.²⁹³

Dostalo se mi prosby, abych poprosil nějakého učeného Čecha (a na koho bych se tak asi mohl obrátit?) o laskavost. Jde o toto: existuje prý dobrá báseň od jistého *Rubeše*²⁹⁴ (a musím přiznat svou trestuhodnou neznalost, to jméno mi nic neříká), která začíná: *Já jsem Čech*. Jestli není dlouhá, bylo by zapotřebí jejího textu a *doslovného německého překladu* pořízeného latinkou co nejméně à la Vrchlický. Neříkám, abych byl brán za vzor.

Pokud by bylo snadné najít originální text básně, buď v některé *antologii*, nebo v básnické sbírce samotného autora, pověřte knihkupce, aby cokoli z toho poslal na Fratelli Drucker, kteří poctivě zaplatí. Pokud jde o překlad, důvěřuji v každém případě Vám, jako se důvěřuje dobru.

Posílám Vám dvě knížečky, malé jako obvykle, které ohlašují další sourozence, celou rodinu trpaslíků.

Ze srdce Vás objímám. Váš

E. Teza

88. Jaroslav Vrchlický Emiliu Tezovi (38)

Drahý příteli,

V Praze dne 15. II. 1901

dostal jsem Váš milý dopis ze dne 5. II., jakož i děkovací listy z Akademie, za kteréž srdečný a uctivý dík vyslovuji. Nebylo třeba takového nákladu tisknouti to, obyčejný list psaný by to byl rovněž spravil. Poděkuji se během doby slovné Akademii.

Poznal jsem Váš styl v dopise ihned a děkuji Vám ze srdce za tak velké ocenění mých slabých snah a dobré vůle. Z pera Vašeho, který jste stejně učený muž jako bystrý a důmyslný kritik, má to cenu dvojnásobnou. Srdečné díky.

Rubeše jsem již objednal, jak jej dostanu, přeložím Vám do němčiny tu báseň a zašlu Vám ji po Fratelli Drucker i s originálem. Své doby, v letech 1860—1870, byla to u nás slavná báseň a nebylo jedné zábavy či besedy, kde by se nebyla deklamovala. Já sám desetiletý jsem ji jednou přednášel a získal velkou pochvalu na vesnici.

Spolu pošlu Vám po Fratelli Drucker některé své nové překlady z cizích poezií a některá *bohemika* z Akademie české, která by Vás snad zájímala. Vezměte to ode mne na památku. Platit budete jen Rubeše. Byl to dobrý humorista a přispěl svými žerty mnoho k probuzení českého vědomí mezi lidem.

Tisknu Vám ruku přátelsky a trvám v upřímné vděčnosti a oddanosti
Váš

Jar. Vrchlický

89. Jaroslav Vrchlický Emiliu Tezovi (39)

Drahý Mistře a příteli,

V Praze 8. III. 1901

měl jsem ke konci zimního semestru tolik práce, že jsem nemohl Vaši žádosti až do dneška vyhovět. Posílám dnes doslovný překlad básně Rubešovy německý; český originál pošlu s jinými knihami po Řivnáčovi na adresu Fratelli Drucker dle Vašeho přání; budete platiti pouze poštovní porto. Ten svazek Rubeše za řeč nestojí.

K orientaci podotýkám, že jest báseň Rubešova dnes i pro nás *velmi naivní a překonaná*, že má cenu jen kulturní a historickou a že by, kdybyste ji užil, měl do poznámky udati tuto okolnost, aby cizina si nemyšlila, že jsme tak naivní, jako byl starý poeta.

Kdybych Vám mohl dále čímkoli posloužit, a rychleji než tentokrát, rád to učiním.

P. S.: Mého překladu Očistce a Ráje tiskne se právě třetí vydání;²⁹⁵ piluju opět a doufám, že budete spokojen. J. V.

90. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3709)²⁹⁶

Milý příteli,

eseje, nádherné, velkolepé, psané Vaší rukou, jsou tu;²⁹⁷ čekal jsem s poděkováním, až přijdou také knihy.²⁹⁸ Ale ten pán, místo aby z nich udělal balík, je vypravil do Lipska, a já to budu muset ještě pár dní držet. Ani nevím, jak Vám mám poděkovat za Vaši dobrotu. Za pár dní Vám pošlu dáreček, který se Vám *snad* neznelíbí; prozatím posílám jinou věc, ještě menší, kterou si dáte do rohu knihovny. Je to balíček s několika brožurami, které určitě nemáte a které se Vám mohou hodit.

Doufám, že jako moderní básník dostanete chuť přeložit volně některý zpěv *Zamilovaného*.²⁹⁹ Neříkám, že by byl mou každodenní potravou, ale skoro, a už čtyřicet let! Jaký pramen umění a ryzí harmonie v italském jazyce!

Na shledanou. Jak už jsem říkal, napiši znovu. Sbohem.

Váš E. Teza

91. Jaroslav Vrchlický Emiliu Tezovi (40)

Drahý Mistře a příteli,

21. III. 1901

díky za tolik zajímavých a milých knížek: budu mítí co číst o svátcích.

Orlando innamorato překládat jsem často pomýšlel, ale vždy byl na rozpacích, má-li to býti *Boiardův* či *Berniho* anebo dokonce zpracování volné obou. Ale takových mixtum compositum nejsem přítelem, rád jdu vždy pevně a jistě.

Prosím Vás tedy o radu, kdybych se do toho pustil, *který text* mám vzítí za základ?

Divím se, že Fratelli Drucker — Řivnáč ještě knihy Vám neposlali, inu přes Lipsko je cesta dlouhá.

Těším se na Vaši odpověď a přeji Vám veselé svátky.

Váš oddaný

Vrchlický

Milý příteli,

30. března

tu jsem a píši Vám. Celý Zamilovaný se mi zdál příliš těžkým darem pro cizince a příliš velkou námahou také pro neúnavného *versotepce*: ale pokud je spiritus promptus, u Vás doma se mu papír poddá.

Chce-li překladatel dát život malátnému stylu Ferrañanovu, musí udělat nutně to, co Berni považoval za užitečné a co skutečně užitečné bylo: je třeba vzít původní Boiardův text, ale nevázat se příliš na jeho slova a obrazy. V mnoha případech je pohled do Berniho velmi užitečný. Avšak chtěl bych, aby úvody i ke zpěvům byly ponechány tak, jak to udělal Florentan: a nějaká anotace by vysvětlila, za co vděčí báseň druhé generaci oproti první.³⁰¹

Každá teorie vede k různění názorů. Lidské dílo musí být uchováno a běda tomu, kdo je ničí; ale přepracovat neznamená ničit; a národy, které mají svůj epos, tak mohou získat druhý. Němci ve středověku ovládali toto umění: a místo aby uchovali v herbáři neporušený květ Francie, přesadili jej, aby získali odrůdy.

Pokud jde o Boiarda, je třeba mít krásné a vzácné londýnské vydání Panizziho; ale k překladu stačí i populární přetisk v Sonzognově knihovně. Pokud jde o Berniho, nejdoporučovanější je florentské vydání Moliniho.³⁰² Nejde ani tak o varianty, jako spíše o to, vyvarovat se tiskových chyb.

V tomto okamžiku došel balík, plný nových prací. Nad Vaší nesmírnou, nekonečnou plodností, s níž nacházíte rytmy a rýmy, roste můj úžas, má-li vůbec ještě kam. Správný díl tohoto umění by měl být dán antic-kému světu; ale vím dobře, že máte oči, mysl i vůli obrácené k moderním věcem, z nichž však mnohé, jak se obávám, nejsou životaschopné.

Velmi mne lákají také dvě z těch velkých knih: jak vskutku moderní otázky přetřásané těmi mazanými jezuity, tak podrobné výzkumy moravských dialektů.

Děkuji za Rubeše a za vše ostatní. Z lásky k Rolandovi nebudu dopis zdržovat; jen Vám řeknu, že Věrř za pár dní napíše zase, abych doprovodil malou, přemalou knížečku, kterou jsem Vám slíbil. Je v ruce tiskaře a vazače.

Je nevychovaností dodávat, že z Pravěkých Čech nemám první sva-zeček: možná byl vydán jen druhý.

Sbohem, drahý příteli. Srdečně Vám tisknu ruku.

Váš E. Teza

Con amico;

Finalmente il parabolino viene a
Praga, messaggero poco abile di rispetto e
di affetto. Ho l'aria di farvi il onico; ma
voi sapete bene che mi bisogna dimostrare
che un qualche tentativo di intendere il boemo
lo faccio anch'io. Non vendicateni sopra le
mie, esaminando a parte a parte le espressioni,
note quasi di' impresso e con le l'incertezza
di non imitare senemente la schietta

scampati popolari.

Sono sicuro che piace al vostro cuore
buono di poter il vostro ricordo, almeno
nella memoria di un amico, che ho detto: e
perché non saprei come assicurarvi che le mie
parole, del cuore venute, arrivino anche alla
vostra, dopo rassicurarvi l'operato alla
vostra casa. Amica del Braksa fra il
stesso, e vi domando scusi.

Vogliatemi bene e ricordarmi.

con amore affez.

93. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3707)³⁰³

Milý příteli,

Zelený čtvrtek

konečně přichází balíček do Prahy coby málo elegantní posel úcty a přátelství.³⁰⁴ Vypadá to, jako bych Vás kritizoval, ale Vy víte dobře, že musím ukázat, jak se snažím i já rozumět češtině. Nemstěte se mi tím, že budete zkoumat část po části ty básničky, které se zrodily téměř jedním tahem pera a s jistotou, že nenapodobují správně ryzí lidovou jednoduchost.

Jsem si jist, že se nedotkne Vaší dobré duše básníka, když se v paměti přítele octnete vedle Alberta: a protože nevím, jak to udělat, aby se má slova, vzešlá od srdce, dostala i ke vdově, musím svěřit brožurku Vaší péči. Totéž platí i pro Blokšu. A omlouvám se Vám.

Mějte mne rád a věřte v přátelství svého

E. Tezy

94. Jaroslav Vrchlický Emilii Tezovi (41)

Drahý příteli,

V Praze 9. dubna 1901

uchystal jste mi velkou radost a velké překvapení. Děkuji za tak shovívavý a vlídný posudek mého překladu Petrarky — dojde-li k novému vydání jednou, opravím ještě i tyto pokyny, až na ten pokoj (pace), kterým v češtině nelze končiti verš, jelikož není naň *žádného* rýmu. Chybu tiskovou *krev* místo správného *hněv* jste výborně uhodl; bylo to vskutku jen přehlédnutí při korektuře.³⁰⁵

Děkuji Vám též jménem svým i rodiny Albertovy za pomník, který jste postavil v své řeči pamětní tomuto výtečnému člověku a příteli, děkuji za všechny živé a trpělivé sympatie Vaše k našemu jazyku a literatuře jeho vůbec a k mé maličkosti zvlášť.

Dualismus Baiardo — Berni mne trápí; srovnávací metoda Vaše byla by velice dlouhým pochodem, a k tomu by bylo třeba docílití nějaké *jednoty stylu* i v českém překladu; rád bych slyšel Vaše mínění určité, mám-li se rozhodnouti buď pro Boiarda, buď pro Berniho; stačil by jeden či druhý pro zbytek života, oba však byly by pro nás ztrátou času a práce. Či snad bylo by vděčnější přeložiti ještě zbývající kancóny Petrarkovy? Prosím Vás o radu.

Ještě slůvko o Vašich překladech. Při Vaší znalosti jazyka, dokonalosti formální prokázal byste české poezii velkou službu, kdybyste chtěl přeložiti pomalu *celou* Kytici Erbenovu. Několik kusů již beztoho máte! Neuděláte-li Vy to, pak to po léta nikdo neudělá.³⁰⁶

Posílám novou knihu, kam jsem shrnul všelijaké své drobnější překlady z několika literatur. Přijměte a posuďte to shovívavě. Jsou to kusy z různých dob, vzniklé z potřeby dáti posluchačstvu příklady toho, o čem právě se vykládá.³⁰⁷ Upozorňuji, že kusy II. dílu jsou více parafráze, volná zpracování než doslovné překlady (od str. 201).

Výtisky rozdám a rozešlu hned. Upřímně Vám tisknu ruku a jsem Váš nejoddanější

Jar. Vrchlický

95. Emilio Teza Jaroslavu Vrchlickému (3718)³⁰⁸

Amico in *Seniorum* coetum recepto
Když mezi kmety, na výsluní boha
času teď vláda povolala Tebe,
ospravedlnění tu vidím mnohá,
starý muž je přece mužem věčnosti.³⁰⁹

16. dubna

96. Jaroslav Vrchlický Emiliu Tezovi (42)

E. Tezovi³¹⁰

V Praze 26. IV. 1901

Cos o mně napsal, mistře drahý,
o *Tobě samém* platí spíš,
vzals příliš shovívavé váhy,
však pravdou je to, když to díš;
Snad vše, co jinak člověk ztrácí,
čím příštích stoupá do časů,
se svrchovaně jemu vrací
v těch, *jako Ty jsi*, souhlasu.

Jar. Vrchlický

Amico in Seniorum costam recepto.

Se in mezzo ai vecchi, in barba dell'iddio

del Tempo, volte eleggersi il giovane

vadete la ragione se ben io :

L'uomo più vecchio è sempre l'uomo eterno.

16 aprile.

LA 74 / 64 / 3718

E. Tezari

Los omni nepul, nihe dhalj,

o Tobe taminu plab' opis,

spale pi'li' shovare' vally,

nie poudou ie to, ady' to dho,

had' me, so final' claud' spain,

ein pi'li' shovare' de cop,

se tontorene' pime' even

a toip, lads Ty Jai, wolkau.

1846. 26. 11. 1801.

Jar. Warkidj

POZNÁMKY K LISTÁŘI

¹ Tento dopis je v záhlaví opatřen razítkem „Reale Università di Pisa, il Rettore“ (Královská univerzita v Pise, rektor): v roce 1885 Emilio Teza v uvedené funkci skutečně působil.

² Praha 1883. Sbíрка je opatřena rukopisnou dedikací „Al chiarissimo Signore Prof. Emilio Teza in segno di stima e gratitudine“ (Nejvzácnějšímu panu prof. E. Tezovi na znamení úcty a vděčnosti), J. V., Praha 3. 10. 1885. Výtisk je uložen v Biblioteca Nazionale Marciana v Benátkách pod signaturou 52.T.197. Vrchlický jím vyjádřil dík za Tezovu recenzi z května r. 1885, srov. dále pozn. 4.

³ *Peklo*, 1879; *Očistec*, 1880; *Ráj*, 1882.

⁴ Ve skutečnosti psal E. Teza o obou uvedených knihách v jediné recenzi, otištěné v *Rivista critica della letteratura italiana*, roč. II, č. 5, květen 1885, sloupec 128–132. Antologie *Poesie italská nové doby* (Praha 1885) je součástí Tezovy knihovny deponované v Biblioteca Nazionale Marciana v Benátkách (signatura 16. T. 41): je opatřena rukopisnou dedikací „All'egregio poeta e illustre critico Giuseppe Chiarini con altissima stima Jar. Vrchlický“ (Váženému básníkovi a slavnému kritikovi G. Chiarinimu s hlubokou úctou Jar. Vrchlický). Chiarini, jeden z autorů zastoupených v antologii, předal tento svůj exemplář knihy E. Tezovi. Podobným způsobem se italskému kritikovi dostaly do rukou i *Básně G. Leopardiho* (Praha 1876).

Již v této recenzi podává Teza důkaz o svém profesionálním přístupu k literatuře. V Itálii nechybějí v uvedené době ani jiné ohlasy na Vrchlického práce (srov. např. *Gazzetta siciliana*, roč. I, č. 2, Messina 1. 8. 1885, kde je otištěna pochvalná recenze T. Cannizzara, která se ovšem omezuje na vnější ukazatele a na uspokojení nad skutečností, že se v zahraničí šíří znalost italského jazyka a italské literatury): Tezova kompetentní filologicky a historicky orientovaná literární kritika je však mnohem cennější a přesvědčivější. Kritik hodnotí velmi kladně široký záběr ve výběru autorů a textů (říká, že „řada básníků by byla neznámá i leckterým Italům“), obdivuje Vrchlického mnohostrannost, s níž přistupuje k překladu zcela různých básnických individualit („jen málo cizincům by se toto mohlo tak podařit jako jemu“) a jeho básnický cit („zná a cítí jazyk našich autorů, nepozorností je zde málo a jsou zanedbatelné“). Chválí ohebnost, rytmičnost a měkkost českého jazyka a přesně postihuje základní prozodickou a metrickou charakteristiku českého verše. Jako stoupenec filologické přesnosti v překládání kritizuje pak jednak posuny v metru, které nejsou podle jeho názoru

nutné (např. v Tommaseově básni „Coraggio e speranza“ zaměňuje Vrchlický dvojité šestislabičný verš jedním jedenáctislabičným), jednak sémantické nepřesnosti, které vyplývají mimo jiné z neúměrného množství českých výrazů vzhledem k originálu. Takováto „lexikální redundantnost“ Vrchlického překladů je pak sledována zejména v převodech Leopardiho básní. Aby ukázal zcela konkrétně Vrchlického metodu a postupy, převádí Teza některé přeložené strofy doslova zpět do italštiny a srovnává je s originálem. Letmo se pak Teza zmiňuje i o Vrchlického překladu *Božské komedie*. Závěrem konstatuje, že Itálie má v Čechách věrného přítele, kterému může s důvěrou světit své velké spisovatele.

⁵ „Dantiana. Traduzione boema della Divina commedia.“ In: *Vita nuova*, I, č. 24, 1889, s. 6—7. Teza v úvodu naznačuje význam komparativistiky v oblasti dantovského bádání (konkrétně navrhuje systematické srovnávací studium všech překladů *Božské komedie* do nejrůznějších jazyků): jako malý příspěvek překládá hodnocení Vrchlického práce z let 1879—1882 na pozadí řeckého překladu G. E. Antoniadesa (Athény 1881) s četnými odkazy na překlad anglický a arménský. I zde je užito metody zpětného překladu, metody kvantitativní (jde např. o vyhodnocení počtu lexikálních jednotek použitých v různých překladech k převodu vybraných pasáží apod.) a konec konců i metody impresionistické kritiky, která je vhodně kombinována s exaktnějšími literárně kritickými postupy. Ve světle srovnávacího přístupu je definována Vrchlického prekladatelská metoda, která spočívá podle Tezy více v básnické interpretaci originálu než v trpné a věrné imitaci. Namátkou pak upozorňuje na některé sémantické nepřesnosti, konstatuje, že neubírají překladu na kráse, že by se však mohly stát zdrojem potěšení tomu, kdo by chtěl krok za krokem, verš po verši, „diskutovat s elegantním prekladatelem“ (s. 7). I v tomto případě je celkové vyznění článku pro Vrchlického velice lichotivé a příznivé.

⁶ Praha 1890.

⁷ V závěru tohoto svého dopisu uvádí Teza svou adresu v Padově: Pozzo Dipinto. Casa Biaggini.

⁸ *La rima del vecchio marinaio* (Verše starého námořníka) di S. T. Coleridge. Tradotto da Emilio Teza (Pisa 1889).

⁹ Následuje citace osmi úvodních veršů uvedené Carducciho básně, kterou pak Vrchlický přeložil a uveřejnil pod názvem „Loutna a lyra“. Srov. G. Carducci, *Ódy barbarské* (Praha 1904), s. 75.

¹⁰ Guido Mazzoni (1859—1943), básník, literární historik a kritik, předseda florentské Accademia della Crusca. V úvodní studii („Tassův život a dílo“) k překladu *Osvobozeného Jeruzaléma* (Praha 1887) uvádí Vrchlický na s. XII: „Není zde místa osvětlovati propast dělicí oba Jeruzalémy. Podrobně to učinil v klasické studii geniální Guido Mazzoni, kam čtenáře čtoucího vlašsky odkazujeme.“ Následuje bibliografický údaj: G. Mazzoni, *Tra libri e carte* (Roma 1887), s. 59—88.

¹¹ Také v závěru tohoto svého dopisu uvádí Teza svou adresu v Padově.

¹² Jedná se o české překlady Tassova eposu *Osvobozený Jeruzalém*: srov. s. 33—34 úvodní studie.

¹³ V italštině: „perché stampata nel Museo“.

¹⁴ Zásilkly knih mezi oběma korespondenty byly prováděny často prostřednictvím tohoto knihkupectví, které bylo ve spojení s pražským knihkupectvím Františka Řivnáče.

¹⁵ Následující tři věty jsou citovány J. Bukáčkem ve studii *Vrchlického překlady z Danta* (Praha 1968), s. 61.

¹⁶ Michelangelo Buonarroti, *Básně* (Praha 1889).

¹⁷ Tato věta je citována J. Bukáčkem, *op. cit.*, s. 61.

¹⁸ Josef Jungmann, *Slovník česko-německý*, 5 sv. (Praha 1834—39); Josef Franta Šumavský (1797—1857), *Česko-německý slovník* (Praha 1846—51), popř. *Kapesní slovník jazyka českého a německého*, 2 díly (Praha 1853—54).

- ¹⁹ Karel Sabina, *Dějepis literatury československé staré a střední doby* (Praha 1860—1866).
- ²⁰ Paolo Fambri (1827—1897), politik, revolucionář, autor dramát, z nichž řada byla cenzurována zakázána, jak např. *Aretino*, které vyšlo v Miláně až r. 1887.
- ²¹ Teza příkládá k dopisu své vlastní překladky do italštiny. Jedná se o úryvky z *Quickborn* od Klause Grotha, *Christabel* od S. T. Coleridge a některé Goethovy básně. Část těchto překladů je otištěna v *Rivista contemporanea* (I, 3), která byla patrně součástí této zásilky. Srov. k tomu reakci Vrchlického v dopise č. 7.
- ²² František St. Kott (1825—1915), *Česko-německý slovník, zvláště gramaticko-fra-seologický*, 7 sv., Praha 1878—1889.
- ²³ Václav Zikmund (1816—1873), *Mluvnice jazyka českého* (Praha 1865—1866); *Skladba jazyka českého* (Litomyšl 1863).
- ²⁴ Ferdinand Schulz (1835—1905), *Deutsch-Böhmischer Konversationsbuch* (Praha 1883).
- ²⁵ Karel Tieftrunk (1829—1905), *Historie literatury české* (Praha 1885).
- ²⁶ Arturo Graf (1848—1913), básník a prozaik, profesor italské literatury na univerzitě v Turínu. Publikoval četné literárněhistorické a literárněkritické práce. Vrchlický má patrně na mysli publikaci *Attraverso il Cinquecento* (Torino 1888), která je součástí jeho knihovny a kde je otištěna rozsáhlá studie o Aretinovi.
- ²⁷ Text v italštině: „kolik potu a umění stojí“.
- ²⁸ Tato a předchozí dvě věty jsou citovány J. Bukáčkem, *op. cit.*, s. 63. Text v italštině je narážkou na poslední verš slavné Petrarkovy kancóny „Italia mia benché il parlar sia indarno“, kterou pak Vrchlický vydal v českém překladu r. 1900.
- ²⁹ Tassova *Osvobozeného Jeruzaléma*.
- ³⁰ Severino Ferrari (1856—1905), básník a literární kritik, spolupracovník Carducciho. Vydal kritickou edici Tassova eposu r. 1889 ve Florencii.
- ³¹ Ve svém článku v *Atti e memorie della R. Accademia di Scienze, Lettere e Arti di Padova* (srov. pozn. 73) uvádí Teza téměř doslovně toto Vrchlického vysvětlení, o pramenu, z něhož čerpá, ve však nezmiňuje.
- ³² Následující tři věty jsou citovány J. Bukáčkem, *op. cit.*, s. 62: první z nich je však v Bukáčkově textu uvedena zkomoleně.
- ³³ Tyto řádky prozrazují Vrchlického rozpačitost a neochotu podat italskému partnerovi úplné vysvětlení ve věci vlastního pseudonymu. Jak známo, Vrchlický jej převzal po již mrtvém a málo známém básníkovi Josefu Věnceslavu Jelínkovi (1842—1869) na popud přítele Thomayera. Řička Vrchlice v Kutné Hoře inspirovala Jelínka k volbě pseudonymu J. V. Vrchlický. Srov. k tomu Vítězslav Tichý, *J. Vrchlický. Život* (Praha 1947), s. 83—84. Srov. rovněž Bohuš Balajka, *Jaroslav Vrchlický* (Praha 1979), s. 36 a 200.
- ³⁴ Bedřich Frida vydal Mériméeovy *Novely* („Illská Venuše“, „Duše v očištění“, „Tamango“, „Etruská váza“, „Carmen“) poprvé v Praze r. 1878.
- ³⁵ „Francia, versi di S. T. Coleridge, tradotti da E. Teza.“ Překlad je otištěn ve *Vita nuova*, I, č. 19, 26. 5. 1889, s. 2—3.
- ³⁶ *A Siddarta Suddodanide, il Buddha. Imitazione di inno indiano di Emilio Teza* (Pisa 1872).
- ³⁷ Ivan Gundulić (1589—1638), chorvatský básník a dramatik. Epos *Osman* (1626) je inspirován polským vítězstvím nad Turky r. 1621.
- ³⁸ Pavel Nikolajevič Rybnikov (1832—1885), sběratel ruských bylin, které vydal v letech 1861—1867.
- ³⁹ Julius Fejfalik (1833—1862), český literární historik. Jde o stať „Zwei böhmische Volksbücher zur Sage von Reinfrid von Braunschweig“, otištěnou v *Sitzungsberichte der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften* (Wien 1859).
- ⁴⁰ *Prostonárodní české písně a říkadla* (Praha 1862—64).
- ⁴¹ Jan Kollár, *Rozpravy o jmenách, počátkách i starožitnostech národu slavského a jeho kmenů* (Praha 1830).

- ⁶² Článek s touto tematikou, který Teza připravoval, však zůstal nedokončen, srov. úvodní studie, s. 48.
- ⁶³ Emilio Teza, *Rainardo e Lesengrino* (Pisa 1869).
- ⁶⁴ První soubor Gogolových novel, přeložených vesměs K. Havlíčkem Borovským a Kristianem Stefanem (1819—1892), je z roku 1847 (*N. Gogola Zábavné spisy*, Praha 1847).
- ⁶⁵ Karel Vorovka (1842—1914), český pedagog. Jedná se zřejmě o spisek *Stylistika a poetika*, Praha 1886.
- ⁶⁶ František Sušil (1804—1868), český spisovatel, sběratel lidových písní, katolický kněz. Jde nepochybně o dílko *Krátká prosodie česká* (Praha 1856). V následující pasáži tohoto dopisu je narážka i na Sušilovy tři sbírky moravských národních písní z let 1835, 1840, 1853—60.
- ⁶⁷ Jan Ignác Hanuš (1812—1869), český spisovatel, filolog a literární historik.
- ⁶⁸ František Bartoš (1837—1906), filolog a folklorista. Jde o *Nové národní písně moravské s nápěvy do textu vřaděnými* (Brno 1882) a o *Národní písně moravské nově nasbírané* (Brno 1889).
- ⁶⁹ Srov. pozn. č. 16.
- ⁷⁰ Český překlad Ariostova eposu *Zuřivý Roland* bude Vrchlickým publikován v letech 1892—93.
- ⁷¹ Angelo De Gubernatis (1890—1913), orientalista, literární historik, zabýval se rovněž slovanskými literaturami. Slovníkem má Vrchlický na mysli dílo *Dizionario biografico degli scrittori contemporanei* (Firenze 1879), které se později stalo východiskem pro rozsáhlejší lexikon spisovatelů, *Dictionnaire international des écrivains du jour* (Firenze, Paris, London, Leipzig 1890), jehož 47 hesel (z úhrnného počtu 9152 hesel) je věnováno českým spisovatelům, mezi nimiž nechybí J. Vrchlický, J. V. Sládek, E. Krásnohorská, Jan Gebauer a další.
- ⁷² Jde o ódu věnovanou G. Carduccimu: „Po přečtení třetích ód barbarských,“ *Lumír*, 10. 12. 1889. Je otištěna i v *Bodláčci z Parnasu* (Praha 1893), s. 109.
- ⁷³ Tímto básníkem je Giuseppe Manni (1844—1923), o němž se bude v této korespondenci ještě často hovořit. Manni vydal řadu básnických sbírek jako *Rime* (1884), *Nuove rime* (1903), *Novissima* (1917).
- ⁷⁴ „(...) il chiudere quasi ogni piede dentro ad una parola non mi piace.“
- ⁷⁵ Následující část Tezova dopisu zde neuvádíme, protože její význam je spíše filologický než kulturně historický. Je to doslovný překlad Vrchlického ódy do italštiny, prokládaný Tezovými poznámkami, v nichž italský profesor vyjadřuje různé domněnky o správném významu českých slov a veršů. V podstatě je zde už naznačeno, jakých ekvivalentů bude použito v básnickém překladu, k němuž srov. pozn. č. 73.
- ⁷⁶ Jan N. Konečný (1815—1887), *Ouplný kapesní slovník českoslovanského a německého jazyka* (Wien 1845, 1851, 1855).
- ⁷⁷ Emilio Teza, *Traduzioni* (Milano 1888): srov. úvodní kapitola, s. 44 a pozn. CX—CXIV.
- ⁷⁸ „Farfalla“ znamená v italštině „motýl“. Text zde není příliš jasný.
- ⁷⁹ Josef Kalousek (1838—1915), český historik, tajemník Královské české společnosti nauk v letech 1888—90.
- ⁸⁰ Jde o ódu *Bonaparte liberatore* (1797), která však Vrchlickým nebyla později v překladu publikována.
- ⁸¹ Tento dopis č. 13 obsahuje tři přílohy, napsané Vrchlickým v němčině: 1. Wörtliche Übersetzung“; 2. „Erklärung“; 3. „Was die Form der Ode angeht“. Zde uvádíme pouze druhou a třetí přílohu, v nichž Vrchlický interpretuje svou vlastní ódu věnovanou Carduccimu (srov. pozn. 52). Konec celého dopisu navazuje volně na třetí přílohu a je psán rovněž v němčině. Druhou a třetí přílohu včetně závěru dopisu zde uvádíme v českém překladu.
- ⁸² Text v italštině: „Jim, zpěvákům, ať dají králové / trpytívý zlatý řetěz, atd.“

⁶³ Idem: „plnou číš a úsměv krásy“.

⁶⁴ V originálu zní text první části této věty takto: „Der Dichter wünscht als Belohnung seiner Lieder ‚colma una coppa e il riso de la bellezza‘ — ich habe nur eine Strophe, aber eine glühende, tief aus dem Herzen gehende, elastische, ohne meine Wissen antiken Reigen anstimmende Strophe (in der böhmischen Literatur wird überhaupt nicht wie in den antiken Strophen gedichtet) die bei Nacht in den Spiegel der Carduccischen Dichtung blickte, ehe sie der Morgen (als Symbol der Nüchternheit und des Alltagslebens) zur Flucht aufgeschreckt hat. Diese antike (also bei uns nicht gewöhnliche Strophe) wagt es den glorreichen Namen des Dichters den böhmischen Enkeln zu verkünden, (. . .)“

⁶⁵ August von Platen-Hallermunde (1796—1835), německý básník.

⁶⁶ „Uznávaje krásu antických meter, jsa však odedávna odporúce časomíry v češtině, volil jsem cestu prostřední, dosti odvážnou, napodobiti metra ta na základě přízvuku. Nemyslí si někdo, že věc je tak snadna, jak se zdá na první pohled. Mně se zdá, že jsou metra antická přízvukem napodobená českému uchu bližší a přístupnější a duchu jazyka našeho přirozenější.“ J. Vrchlický, Úvod k *Výboru básní G. Carducciho* (Praha 1890), s. 19.

V krátkém úvodu k italskému překladu Vrchlického ódy Carduccimu (srov. pozn. 73) píše pak Teza: „V těchto překladech antických strof rozlišují Čechové obyčejně dlouhé a krátké slabiky, protože jazyk jim to umožňuje; tentokrát se však básník odvážil jít jinou cestou a sleduje jen přízvuk. Protože pak přízvuk připadá vždy na první slabiku, slova a stopy se bratříčkují až příliš často; tím ubývá rozmanitosti, kterou dávají veršům vhodné césurey, a trpí tím i harmonie.“ Ve stejné části tohoto Tezova textu nacházíme rovněž odkaz na Platena a jeho ódu „In Genua“.

⁶⁷ Teza má na mysli *Selské písně a české znělky* (Praha 1890). V *Atti e memorie della R. Accademia di Scienze, Lettere e Arti di Padova* (srov. pozn. 73) nacházíme pak na s. 54—55 Tezův překlad dvou Sládkových znělek: „I campi miei ch'io semino“ (Ne, ta moje pole) a „Solchi fecondi ch'io mi veggo intorno“ (Rodné brázdy v šíř i dál). Ve Sládkově sbírce jsou uvedené texty na s. 7 a 32.

⁶⁸ O *Nestorově letopisu* byla již řeč v Tezově korespondenci s Erbenem, srov. úvodní studie s. 45. Zdá se, že Erben nesplnil svůj slib, pronesený v závěru svého dopisu z 16. 2. 1867 (srov. pozn. CXIX), a nezaslal Tezovi *Nestorův letopis* poté, co byl r. 1867 vytištěn.

⁶⁹ Následující citace sedmi pasáží zmíněného českého překladu Mériméeových novel, kde prof. Teza upozorňuje na chyby překladatele. Český překlad je tu konfrontován s francouzským originálem.

⁷⁰ V Tezově knihovně se nacházejí dvě antologie české literatury, s nimiž italský profesor pracoval: K. J. Erben, *Výbor z literatury české* (Praha 1845—1868); J. Grim, *Výbor z literatury české pro školy* (Praha 1885). Kromě toho znal Teza i antologii Josefa Jirečka (*Anthologie z literatury české*, 2. vydání, sv. I—III, Praha 1865—70).

⁷¹ Alois Vojtěch Šembera (1807—1882), literární historik a filolog, od r. 1850 profesor českého jazyka a české literatury na vídeňské univerzitě. Teza má zřejmě na mysli *Dějiny řeči a literatury české* (Wien 1858—61, 1869, 1872, 1888).

⁷² „Consiglio superiore dell'istruzione“: poradní orgán tehdejšího ministerstva školství v Římě.

⁷³ Jde o první soustavnější Tezovu stať věnovanou Vrchlickému a české kultuře. Je otištěna v *Atti e memorie della Reale Accademia di Scienze, Lettere e Arti di Padova*, roč. CCXCL, svazek VI, 1889—90, s. 39—55. Týká se Vrchlického překladu Tassa a Buonarrotoho, v dodatcích pak nacházíme již zmíněný Tezův překlad Vrchlického ódy Carduccimu (srov. dopisy č. 11, 12, 13) s příslušným komentářem, jakož i překlad dvou Sládkových znělek (srov. pozn. 67). Z věcného, popř. metodologického hlediska je možno Tezův článek shrnout následovně: Jaroslav Vrch-

lický je nejprve připomenut jako překladatel *Božské komedie* a jako neobyčejně hbitý a elegantní autor nejnovějšího převodu *Osvobozeného Jeruzaléma* do češtiny. Kritik se vzápětí vrací k předcházejícím českým překladům Tassova eposu, charakterizuje je z hlediska prozodického a metrického, a osvětluje v souvislosti s tím protikladná veršová pojetí obou překladatelů (J. E. Purkyně a V. P. Ziaka). Osobně se pak vyslovuje spíše pro Ziakův hexametr než pro Purkyňovu oktávu. Šest veršů Ziakova překladu je pak citováno. V každém případě však Teza upírá jak Ziakovi, tak i Purkyňovi atribut básníka. Jméno V. P. Ziaka je pak označeno jako nesmrtelné, a to více z italského než z českého hlediska: Teza připomíná neobyčejně pozitivní roli, kterou Ziak sehrál jako zpovědník Silvia Pellica v době jeho internace na Špilberku v letech 1822–1830. Italský profesor se vzápětí vrací k Jaroslavu Vrchlickému, zdůrazňuje jeho výjimečný básnický talent, dokonalou znalost domácí i cizí (zejména italské) kultury a připomíná jeho nejdůležitější překlady z italské literatury. Naznačuje pak skutečnost, že česká literatura, která se po dlouhou dobu živila z německých zdrojů, je sice dnes plně schopna německé kultuře konkurovat, není však dosud navyklá italským básníkům 14.–19. století, a má tudíž potíže v hledání českých jazykových i básnických ekvivalentů italštiny. Tato skutečnost poznamenává podle E. Tezy i posuzovaný překlad, který bude moci Vrchlický v budoucnu bez potíží dále upravovat a zdokonalovat. Pokud jde o Vrchlického předmluvu k přeloženému eposu, Teza kritizuje skutečnost, že autor sice cituje soudobou italskou literární kritiku (Mazzoniho a De Sanctise), zcela však nechává stranou starší literární vědce (konkrétně Serassiho), kteří se rovněž zabývali Tassem. Ještě více mu pak vadí to, že ve Vrchlického textu je příliš snadně zahlédnout „římskou tuniku pod slovanským pláštěm“: nesouhlasí prostě s tím, že Vrchlického věta příliš napodobuje, vzdaluje se národní přirozenosti, nepřehodnocuje evropské kulturní zdroje v národním duchu. Z vlastního překladu čte Teza namátkou 1. a 18. zpěv: uvádí 11 chyb překladatele, z nichž některé jsou velmi vážné, protože svědčí o hrubém nepochopení textu. Například Tassovo „ime parti del mondo“ (I, 14), tedy „nejspodnější části světa“, čte Vrchlický omylem jako „cime del mondo“, a taktó i překládá (k hor vrcholkům“). Italský kritik hovoří v této souvislosti o „zeppe“ (v italštině jsou tak označována slova, jejichž užití postrádá logického i estetického zdůvodnění). Svůj vlastní výčet Vrchlického chyb označuje pak Teza jako „tritume di critica“ (výraz má lehce pejorativní význam: dá se přeložit asi jako kritická směs nepodstatných maličkostí). Teza vzápětí zdůrazňuje skutečnost, že vytýkané chyby jsou detaily, které překladatel snadno odstraní; celkově vyzvedává a oceňuje eleganci překladu a vytrvalost a píli jeho tvůrce. Pokud jde o *Básně* Michelangelovy, Teza konstatuje, že Vrchlický správně užil k překladu kritického vydání C. Guastino, že se mu však někdy do textu vloudila moderní verze, pořízená Buonarroto synovcem, která není správná. Teza uvádí následující příklad: „inferno giusto e il pio“ (peklo spravedlivé a zbožné) se ve verzi Buonarrotoho mladšího stává „l'uno e l'altro inferno“ (jedno i druhé peklo) a v převodu Vrchlického pak „dvojí peklo“. Navzdory dalším nepřesnostem, na které je zde konkrétně upozorňováno, je však třeba podle Tezy i v tomto případě překlad ocenit a pochválit. V závěrečné části své stati hovoří italský kritik ještě o *Kronikách dvou o Štilfridovi a Bruncvíkovi, knížatech českých*. Vysvětluje pak Vrchlického umělecký pseudonym a uvádí jeho skutečné jméno. Následuje překlad Vrchlického ódy Carduccimu a Sládkových znělek. V komentářích k oběma překladům se přidržuje těch vysvětlení, která mu Vrchlický v předcházejících dopisech podal.

⁷⁴ Následujících devět vět (až po „pokynů i rad“) je citováno J. Bukáčkem, *op. cit.*, s. 57.

⁷⁵ Srov. pozn. 73. Je zřejmé, že Vrchlický nepochopil správně Tezův obrat „tritume di critica“.

⁷⁶ Srov. pozn. 73.

- ⁷⁷ Cesare Guasti (1822—1889): M. A. Buonarroti, *Rime* (Firenze 1863).
- ⁷⁸ Dopis bez data. Byl psán koncem února r. 1890.
- ⁷⁹ Isidore Del Lungo (1841—1927), významný literární historik a jazykovědec.
- ⁸⁰ Jde o překlad pěti českých lidových písní vybraných z Erbenových *Prostonárodních českých písní a říkadla* (Praha 1862—64), s. 109, 110, 204, 232, 246. Srov. *Lettere e arti*, II, 5, 15. 2. 1890, s. 65—66. V osobně laděném úvodu vzpomíná Teza na dobu, kdy se zabýval studiem češtiny a poprvé se probíral Erbenem. Skromně vyjadřuje názor, že svými překlady setřel s písní jejich pel a že předkládá čtenáři pouhé kostry bez duše.
- ⁸¹ Literární archiv PNP označil toto postskriptum samostatnou signaturou.
- ⁸² Následující dvě věty jsou citovány J. Bukáčkem, *op. cit.*, s. 57.
- ⁸³ Vyšly v Praze v letech 1984—95.
- ⁸⁴ U příležitosti 600 let od úmrtí Beatrice Portinari, inspirátorky celého Dantova díla.
- ⁸⁵ Navzdory několikeré urgenci Tezové se Vrchlický neodhodlal k tomu, aby českou dantovskou bibliografii do Itálie poslal. Je možné, že jde i o jeho výraz rozpaků nad tím, že českých dantovských prací je tak málo.
- ⁸⁶ Tommaso Casini (1859—1971), *La vita nuova di Dante Alighieri* (Firenze 1885).
- ⁸⁷ Oba výrazy jsou uvedeny v češtině.
- ⁸⁸ Idem. Teza narazil na tato zeměpisná označení v Erbenově sbírce *Prostonárodní české písně a říkadla*, *op. cit.*, kde jsou hojně užívána.
- ⁸⁹ Teza uvádí titul jako *Canti popolari*, jde však mimo jakoukoli pochybnost o *Prostonárodní české písně a říkadla*, *op. cit.*
- ⁹⁰ Vuk Stefanović Karadžić (1787—1864), srbský spisovatel, filolog a sběratel lidových písní.
- ⁹¹ Teza má na mysli *Písně národní v Čechách* (Praha 1841) a údaj jím uváděný je naprosto správný: žádá o překlad osmi posledních dvojverší moravské varianty písně „Sestra travička“. Karadžić je uváděn i zde mezi sběrateli variant na s. 9.
- ⁹² Všechny tyto výrazy jsou uvedeny v češtině.
- ⁹³ Ústřední knihovna byla kapesní řada původní a překladové literatury, vydávaná nakladatelstvím Ignáce Leopolda Kobera (1823—1866), který založil národní tiskárnu r. 1862. Teza uvádí tituly knih česky podle seznamu otištěného na obálce každého svazčku.
- ⁹⁴ Jedná se o tři kritická vydání Dantovy knihy *Vita nuova*.
- ⁹⁵ Následuje krátký výklad tří uvedených termínů v němčině. Výrazy „přeslice“ a „kolovrat“ jsou tu Vrchlickým také přeloženy do italštiny.
- ⁹⁶ Tento výklad je doplněn malou mapkou Čech, v níž jsou zakresleny hlavní řeky, město Praha a výše uvedená města. Mapku nakreslil Vrchlický do dopisu vlastní rukou.
- ⁹⁷ František Vymazal (1841—1917), moravský spisovatel a filolog. Sbírká *Slovanská poesie* je z let 1874—78.
- ⁹⁸ Text v italštině: „Jak vesničané si musejí dělit / dobrou úrodu po žních?“
- ⁹⁹ Dopis bez úplného data. Byl psán v pondělí 24. 3. 1890. Jediná dochovaná poštovní obálka celé Tezovy korespondence se vztahuje k tomuto dopisu. Literární archiv PNP ji opatřil signaturou 3700. Kromě adresy jsou na ní dvě poštovní razítka: Padova 24. 3. 1890 a Prag 25. 3. 1890.
- ¹⁰⁰ V textu dopisu je na tomto místě vynechaný bílý prostor.
- ¹⁰¹ *Hlas národa* č. 89, 31. 3. 1890. Vrchlického článek, v němž je o italském učenci poprvé informována širší čtenářská veřejnost, nese název „Překládání z češtiny. Prof. Teza a jeho práce o nás“. Článek je významný i proto, že dokumentuje známé snahy lumírovců o vytvoření „evropské“ české literatury. Vrchlický v úvodu zdůrazňuje čtyři významné skutečnosti: 1. Nevšimavost ciziny ve vztahu k české kultuře je způsobována především překážkami jazykovými, t. j. neznalostí češtiny; 2. Existující překlady českých děl do francouzštiny, švédštiny a dánštiny byly pořízeny prostřednictvím němčiny (popř. na základě německých překladů), s čímž

nelze souhlasit; 3. Dobrý překlad může být pořizován jedině na základě originálu; 4. Dva učenci v zahraničí jsou schopni kvalitně překládat přímo z češtiny: V. R. Morfil z oxfordské univerzity a E. Teza z univerzity v Padově. Protože nemá podrobnější údaje o Morfilovi, omezuje se pak Vrchlický na důkladný popis Tezovy práce v oblasti bohemistiky. V závěru článku konstatuje, že „kdyby vlastní povolání jeho, profesura jazyků orientálních, přálo mu více prázdně, byl by on jediný z Vlachů, jenž by mohl souvisle a kriticky vyličiti krajanům svým naše literární snahy i naši práci od doby našeho znovuoobrození. A podáno by to bylo formou klasickou, nebo po stránce stylu je Teza jedním z prvních essejistů svého národa.“

¹⁰² V závěru tohoto dopisu uvádí Teza svou novou adresu v Padově: Via Torricelle 2 221.

¹⁰³ „Neznám rok jeho narození, soudím, že nebude daleko od šedesátky ...“ (Jaroslav Vrchlický v citovaném článku v *Hlase národa*, srov. pozn. 101).

¹⁰⁴ Herman Bonitz (1814—1888), profesor klasické filologie na vídeňské univerzitě.

¹⁰⁵ Franjo Miklošič (1813—1891), první profesor slovenské filologie na vídeňské univerzitě.

¹⁰⁶ Karl August Hahn (1807—1857), profesor německého jazyka a německé literatury na vídeňské univerzitě.

¹⁰⁷ Tezou uvedené jméno je na tomto místě nečitelné a souvislost není jasná.

¹⁰⁸ Česká akademie císaře Františka Josefa I. byla zřízena r. 1890 a zahájila činnost r. 1891. Jaroslav Vrchlický byl mezi jejími prvními členy a současně se stal tajemníkem IV. třídy akademie (pro krásnou literaturu, výtvarné umění a hudbu).

¹⁰⁹ Ve své recenzi prvního vydání *Božské komedie* (srov. pozn. 5) vytýkal Teza Vrchlickému mimo jiné i to, že v 1. verši VII. zpěvu tlumočil „Pape Satan, pape Satan aleppe“ českým „Pape Satan aleppe Satan Pape“.

¹¹⁰ Giacomo Zanella (1820—1888), básník, autor eposů, sonetů a dějin italské literatury od r. 1700 do r. 1880. Od r. 1871 profesorem italské literatury na univerzitě v Padově. Tuto poznámku Vrchlického je třeba chápat jako ocenění Manniho, který byl méně výrazným a známým básníkem než Zanella.

¹¹¹ Šlo o časopisecké polemiky okolo výročí úmrtí Beatrice Portinari, srov. pozn. 84.

¹¹² Srov. pozn. 72.

¹¹³ Je to Tezova recenze na: J. L. Estelrich, *Antologia de poetas liricos italianos traducidos en verso castellano* (1200—1889), Palma de Mallorca 1889. Srov. *Rivista critica di letteratura italiana*, VI, 5. 5. 1890, sloupec 149—154.

¹¹⁴ M. Menéndez y Pelayo (1856—1912), španělský literární kritik.

¹¹⁵ Niccolò Tommaseo (1802—1874) je jednou z nejvýznamnějších osobností italského národního obrození, autor řady velmi významných děl. Teza zde uvádí jeho teoretický spisek o Manzoniho slavném románu *Snoubenci*. Srov. k tomu Tezův článek: „Postille inedite di Niccolò Tommaseo ai Promessi sposi. Notizia letteraria.“ In: *Antologia*, CXI, 16. 6. 1890, s. 560—566.

¹¹⁶ Text postskripta je psán na zvláštním listu: pravděpodobně byl pořízen ještě před výše uvedeným dopisem č. 28.

¹¹⁷ Jak známo, 5. března téhož roku byl Vrchlický jmenován také členem korespondentem Peloritánské akademie v Messině zásluhou básníka T. Cannizzara. V roce 1892 bude pak jmenován i členem provensálské básnické společnosti felibrů v Marseille. Srov. k tomu V. Tichý, *op. cit.*, s. 328.

¹¹⁸ Text v italštině: „sladké období“.

¹¹⁹ Následující dvě věty jsou citovány J. Bukáčkem, *op. cit.*, s. 65.

¹²⁰ Tercina.

¹²¹ „Dora di Alfred Tennyson. Traduzione di E. Teza.“ In: *Lettere e arti*, II, 19, 24. 5. 1890, s. 289—291.

¹²² „Impagiatore.“ *Lettere e arti*, II, 15, 26. 4. 1890. Jako autor povídky je uveden „Drosos“.

- ¹²³ Srov. *Rivista critica di letteratura italiana*, VI, 3, březen 1890, sloupec 77—79. Tezův článek se jmenuje „Quattro odi di G. Carducci“ (Čtyři ódy G. Carducciho) a zabývá se překlady Jaroslava Vrchlického, které byly otištěny v Nedělních listech *Hlasu národa* dne 16. února 1890. Skutečnost, že Teza recenzuje překlad uvěřitelný v denním tisku pochopíme snadněji, když si uvědomíme, jak těsné přátelství jej ke Carduccimu vázalo. Teza byl mimořádně citlivý vůči všem projevům přízně ve vztahu ke Carduccimu. V úvodu vyslovuje italský kritik hold německému překladatelství a všem národům (zde Čechům), které jdou v oblasti překládání v německých stopách. S obdivem pak mluví o Vrchlickém a o kvalitách českého jazyka. Překlad čtyř Carducciho ód („Saluto di autunno“, „Su monte Mario“, „Davanti al Castel vecchio“, „Canto di marzo“) označuje jako první pokus, za nímž budou následovat další. Výhrady jsou drobného rázu, mají charakter filologické kritiky a jsou více méně oprávněné: tak např. kritika sémantického zexplicitňování je v podstatě namístě, když Vrchlický dává italskému „voi non nati“ (vy nenarození) smysl „synové budoucích věků“, srov. óda „Na Monte Mario“. Zajímavá je skutečnost, že Teza ve svých kritikách často hromadí omluvy a svou práci literárního kritika označuje jako nudnou, nesmyslnou, nechutnou apod. I v tomto textu nacházíme odstavec, v němž nazývá literárního kritika (sebe sama) nudným patronem, který by měl mlčet, ale který si přece jen musí hrát na chytrého. Tento fakt musíme dávat do souvislosti s uměleckými a překladatelskými aspiracemi Tezovými, a chápat jej tudíž jako projev zásadní Tezovy vnitřní rozpolcenosti ve vztahu k uměleckému dílu.
- ¹²⁴ *Květy*, XII, 24, 1890, s. 665—670.
- ¹²⁵ *Květy*, XII, 25, 1890. Čtyři Manniho básně („Moře“, „Pod skálou“, „Smutná myšlenka“, „Touha“) jsou otištěny na s. 151—152.
- ¹²⁶ Verše připisované básníkovi.
- ¹²⁷ Annie Vivanti Chartres (1868—1942), italská básnířka, přítelkyně G. Carducciho. Vrchlický vydal knižně překlad jejích básní (*Lyrika*, Praha 1905). Vivanti Chartres navštívila i Čechy a Vrchlického před rokem 1910. Tato zkušenost zanechala pak stopy v jejích románech *Il divoratori* (1911) a *La zingaresca. Preludio boemo* (1918).
- ¹²⁸ Giuseppe Picciola (1859—1912), básník a literární kritik, důvěrný přítel G. Carducciho.
- ¹²⁹ Giovanni Andrea Scartazzini (1837—1901), švýcarský literát, známý dantovský badatel. Nejznámějšími pracemi jsou *Prolegomeni della Divina commedia* (Leipzig 1890) a *Enciclopedia dantesca* (1896—1899).
- ¹³⁰ Dopis bez data: byl psán přibližně v polovině srpna r. 1890.
- ¹³¹ Jak známo, jde o ojedinělý případ v české překladové literatuře. J. Vrchlický a J. V. Sládek pořídili nezávisle na sobě překlady Byronových *Hebrejských melodií*. Tyto překlady jsou publikovány r. 1890 paralelně vedle sebe v knižce, kterou Vrchlický Tezovi nyní zaslál.
- ¹³² „Dante in boemo.“ In: *Lettere e arti*, II, 28, 26. 7. 1890, s. 441—442. V úvodu nazývá Teza Čechy krajem přísných vzdělanců a vysoce hodnotí skutečnost, že *Božská komedie* vychází v češtině v průběhu deseti let již podruhé. V této souvislosti se v duchu pořekadla „řekni mi, co čteš, já ti řeknu, kdo jsi“ zabývá případy hrubého nepochopení Danta (např. ze strany S. Speroniho a G. Flauberta) a cituje v této souvislosti H. Taina, který říká, že kdo za sebou nemá dlouhé vzdělání a příslušnou kulturu, není schopen pochopit Danta, Rabelaise, Rubense ... Druhý překlad J. Vrchlického je lepší než první, říká vzápětí E. Teza. Ukazuje konkrétně vylepšená místa; některá slova jsou citována česky, jiná ve zpětném překladu. Nedostatky jsou uváděny opět namátkou. Teza vytýká Vrchlickému přílišnou volnost v převádění vlastních jmen (např. tehdy, když se je nepodařilo dostat do tercíny, a byla tudíž zredukována či zaměněná jinými). V několika případech dává pak Teza přednost prvnímu překladu z let 1879—82.

- V závěru stati děkuje Vrchlickému za novou práci, která plně ukazuje jeho učenost a obratnost.
- ¹³³ Kus listu, na němž je tento dopis psán, je utržen: malá část následujícího textu je tudíž nezjistitelná.
- ¹³⁴ Giosuè Carducci, *Výbor básní* (Praha 1890).
- ¹³⁵ Následující věta je citována J. Bukáčkem, *op. cit.*, s. 65.
- ¹³⁶ J. Vrchlický naráží na polemiku, která se odehrávala ve formě otevřených dopisů mezi Italem Pizzim a Tezou v *Lettere e arti* v období mezi srpnem a zářím roku 1890. Spor se týkal překladu *Písně o Nibelunzích*, který pořídil Italo Pizzi a proti němuž měl Teza výhrady. V zásadě nesouhlasí Teza s tím, aby se staroněmecká strofa převáděla do italštiny se zachováním jejich formálních zvláštností, jak to bylo v tomto případě provedeno. Aby mohly být staroněmecké verše v Itálii dobře vnímány, je třeba je formálně přizpůsobit duchu moderní italštiny: a Teza dokládá tuto teorii pokusem o překlad 4. zpěvu *Beowulfa* (verše 189—257), přebásněného v duchu „babrbarské“ poetiky vlastní Carducciho školy.
- ¹³⁷ *Havran a jiné básně* (Praha 1890).
- ¹³⁸ J. Vrchlický v předmluvě k citovanému knižnímu výboru Carducciho básní (srov. pozn. 134) uvádí v italštině doslovný úryvek Tezova dopisu z května r. 1890 (srov. č. 28, začátek třetího odstavce), kde italský profesor tlumočí Vrchlickému Carducciho autorizaci chystaného překladu. Italština je však na dvou místech zkromolená (srov. citovaný výbor, str. 18): na tuto skutečnost Teza takto naráží.
- ¹³⁹ Ugo Fleres se zapojil do diskuse mezi Pizzim a Tezou článkem „A proposito di Beowulf. Lettera aperta a Emilio Teza“. Srov. *Lettere e arti*, II, 35, 13. 9. 1890, s. 558—559.
- ¹⁴⁰ Celý tento odstavec (čtyři věty) je citován J. Bukáčkem, *op. cit.*, s. 60.
- ¹⁴¹ Jde o recenzi na *Výbor básní* (*op. cit.*, srov. pozn. 134), která je podepsaná šifrou -a-. Srov. *Světozor*, 48, 1890, s. 576.
- ¹⁴² Dopis bez data.
- ¹⁴³ J. W. Goethe, *Faust*. Přeložil J. Vrchlický. Praha 1890.
- ¹⁴⁴ Dopis bez data. Byl psán v prosinci r. 1890.
- ¹⁴⁵ „Giosuè Carducci, Scelta di poesie; col permesso del poeta tradusse J. Vrchlický.“ In: *Lettere e arti*, II, 41, 1. 11. 1890, s. 659—661. Jde o recenzi na výbor z Carducciho, na překlad čtyř Manniho básní a na překlad Byronových *Hebrejských melodií*. Pokud jde o Carducciho, Teza neobyčejně chválí výběr básní (říká, že Vrchlický je ze školy mistrů, kteří dělají šaty Múzám a hledí přitom jak k látce, tak ke střihu). Zabývá se pak napětím mezi délkou a přízvukem, které se uplatňuje v českém verši, a vysvětluje způsob, jakým Vrchlický postupuje, aby jeho verš napodobil běh starověkého verše; v této souvislosti si klade otázku, jak bude překlad přijat v Čechách. Kritizuje pak pět míst, v nichž je překlad buď nepřesný, nebo v nichž čeština není schopna dosáhnout toho básnického efektu, jaký je v Carducciho originálu. — Zřetelné zklamání je cítit z řádků, kde Teza hovoří o překladu čtyř Manniho básní. Říká, že na to, jak je Vrchlický pilný a pracovitý, byla jeho ruka tentokrát spíš lenivá a výběr textů neuvážený. Na jednom příkladu pak ukazuje, že Vrchlický netlumočí v češtině básnickou originalitu Manniho: říká, že v českém výrazu cítí poezii, není to však poezie Manniho, nýbrž poezie Vrchlického. Teza tedy vytýká J. Vrchlickému, že z Manniho přeložil málo a jeho verše přebásnil příliš volně. (Tezovo zklamání je v tomto případě vcelku pochopitelné: uvažme jen, jak velice mu na českých překladech Manniho záleželo, jak často Vrchlickému práci na nich připomínal a s jakou nedočkatostí na ně čekal. Nedá se ani vyloučit to, že toto zklamání sehrálo určitou roli v nekompromisní přisposti, s níž Teza o několik měsíců později posuzoval Vrchlického překlad Dantova *Nového života*.) — V závěrečné části své stati mluví Teza i o *Hebrejských melodiích*: v této knižce chtěl Vrchlický i Sládek předložit čtenáři dva různé překlady téhož díla. Teza chválí tuto iniciativu a tvrdí, že je

- hodna následování i v Itálii, protože umožňuje bezprostřední srovnání různých překladatelských koncepcí.
- ¹⁴⁶ J. Vrchlický byl nemocen v říjnu a listopadu r. 1890. Bezprostředně předtím prodělala tyfus jeho dcera Milada. Zajímavé narážky na tyto skutečnosti nacházíme také jednak v korespondenci J. Vrchlického s E. Albertem (srov. *Jaroslav Vrchlický a Eduard Albert. Vzájemná korespondence*. Praha 1954, s. 66–67), jednak v dopise J. S. Machara z 5. 12. 1890 (srov. A. Pražák, *Vrchlický v dopisech*. Praha 1955, s. 311–312).
- ¹⁴⁷ Enrico Panzacchi (1840–1904), básník a prozaik, profesor dějin umění na univerzitě v Boloni. Šéfredaktor časopisu *Lettere e arti*.
- ¹⁴⁸ „Ballate scozzesi. Donna Isabella e il Folletto Cavaliere; I due fratelli. Traduzione di E. Teza.“ In: *Lettere e arti*, II, 43, 15. 11. 1890, s. 686–687.
- ¹⁴⁹ Johann Ludwig Runeberg (1804–1877), finský básník, písařík švédsky. Celý překlad *Anny* vyšel pak v Padově r. 1910.
- ¹⁵⁰ Srov. dopis č. 40.
- ¹⁵¹ „Drahý příteli“ je zde uvedeno v češtině.
- ¹⁵² Jde o rukopis básně „G. Carduccimu po třiceti letech“, o níž Teza hovoří v předchozím dopise č. 39. Báseň byla otištěna s nepatrnými změnami oproti tomuto rukopisu v Padově r. 1891 a je běžně dostupná. Je pouhým dokladem Tezova vztahu ke Carduccimu a nemá prakticky žádný význam ve vztahu k Vrchlickému. Text navíc není příliš poetický, takže Vrchlického básnický nijak nezaujal. Z těchto důvodů zde báseň neuvádíme. Pod textem básně je datum, v němž Teza omylem uvádí 1. ledna 1890 místo 1891.
- ¹⁵³ Ve skutečnosti nese tento dopis datum 5. ledna 1890. Vrchlického omyl je zřejmě v souvislosti s předchozím omylem Tezovým, srov. pozn. 152.
- ¹⁵⁴ *Kytice z básní K. J. Erbeny*. Nákladem Umělecké besedy. V Praze r. 1890. Předmluva J. Vrchlického je na s. I–VIII. Je zde řeč mimo jiné i o K. H. Máchovi, o jeho obraznosti, která je srovnávána s obrazností Erbenovou.
- ¹⁵⁵ „Milostnice starého Titona“.
- ¹⁵⁶ Srov. pozn. 129.
- ¹⁵⁷ Otto Gildmeister (1823–1912), německý literát a překladatel, autor *Dante's Göttliche Komödie* (Berlin 1888).
- ¹⁵⁸ Brunone Bianchi, *La Commedia di Dante Alighieri nuovamente riveduta nel testo* (Firenze 1878).
- ¹⁵⁹ „Východ slunce či měsíce“.
- ¹⁶⁰ Překlad této veršované novely z r. 1837 byl pořízen U. Norsou a publikován v *Lettere e arti*, II, 46, 6. 12. 1890, s. 740–742.
- ¹⁶¹ Dante Alighieri, *Nový život* (Praha 1890); *Básně lyrické* (Praha 1891). *Nový život* je opatřen následující dedikací: „Profesoru Em. Tezovi, příteli a znalci českého písemnictví, vděčně a oddaně připisuju, Jaroslav Vrchlický.“
- ¹⁶² Až r. 1900 vyšla Erbenova sbírka ve Vídni nákladem Alfreda Höldera (*Der Blumenstrauß*), a to v překladu dvou českých literátů, Eduarda Alberta a Marie Kwayserové. Srov. též pozn. 229.
- ¹⁶³ Srov. E. Teza, „Un'altra occhiata al Codex Cumanicus“ (Jiný pohled na C. C.). In: *Atti dell'Accademia dei Lincei, Rendiconti*, sv. VIII, č. 8, 19. 4. 1891, s. 315–327.
- ¹⁶⁴ Srov. E. Teza, „Dei manoscritti copti del Mingarelli nella biblioteca dell'Università di Bologna“ (O Mingarelliho koptských rukopisech v knihovně boloňské univerzity). In: *Atti dell'Accademia dei Lincei, Rendiconti*, sv. I, č. 7, 7. 7. 1892, s. 488–502.
- ¹⁶⁵ Vyhodnocením Tezovy kritiky Vrchlického překladu *Nového života* se zabýval již J. Bukáček, *op. cit.*, s. 65–66: nesprávně však přitom považoval Tezův dopis č. 3689 a postskriptum č. 3701 (obojí ad 44) za dvě různé poštovní zásilky. Pro větší jasnost a názornost uvádíme nyní text Dantova originalu a text Vrchlického

překladu postupně ke kritizovaným místům: **a.** Dante Alighieri: „conobbi ch'era la donna de la salute“ (ve smyslu: která mne byla pozdravila) — Jaroslav Vrchlický: „poznal jsem paní blaženosti své“; **b.** D. A.: „ella mangiava dubitosamente“ — J. V.: „v strachu“; **c.** D. A.: io salutasse tutti i fedeli d'Amore“ (ve smyslu: zamilované, milovníky apod.) — J. V.: „pozdravil bych všechny věrné v Lásce“; **d.** D. A.: „per cui t'ha cosí distrusto questo Amore“ (ve smyslu: kvůli komu, pro kterou ženu) — J. V.: „ke komu tato Láska tě takto zkrušila“; **e.** D. A.: „la quale mi mirava spesse volte; maravigliandosi del mio sguardare, che pareva che sopra lei terminasse; onde molti s'accorsero del suo mirare“ — J. V.: „tak často-krát se na mne dívala, dívíc se, že já se díval, nebo zdálo se, že se na ni dívám, až mnozí sobě povšimli jejich pohledů“; **f.** D. A.: „Allora mi confortai molto, assicurandomi che l'mio segreto non era comunicato, il giorno, altrui per mia vista“ (podle Tezy: pohledem na mně) — J. V.: „Tomu těšil jsem se velice, přesvědčen, že moje tajemství nebylo v ten den vyjevono nikomu mým pohledem“; **g.** D. A.: „pensai di fare di questa gentile donna schermo de la veritate e tanto ne mostrai in poco di tempo“ — J. V.: „umínil jsem si, že učiním sobě z této ušlechtilé dámy štít pravdy, a tak jsem se i choval po nějaký čas“; **h.** D. A.: „schermo de la veritade“ — J. V.: „štít pravdy“ (5. kapitola), „tato paní byla zástita takové mé lásky“ (6. kapitola); **ch.** D. A.: „tanto amore, quanto da la mia parte“ (podle Casiniho: taková láska, ale jen pro mne) — J. V.: „taková má láska“.

¹⁶⁶ Literární archiv PNP označil toto postskriptum samostatnou signaturou.

¹⁶⁷ V originále: „bricconate“. Jak konstatuje J. Bukáček (*op. cit.*, s. 57), Vrchlický interpretuje tento výraz v pejorativním smyslu jako „uličnictví“.

¹⁶⁸ „V úpravě zentnější celého dílka přihlížel jsem hlavně k vydání Tommasa Casiniho (...) a také v příčině textu bylo mi toto klasické vydání nejednou poslední a rozhodující instancí.“ Jaroslav Vrchlický v předmluvě k prvnímu vydání *Nového života*, *op. cit.*

¹⁶⁹ Další kritizovaná místa Vrchlického textu: **i.** D. A.: „la quale morta era certamente“ — J. V.: „která krátce před tím byla zemřela“; **j.** D. A.: „vero è che morta giace la nostra donna“ — J. V.: „je vskutku pravda, že mrtva leží naše paní?“ (tázací věta místo oznamovací); **k.** D. A.: „tu pur morrai“ — J. V.: „jen ty zemřeš“; **l.** D. A.: „per lei erano onorate e laudate molte“ — J. V.: „kvůli ní přišly i mnohé jiné ku veliké počtě a chvále“; **m.** Na str. 51 Vrchlického překladu chybí Dantův text: „sí come appare ne la sua divisione“; **n.** D. A.: „posto che fosse l'uno e l'altro, non è convenevole“ — J. V.: „kdyby nebylo prvního ani druhého, nepluší mi“; **o.** D. A.: „Forse ancora per più sottile persona si vedrebbe in ciò piu sottile ragione“ — J. V.: „Snad by ještě mnohem subtilnější hlava našla zde důvodů subtilnějších“; **p.** D. A.: „A che fine ami tu questa tua donna“ — J. V.: „proč miluješ ty onu paní“; **q.** D. A.: „era di molto gentile parlare e leggiadro“ — J. V.: „uměla roztomile hovořiti“; **r.** D. A.: „avvegna che sempre poi si facesse di dire a lei“ — J. V.: „však nechť jsem teď mluvití o ní“; **s.** D. A.: „E però propuosi di prendere per matra del mio parlare sempre mai quello“ — J. V.: „A tu umínil jsem si za látku zpěvů svých vždycky bráti jen to, co by“; **š.** D. A.: „un rivo chiaro molto“ — J. V.: „velmi jasná a průhledná řeka“; **ť.** D. A.: „io men sarei nascosto incontamente che le lagrime m'avevano assalito“ (ve smyslu: jakmile mne slzy přemohly) — J. V.: „byl bych se musel okamžitě odstranit, nebo slzy přemohly mne valem“; **v.** D. A.: „colui che se ne va“ — J. V.: „zemřelý“; **w.** D. A.: „in mezzo di due gentili donne, le quali erano di piu età“ — J. V.: „mezi dvěma ušlechtilými paními, staršími než ona“.

¹⁷⁰ První část tohoto dopisu otiskl již Giovanni Maver ve studii „Vrchlický e Leopardi“ (*Rivista italiana di Praga*, II, 1929, s. 19). Celý tento dopis byl pak uveřejněn J. Bukáčkem, *op. cit.*, s. 57–58.

¹⁷¹ Srov. též Vrchlického dopisy E. Albertovi z 9. 9. 1890 a 2. 11. 1892 (*Jaroslav*

Vrchlický a Eduard Albert. *Vzájemná korespondence. Op. cit.*, s. 61 a 83), kde je Vrchlického překladatelská metoda definována se stejnou explicitností. Viz také Jiří Levý, *České teorie překladu* (Praha 1957), s. 176.

¹⁷² Nepodařilo se nám zjistit, na čem Vrchlický toto své tvrzení zakládá.

¹⁷³ „Proč a pokud“.

¹⁷⁴ Srov. pozn. 73 a 145.

¹⁷⁵ Doslovně zní tato Tezova věta takto: „Mi dispiace ad ogni modo che, uso a buoni scrittori, non intendiate il mio stile che nella brevità diventa oscuro, cioè cattivo.“

¹⁷⁶ Tištěná kritika *Nového života* a *Básní lyrických* vyšla pak až roku 1894 (srov. pozn. 249/A). V jejím úvodu Teza konstatuje, že se jedná o první překlad Dantova *Nového života* a *Lyrických básní* v Čechách a zřejmě i ve slovanském světě. Zásahu na tomto počínu má opět Jaroslav Vrchlický, o jehož zázračné plodnosti a nesmírné pracovitosti už byli Italové několikrát informováni. Rekapitulace a chvála Vrchlického tvorby a nejdůležitějších překladů z italštiny je tentokrát stručnější: Teza si uvědomuje, že se v úvodu svých článků opakuje, a umíná si proto, že půjde co nejrychleji k jádru věci. Italský kritik se odvolává vzápětí na Antonia Cesariho, který v roce 1792 prohlásil, že v cizině se zabývají Dantem více než v Itálii. Po sto letech tato slova stále platí. Zápas s *Božskou komedií* však překladatele většinou příliš vyčerpává: jen těm nejzdatnějším zbývá chuť a síla k tomu, aby tlumočili ve svém jazyce i menší Dantova díla, která jsou vzácná i v takových jazycích, jako jsou němčina či angličtina. Teza vzápětí uvazuje o tom, že práce na *Vita nuova* vyžaduje básníka i filologa. Filolog musí držet básníka na uzdě, nutit jej brát v úvahu vydavatelskou tradici, přihlížet k nejlepším interpretacím předkládaného textu, jak byly vytvořeny v moderní době. Vrchlický je Tezou chválen za své předsevzetí držet se kritického vydání T. Casiniho; vzápětí však italský kritik konstatuje, že ve skutečnosti byl překlad pořízen podle jiných vydání a Casiniho edice posloužila jen k některým úpravám. Odtud odchylky od Casiniho, jako např. „gentilissima donna“ (30. kap.), kde Vrchlický sleduje Sonzognovu edici. Italský kritik vzápětí konstatuje, že v moderním přetlumočení staršího textu není nevhodné užít jistého archaizujícího nádechu: prospělo by to podle Tezy i českému vydání, i když je nesmírně těžké najít a zachovat správnou míru takového zásahu. Teza dodává, že ve svých vlastních textech se Vrchlický často uchyluje ke slovům latinského původu, která narušují lexikálně stylistickou čistotu češtiny jakožto slovanského jazyka: v tomto překladu se však takovýchto postupů zdržuje, takže „italština se zde stává slovanskou češtinou, a nikoliv latinskou češtinou“. Podle Tezy Vrchlický v zásadě věrně reprodukuje to, co chtěl Dante říci. Odchyluje se jen zřídka a ve všech nepodstatných: je však třeba upozornit i na tyto malé nedostatky s ohledem na kritickou etiku. Vzápětí opakuje Teza z předchozí písemné kritiky (srov. dopis č. 44, pozn. 165 a 169) chyby, které jsme zařadili pod body **c**, **d**, **ch**, **i**, **j**, **š**, **t**, **v**, **p**. Další chyby, na které upozorňuje pouze v této tištěné kritice, jsou tyto: D. A.: „dire il sonetto“ — J. V.: „napsat sonet“ (kap. 16, 32); D. A.: „dire“ — J. V.: „veršovat“ (kap. 19); D. A.: „gentili donne e gentile parlare“ (v textu těsně vedle sebe) — J. V.: „ctné paní a roztomile hovořiti“ (kap. 18); D. A.: quale Amor mi facea“ — J. V.: „vše, co mi (...) Láska učinila“ (kap. 16; „vše“ je zde nadbytečné); „veracemente“ (kap. 22) je vynecháno; D. A.: „avvegna che paia l'una e l'altra per una persona detta“ — J. V.: „mohly se zdát skládané pro jednu jako pro druhou osobu“ (kap. 33; jde zde o významový posun). Vrchlickému osobně je pak nepochybně určena následující poznámka: „Zdálo by se, že kdo se zabývá těmito maličkostmi, chce kritizovat; ve skutečnosti ale chválí, a pořádně (...). Dobrému překladateli nedokáží říci více.“ Pokud jde o překlad veršů, a tedy také o druhou část recenzované knihy (*Básně lyrické*), Teza chválí Vrchlického za zázraky, které dělá a které prozrazují jeho ryzí básnické založení. Teza pak lituje, že česká edice obsahuje málo vydavatelských poznámek; zároveň však

připouští, že samotný jazyk překladu (moderní, a tedy explicitnější než zastaralý jazyk Dantův v italštině) je sám o sobě nejlepší interpretací Dantových myšlenek. Po krátké vsuvce, v níž se zabývá magickými vztahy čísel 3 a 9 v Dantově díle a interpretacemi, založenými na takové logistice, Teza skromně konstatuje, že překlad je dedikován „jednomu Italovi na znamení přátelství mezi národy“.

¹⁷⁷ K této recenzi srov. také vzpomínky J. Blokši in: V. Brtník, *Dopisy J. Vrchlického s P. J. Blokšou* (Praha 1940), s. 117, pozn. 169.

¹⁷⁸ Také tento dopis byl otištěn J. Bukáčkem, *op. cit.*, s. 58.

¹⁷⁹ Sbíрка vyšla v Praze r. 1891.

¹⁸⁰ Ugo Foscolo, *O hrobech* (Praha 1891).

¹⁸¹ Srov. pozn. 50.

¹⁸² Dopis bez data: byl psán pravděpodobně v červenci r. 1891.

¹⁸³ „L'avvenatrice, canzone boema“ (Sestra travička, česká píseň). „Osservazioni di E. Teza.“ In: *Atti e memorie della R. Accademia di Scienze, Lettere e Arti di Padova*, svaz. VII, 1891, s. 227–242. Jde nejenom o Tezův překlad české lidové písně do italštiny (podle Erbeny, srov. *Písňe národní v Čechách*, *op. cit.*, s. 9–16), ale i o výklad původu tohoto textu s přihlédnutím k širšímu historicko-právnícko-etnografickému kontextu a o srovnávací studii, která bere v úvahu české varianty předkládané Erbenem, dále pak varianty moravské (Bartoš), slovenské, srbské, anglické, maďarské. Texty písní jsou překládány většinou integrálně, i když někdy bývá překlad jen v poznámkách k textu a je proveden v próze. Citace pramenů jsou přesné a velice pečlivé. V závěru stati předkládá Teza překlady dalších dvou českých lidových písní (podle Erbeny): „Memorie del soldato“ („Vzpomínky vojnovy“, *Prostonárodní české písně a říkadla*, *op. cit.*, s. 445, č. 325) a „Il ricovero della Vergine Maria“ („Nocleh Marie Panny“, *ibid.*, s. 511, č. 51). Chválí pak Čechy mimo jiné za to, že mají přesný soupis lidových písní, a nabádá Italy k tomu, aby v tomto smyslu napodobili „onen čínorodý národ“. V každém případě mají české texty ve struktuře článku klíčovou roli. Studie se (podobně jako každý Tezův teoretický text) hemží odkazy na nejrůznější prameny (včetně orientalistických). To ukazuje neobyčejnou Tezovu erudici; na druhé straně působí však tato skutečnost na čtenáře dojmem jisté tékavosti a někdy i nepřehlednosti.

¹⁸⁴ Srov. dopis č. 39, 4. odstavec, a dopis č. 40.

¹⁸⁵ Dopis bez data: byl psán pravděpodobně v srpnu r. 1891.

¹⁸⁶ Vrchlický má zřejmě na mysli *Lettere e arti*.

¹⁸⁷ Jde již o plánovanou edici *Tři knihy vlaské lyriky* (Praha 1894).

¹⁸⁸ Teza zřejmě na překladu „Kolovratu“ pracoval, nikdy však nebyl vydán a nenacházíme jej ani v rukopisné pozůstalosti.

¹⁸⁹ Zprávu Jaroslava Vrchlického o Tezově „Sestře travičce“ se nám bohužel nepodařilo najít.

¹⁹⁰ Dopis bez data: byl psán nejpozději 9. února 1892.

¹⁹¹ Je možné, že Teza takto naráží na zprávu, kterou Vrchlický napsal o jeho „Sestře travičce“ (srov. pozn. 188). V tom případě musel být Vrchlického posudek značně negativní, což Teza dává explicitně do souvislosti s diskusí, kterou s Vrchlickým vedl o překladu *Nového života*.

¹⁹² Doslova: „(Natura e Arte; non per ora)“.

¹⁹³ „Huga Foscola básně O hrobech, přeložil J. Vrchlický. V Praze 1891 (I Sepolcri, traduzione boema).“ In: *Biblioteca delle scuole italiane*, IV, 9, 1. 9. 1892, s. 129 až 130. Teza v úvodu naznačuje základní problémy uměleckého překladu (říká, že jde o artefakt nejenom individuální a tvůrčí, ale i kolektivní a národní). Vysvětluje pak různé vztahy mezi originálem a překladem, hovoří o překladatelově individualitě a optuje přitom pro osobnost spíše básnickou než vědeckou. Charakterizuje vzápětí volnou a věrnou metodu v překladatelství a zdůrazňuje, že Vrchlický se pohybuje často zlatou střední cestou. Přiznává, že neví, zda je

recenzovaná kniha prvním českým překladem Foscolova díla, soudí však, že ano. Charakterizuje pak Vrchlického práci z hlediska básnického a říká, že jde o počín neobyčejně zdařilý. Konstatuje, že Vrchlického překlad je o tři verše kratší než originál, opět v této souvislosti vyslovuje svůj obdiv českému jazyku, vyhrazuje si však právo pečlivější kontroly toho, zda byly všechny básnickovy myšlenky a všechna jeho slova čestnou přetlumočeny. Výtky se týkají jako obvykle plánu lexikálně sémantického. Teza upozorňuje na sedm nepřesností, mimo jiné na nadbytečné užívání slova „vzduch“, které pokaždé tlumočí jiný italský výraz (etereo padaglione, aure, aer apod.). Přiznává vzápětí, že hledání takovýchto drobností je pošetilou zálibou kritika, který tak ospravedlňuje svou existenci. Na závěr nicméně konstatuje, že menší úprava by možná prospěla tomuto překladu, o jehož kvalitách nikdo nepochybuje: a snad by se přitom objevily i ony tři chybějící verše, a matematika by v tomto případě pomohla poezii a kráse.

¹⁹³ Ve skutečnosti bude kritika na *Vita nuova* otištěna v *Giornale dantesco*, srov. pozn. 249/A.

¹⁹⁴ Nejasná narážka na některý Tezův příspěvek do uvedeného časopisu *Natura e arte*.

¹⁹⁵ K osobnosti T. Cannizzara a jeho vztahům s Vrchlickým srov. úvodní studii, s. 40 a pozn. C. Jar. Vrchlický pořídil z díla tohoto básníka *Výbor z básní* (Praha 1887) a některé jeho texty uveřejnil i ve svých antologiích italské poezie (1885 a 1894). Cannizzaro doporučil Vrchlickému k překladu Verdagerovu *Atlantis* a dokonce mu opatřil katalánskou mluvnici a slovník. Viz k tomu V. Tichý, *op. cit.*, s. 481.

¹⁹⁶ Epos *Atlantis* (1878) katalánského básníka Jacinta Verdaguera (1845—1902) vyšel v překladu Vrchlického v Praze r. 1891.

¹⁹⁷ Antero Tarquinio de Quental (1842—1891), portugalský básník a politik, jehož sebevražda byla dosud v obecném kulturním a literárním povědomí oněch let.

¹⁹⁸ Následující tři věty jsou citovány J. Bukáčkem, *op. cit.*, s. 55

¹⁹⁹ J. Vrchlický bude od r. 1893 mimořádným, od r. 1898 řádným profesorem srovnávacích literatur na pražské univerzitě.

²⁰⁰ *Hostem u básníků* (Praha 1891).

²⁰¹ Skutečným otcem syna Jaroslava (Slávečka) byl herec Národního divadla Seifert. Za několik měsíců se Vrchlický doví pravdu o nevěře manželky Ludmily: rok 1892 bude tak počátkem hluboké osobní krize básníkovy a předznamenáním choroby, která jej bude provázet až do smrti. Srov. V. Tichý, *op. cit.*, s. 335.

²⁰² Dopis bez data: byl psán určitě ke konci dubna r. 1893.

²⁰³ Eduard Albert, *Neuere Poesie aus Böhmen. Antologie aus den Werken von Jaroslav Vrchlický* (Wien 1893). Teza tak oznamuje Vrchlickému, že obdržel druhou Albertovu antologii české poezie. Do Padovy mu ji poslal sám E. Albert na popud J. Vrchlického (srov. Vrchlického dopis Albertovi z 2. 11. 1892, in: *Jaroslav Vrchlický a Eduard Albert*, *op. cit.*, s. 83). Již v únoru uveřejnil italský profesor recenzi na první Albertovu antologii, *Poesie aus Böhmen* (Wien 1892—93), a to v *Biblioteca delle scuole italiane* (Verona, V, 10, 16. 2. 1893, s. 147—151) pod názvem „Un libro di poesie boeme tradotte in tedesco“ (Kniha českých básní přeložených do němčiny). V témže článku předkládá Teza italskému čtenáři také svůj překlad „Vrby“, jedné ze 13 básní Erbenovy *Kytice*. V úvodu uvedené stati hovoří Teza o problematice malých národů ve střední Evropě (Češi, Maďari), jejichž kultura je poznamenána skutečností, že se konstituuje jako antizeza (ale i jako doplněk) jiných, silnějších kulturních i jazykových mocností. Naznačuje pak tvrdý boj, který museli v minulosti čeští obrozenci vést proti germanizačním tendencím, a konstatuje, že situace se znormalizovala v tom smyslu, že si český národ definitivně vydobyl právo na svůj jazyk a svou kulturu. Je přirozené, říká vzápětí italský kritik, že lidé pocházející z česko-německého prostředí mají po všech stránkách snadnější situaci, chtějí-li tlumočit českou poezii Němcům. Pře-

cháží vzápětí k osobnosti chirurga Eduarda Alberta, chválí jeho vysokou profesionalitu a proslulost v rámci vídeňské lékařské vědy a zamýšlí se nad tím, že osobností jeho typu v současném světě ubývá. Přistupuje ihned k popisu a komentáři Albertovy knížky. Podle Tezy se Albert zaměřuje jednak na novější texty 19. století (v antologii jsou zastoupeni F. L. Čelakovský, J. Kollár, K. H. Mácha, K. Havlíček, K. J. Erben, V. Hálek, J. Neruda, R. Mayer, V. Šolc a B. Jelínek), jednak na takové básně, jejichž tematika není výlučně národní, a které mohou být tudíž snadněji vnímány německým čtenářem. Zdůrazňuje skutečnost, že ve druhém svazku, který Albert připravuje, budou básně současníků, mimo jiné i Jaroslava Vrchlického. V závěru oceňuje Teza skutečnost, že ve svazku nechybějí úryvky z Erbenovy *Kytice*: to je již v souvislosti s vlastním Tezovým překladem „Vrby“, kterým se tato recenze uzavírá.

²⁰⁴ Recenze na druhý svazek Albertův však patrně nikdy nevyšla.

²⁰⁵ Jde přirozeně o tištěnou recenzi na *Vita nuova a Canzoniere (Nový život a Básně lyrické, op. cit.)*.

²⁰⁶ Dopis bez data. Byl psán v květnu r. 1893.

²⁰⁷ Teza naráží na dva otevřené dopisy tajemníkovi Benátského institutu: „Intorno all'utilità e alla possibilità del tradurre“ (O užitečnosti a možnostech překládání) a „Tradurre!“ (Překládat!), publikované v *Atti dell'Istituto veneto*, 7, 4. svazek, 1892—93, s. I—XV a 971—988. I v těchto státech má česká literatura významné místo. Zejména druhý článek je ve skutečnosti oslavou (možná i obranou) K. J. Erbeny. Erben je Tezovi příkladem dobrého básníka, jakých je v současnosti málo. Jeho kvality spočívají podle italského kritika v mocné jednoduchosti lidské obrazotvornosti, v umění, které se dokázalo vyvarovat zhoubných vlivů kritické sofistiky, osobní marnivosti a ješitnosti svého tvůrce a formalistických tendencí. Erben je umělec vychovaný ve škole lidu, který vypráví příběhy svého národa z lásky k národní slávě a kterého zajímá prostý lid z venkova (ne tak z města), jehož písně sebral a zpracoval. Erben má duši básníka, který netouží po novosti, originalitě a slávě. Teza staví takto pojatou osobnost K. J. Erbeny do protikladu k „nic neříkajícím ambiciózním básníkům současnosti“. V závěru této stati je otištěn Tezův překlad básně „Maledizione di figliola“ (s. 986—987) podle Erbeny („Dceřina kletba“ ze sbírky *Kytice*).

²⁰⁸ Srov. již pozn. 21.

²⁰⁹ Jde opokračování diskuse v rámci Benátského institutu, srov. již pozn. 207. Pokud jde o Fambriho, srov. pozn. 20.

²¹⁰ Lodovico Ariosto, *Zuřivý Roland* (Praha 1893).

²¹¹ Matteo Maria Boiardo (1441—1494), *Orlando innamorato* (1483). Francesco Berni (1497—1535) tento slavný epos přebásnil, formálně upravil a jazykově převedl do toskánštiny (první knižní vydání je z r. 1541).

²¹² Edmond Grün, *Neue farbige Scherben* (Leipzig 1892).

²¹³ „I tre banditi. Canzone scozzese del Cinquecento“ (Tři bandité. Skotská píseň ze 16. století). „Versione di E. Teza.“ In: *Atti e memorie della R. Accademia di Padova*, svaz. X. 1894, s. 113—138.

²¹⁴ „Il canto XVI del Calevala“. In: *Atti dell'Istituto veneto*, 7, 5. svazek, 1893—94, s. 847—868.

²¹⁵ Dopis bez data. Byl psán okolo 20. února 1894.

²¹⁶ Srov. pozn. 249/C.

²¹⁷ Celý tento dopis je psán v němčině.

²¹⁸ Následující dvě věty jsou citovány v němčině J. Bukáčkem, *op. cit.*, s. 62—63.

²¹⁹ Jan Urban Jarník (1848—1923), český romanista, od r. 1888 řádný profesor románské filologie na pražské univerzitě. Uvedený spis (*Dvě verse starofrancouzské legendy o sv. Kateřině alexandrijské*) vyšel jako zájmový náklad České akademie cis. Františka Josefa v Praze r. 1894.

²²⁰ Dopis bez data: byl psán začátkem března r. 1894.

- ²²¹ Srov. pozn. 110. Uvedené dějiny literatury nesou název *Storia della letteratura italiana dalla metà del Settecento ai giorni nostri* (Milano 1880).
- ²²² Srov. pozn. 10. Uvedené dějiny literatury nesou název *L'Ottocento* (Milano 1894): vyšly jako součást vícesvazkové literární encyklopedie vydávané tehdy nakladatelem Vallardim.
- ²²³ Do redakce časopisu, kde bude recenze otištěna, srov. pozn. 249/C.
- ²²⁴ Dopis bez data. Byl psán okolo 5. března 1894.
- ²²⁵ Srov. Jaroslav Vrchlický, *Nové barevné střepy, op. cit.* s. 103—150.
- ²²⁶ Přeneseně i doslova: uvedená slova jsou na konci první stránky Tezova dopisu.
- ²²⁷ Všechny výrazy, na které se Teza ptá, jsou v textu uvedeny v češtině.
- ²²⁸ Tezova recenze vyšla v *Atti dell'Istituto veneto*, 7, svaz. 5, 1893—94, s. 869—871.
- ²²⁹ Marie Kwaysserová (1849—1913), česká spisovatelka, přeložila četné básníky (zejména J. Vrchlického) do němčiny. Srov. i pozn. 162.
- ²³⁰ Celý tento dopis je psán v němčině.
- ²³¹ *Moderní básníci francouzští* (Praha 1894).
- ²³² Text v italštině: „vytahání za uší“.
- ²³³ Calderon de la Barca, *Kvas Baltazarův* (Praha 1900).
- ²³⁴ Adam Mickiewicz, *Tryzna* (Praha 1895).
- ²³⁵ Dopis bez data. Byl psán zhruba v polovině března r. 1894.
- ²³⁶ Srov. pozn. 219 a 228.
- ²³⁷ Gaston Paris (1839—1903), renomovaný francouzský jazykovědec a literární historik. Profesor na Collège de France, člen Académie française.
- ²³⁸ Bernardo Tasso (1492—1569), otec nepoměrně známějšího Torquata Tassa, autor eposu *Amadigi*, který měl ve své době značný čtenářský úspěch.
- ²³⁹ Juan Galiano Valera y Acalá (1827—1905), španělský romanopisec; nejznámější román *Pepita Jiménez* je z r. 1874.
- ²⁴⁰ Ruský překlad *Kalevaly* od L. P. Bělského je z r. 1888.
- ²⁴¹ Dopis bez data. Byl psán 24. 5. 1894.
- ²⁴² Dopis bez data. Byl psán okolo 30. 5. 1894.
- ²⁴³ Vrchlický přeložil potom nejasná místa v básni „Před svatým Guidem“ takto: „(..) / a já též nejsem manzonian ani / bych čtyřikrát bral stipendium státní“; „(..) a tak smutně lkala, jak v srdci mám ji z kraje mladosti“; „Já sedm párů botek roztrhala (..) jak je krásná (..)“. Srov. Giosuè Carducci, *Nový výbor básní* (Praha 1904), s. 109—111.
- ²⁴⁴ Dopis bez data. Byl psán okolo 16. června r. 1894.
- ²⁴⁵ Cítíme tu první náznak Tezova nesouhlasu s některými aspekty Carducciho tvorby.
- ²⁴⁶ Alkmán, řecký lyrický básník z 2. pol. 7. století p. n. l., autor sborové lyriky. „Ciris“ označuje bájného mořského ptáka. Citovaný řecký text přeložil F. Stiebitz takto: „Dívky medného hlasu a líbezné řeči, ...“
- ²⁴⁷ Johannes Hartung (1801—1867), německý klasický filolog. „Alkmánův fragment“ se nachází v publikaci *Archilochos und die dorischen Liederdichter bis auf Pindar* (Leipzig 1856), s. 139. Vrchlický se však v komentáři k českému překladu básně (Cérilo) odvolává na dílo L. A. Michelangeliho, *Frammenti della melica greca* (Bologna 1889). Srov. např. G. Carducci, *Ódy barbarské* (Praha 1904), s. 124.
- ²⁴⁸ Dopis bez úplného data. Byl psán 11. 7. 1894.
- ²⁴⁹ Jde o tři Tezovy práce, které se týkají bezprostředně Jaroslava Vrchlického a jeho děl.
- A. „La Vita nuova e il Canzoniere di Dante tradotti in boemo“ (Dantův Nový život a Zpěvník v českém překladu). In: *Giornale dantesco*, roč. II, 1895, sešit 1, s. 19—23. Časopis je datován rokem 1895, ve skutečnosti vychází již r. 1894. B obsahu tohoto Tezova referátu srov. pozn. 176.
- B. Překlad Vrchlického novely „Svatá iluze“ z knihy *Nové barevné střepy, op. cit.*, s. 30—50. Tezův překlad („Santa illusione“) se nachází v časopise *Natura*

e arte, roč. III, č. 15, 1. 7. 1894, s. 230—235. Text je doplněn dvěma ilustracemi, na které Teza naráží. Konec novely je zkrácen, jak to bylo Tezou navrženo Vrchlickému (srov. dopisy č. 65 a 66). Umělecký dojem z četby je ovšem podle našeho názoru tímto vydavatelským zásahem značně narušen. Jak známo, novela líčí příjezd vypravěče z Čech do Modeny, kde je v hraběcím paláci přijat starým správcem Kobulou, jenž chová tklivé a něžné vzpomínky na Zbraslav, kde v mládí prožil milostný vztah s jistou Aničkou. Motivace zvláštního Kobulova chování není ovšem čtenáři zcela jasná, protože teprve v druhé části povídky, která nesměla být v Itálii otištěna a v níž hrabě vypráví Kobulův příběh vypravěči, by se čtenář dovedl o tom, že stařec je přesvědčen, že má v Čechách nemanzelského syna ...

C. Recenze na Vrchlického překlad Ariostova eposu: „L'Orlando furioso tradotto in boemo da J. Vrchlický. Praga, J. Otto, in cinque volumetti.“ In: *Biblioteca delle scuole classiche italiane*, VI, 2, č. 16, 15. 5. 1894, s. 246—248. V úvodu článku hovoří Teza v obecné rovině o společenské prestiži známých literátů, o „zlatých či stříbrných svatbách se slávou“, které jsou při různých příležitostech strojeny a provázeny oslavami a potleskem. Tezovy řádky prozrazují skepsi, protože v této souvislosti vzpomíná i těch velkých, kterým se v minulosti společenského uznání nedostalo. V zásadě však s oslavami souhlasí, pokud se jubilant nespokojuje s tím, co udělal, ale činí nové záznaky ve prospěch lidí, mezi kterými žije. Až ve druhém odstavci pochopíme, že se tu jedná o připomínku 40. narozenin J. Vrchlického, o kterých Teza referuje s odkazem na 13. a 14. číslo *Zlaté Prahy* (z února 1894), věnované českému spisovateli, a s poukazem na Albertovu knihu o J. Vrchlickém z r. 1894. I Teza rekapituluje stručně oslavencovu práci v oboru básnictví a překladatelství a připomíná opět všechna díla z různých koutů světa, kterým se díky jemu dostalo i „českého křtu“. *Zuřivý Roland* je pak uveden jako zatím poslední důstojná etapa na této pozoruhodné tvůrčí cestě. Teza vzápětí konstatuje, že Vrchlický zachovává v překladu oktávu i jedenáctislabičný jambický verš originálu, že i v závěru veršů se někdy nachází jambická stopa (a nikoli trochej), a uvádí v souvislosti s tím příklady rýmů (sedle-vedle-hnedle; let-hned-hled). Ukazuje i rýmy, v nichž se shodují dlouhé a krátké slabiky (krásy-hlasy): považuje tuto licenci za přípustnou a v zásadě odpovídající technickým kvalitám originálu. Říká posléze, že umění Ariostovo je jedinečné a že dokonalého překladu, který by tlumočil komplexně všechny kvality originálu, docílit ani nelze. Vrchlického překlad však Teza posuzuje velmi kladně nejenom z hlediska jeho kvalit, a tedy práce jeho tvůrce, ale i z hlediska čtenářské obce, které je určen a která překladatele svými požadavky stimuluje. Tato práce je podle Tezy tak čistá a průzračná, že jen na několika místech se rodí pochyby. Italský kritik zdůrazňuje vzápětí skutečnost, že s Ariostovým mistrovským dílem se česká veřejnost seznamuje vlastně poprvé: považuje tuto okolnost za závažnou a s poukazem na odlišný kulturní a společenský kontext, do něhož se dílo začleňuje, souhlasí s vypuštěním některých problematických pasáží (jde především o 28. zpěv). Konkrétní výtky předesílá poznámkou, že Frida, „přítel, který nehledá pochlebníků“, pochopí, že veškerá kritika je převážena chválou a že všechny hříchy jsou předem odpuštěny. Říká také, že jedině Čechové jsou schopni dokonale vychutnat a posoudit eleganci stylu, nenucenost a bohatost překladu. Upozorňuje pak na 16 míst v textu, kde má výhrady k Vrchlického způsobu překládání. Jedná se většinou o lexikálně sémantické nepřesnosti nebo o stylistické závady, které byly způsobeny tlakem formální (t. j. veršové) stránky práce. Dvě ze závažnějších Tezových připomínek jsme uvedli již v úvodní studii této práce, srov. s. 55—56. Jako ukázkou dalších je možno předložit např.: 5,28,6: L. A.: „perché pur vai / Senza frutto in costei ponendo il core“ -- J. V.: „mne dosti vlastní utrpení trápí“ (podle Tezy jde o závažný významový posun); 7,11,5: L. A.: „guancia delicata“ (ve smyslu: jemná tvář) — J. V.: „de-

- likátní ovál“ (nehodný výraz). Jako příklad chyb, které Teza považuje za méně závažné, uvádíme: 10,85,2: L. A.: „il conte d'Ottonlei“ — J. V.: „hrabě Athol“ (nehodný překlad jména); 7,26,4: L. A.: „ormai ch'in casa era ogni cosa cheta“ — J. V.: „a v celém domě bylo ticho jako v hrobě“ (příslověčné určení „v hrobě“ je podle Tezy nehodné); dále se jedná o typy rýmů (13,59), nesprávně pochopené narážky na mytologii (20,82; 3,17) apod. V závěru Teza konstatuje, že Češi i Italové, příjemci i dárci eposu, chválí Vrchlického, autora překladu, za dovednost, sílu a jemné umění. Málokdo na světě, říká Teza, udělal tolik práce za 40 let svého života. A jestli bude Vrchlický v budoucnu opět hledat potravu pro své slovanské dláto, najde ji vždy v Itálii, a s ní i takové, kteří mu budou vděční.
- ²⁵⁰ Reakci na Tezův „trojlístek“ je možno sledovat i v *Dopisech J. Vrchlického s P. J. Blokšou, op. cit.* s. 50—53.
- ²⁵¹ *Okna v bouři* (Praha 1894). V této době Vrchlický často označoval různé své básnické knihy jako poslední. Srov. k tomu V. Tichý, *op. cit.*, s. 347.
- ²⁵² Srov. úvodní studie, s. 43 a pozn. CX. K vlastnímu překladu české písně „Osiřelo dítě“ je tu připojeno krátké historické a filologické pojednání, v němž Teza studuje frekvenci tématu ve slovanských literaturách a srovnává některé varianty.
- ²⁵³ Teza se mylí: ve skutečnosti je to již čtvrté vydání, srov. úvodní studie, s. 43—44 a pozn. CX—CXIV.
- ²⁵⁴ „Dal Romanzo della Rosa di Guglielmo di Lorris, versione di E. Teza. Dedicato a J. Vrchlický“ (Z Románu o růži od G. de Lorrise, překlad E. Tezy. Věnováno J. Vrchlickému). In: *Atti e memorie della R. Accademia di Padova*, vol. VII, 1896, s. 155—170.
- ²⁵⁵ *Neueste Poesie aus Böhmen* (2 svazky), Wien 1895. Jde o závěrečný díl Albertoých antologií z české poezie, srov. pozn. 203.
- ²⁵⁶ *Frammenti del Pentateuco secondo la lezione dei Samaritani nella libreria di San Marco* (Fragmenty Pentateuchu podle přednášek samaritánů v knihovně sv. Marka), Venezia 1899.
- ²⁵⁷ Čeněk Zibrt (1864—1932), český historik. Napsal řadu monografií, bibliografií a historických statí.
- ²⁵⁸ Angelo Poliziano, vl. jménem Ambrogini (1454—1494). *Orfeus* (1480) je prvním italským světským dramatem. Vrchlický zařadil pak tento svůj překlad do antologie *Zniv poesie národní a umělé, 2. cyklus* (Praha 1900), s. 133—156.
- ²⁵⁹ Srov. pozn. 254.
- ²⁶⁰ *Napadlo rosy a Poslední sonety samotáře* (Praha 1896).
- ²⁶¹ Karel František Hipman (1827—1914), spisovatel, redaktor periodika *La nation tchèque*, které vydával J. R. Vilímek v letech 1895—1896.
- ²⁶² V závěru tohoto svého dopisu uvádí Vrchlický svou pražskou adresu: Palackého nábřeží č. 1897/II.
- ²⁶³ Jde nepochybně o součást věnování, vepsaného Tezou do některé knihy, zaslané Vrchlickému do Prahy.
- ²⁶⁴ „Traduttori nuovi e vecchie visioni. Noterelle dantesche“ (Noví překladatelé a staré vize. Dantovské poznámky). In: *Atti dell'Istituto veneto*, 58, 1898—99, s. 1—26. Článek je příspěvkem k recepci Dantova díla v zahraničí. Jak bylo již konstatováno, toto téma je Tezovi nanejvýš drahé a věnuje mu neustálou pozornost. O pracích J. Vrchlického a J. Blokši hovoří zejména na str. 18—20. Opakuje dřívější údaje o Vrchlického překladech, zejména však představuje italskému čtenáři J. Blokšu a jeho *Výklad Božské komedie* z r. 1899. Mluví nejprve o Blokšově osobnosti, a v souvislosti s tím si stěžuje na to, že francouzský zeměpisný slovník neuvádí české názvy osad společně s německými. Pojmenovává pak v češtině a v němčině místa, kde Blokša působí a kde vydal své dílo (Německá Ruda, Hranice). Pckud jde o samotný Blokšův spis, italský kritik chválí správnou citaci pramenů a volbu relativně nejsprávnějších interpretací. Kritizovat tuto práci nechce (říká, že by to bylo nespravedlivé), jeho poznámky mají mít proto

spíše obecnou platnost. V zásadě Tezovi na Blokšově práci vadí to, že nezaujímá kritický odstup od Vrchlického překladu. Blokša měl podle něj posoudit především to, jak Dantově myšlenky odpovídá či neodpovídá výraz zvolený Vrchlickým za český ekvivalent. Skutečnost, že Blokša bere jako východisko k výkladu text Vrchlického (a nikoli text Dantův), způsobuje podle Tezy to, že se autor výkladu pohybuje především v interpretační linii stanovené již českým překladatelem Božské komedie, což může narušovat jeho snahu o objektivitu a přesnost. V závěru Teza konstatuje, že Blokša je přirozeně katolík, jenž si však uvědomuje, že před reformací bylo v církvi víc svobody než dnes. Cítuje pak ještě dantovská vydání, která Blokša sleduje, a formuluje k výběru některé kritické poznámky. J. Vrchlický komentoval pak tuto Tezovu práci jedinou větou v dopise Blokšovi (srov. *Dopisy J. Vrchlického s P. J. Blokšou, op. cit.*, s. 81), která není příliš lichotivá: „Brožuru p. Tezy jste dostal? Má on své maroty, je starý pán a konečně přece tolik jen česky neumí, co by potřebl bylo.“

²⁶⁵ Giuseppe Parini, *Den. Báseň satirická o 4 zpěvech* (V Praze 1909).

²⁶⁶ Luís Vaz de Camões, *Lusovci* (Praha 1902).

²⁶⁷ Edmond Rostand, *Cyrano de Bergerac* (Praha 1898).

²⁶⁸ Dopis byl psán 30. března 1899.

²⁶⁹ Tommaso Cannizzaro (srov. pozn. 195) byl také významným překladatelem. Quental patřil k básníkům, které tlumočil do italštiny.

²⁷⁰ Teza uveřejnil své překlady Quentalových sonetů v řadě italských časopisů v letech 1885–1896.

²⁷¹ Samostatný separát článku, jehož se týká pozn. 264.

²⁷² G. Mazzoni, G. Parini (Milano 1897).

²⁷³ *Moderní básníci angličtí* (Praha 1898).

²⁷⁴ *Giudizi del Baretti e del Voltaire sopra alcuni versi dei Lusjades. Lettera di E. Teza all'amico suo G. de Araujo* (Soudy Barettiho a Voltaira nad několika verši Lusovců. Dopis E. Tezy příteli G. de Araujovi). Livorno 1899.

²⁷⁵ Slovní hříčka: „(. . .) una sfilata di rime, più armeniche che armoniche (. . .)“

²⁷⁶ Tezovi zemřela manželka Annunziata Perlasca — Teza.

²⁷⁷ „Duše bez pokoje a naděje.“ Tato věta je citována J. Bukáčkem, *op. cit.*, s. 60.

²⁷⁸ Dopis bez data.

²⁷⁹ Francis Lützow (1849–1916), count of Dreylützen and Seedorf. Anglický spisovatel, šířil znalost české kultury ve své vlasti. R. 1899 byl jmenován dopisujícím členem akademie, r. 1902 čestným doktorem pražské univerzity a členem Královské české společnosti nauk. Teza naráží na jeho práci *A history of Bohemian literature* (1899).

²⁸⁰ Josef Šmaha (1843–1922), český kmenolog.

²⁸¹ Jan Hudec (1856–1940), překladatel z jihoslovanských literatur.

²⁸² *Morte di Arturo di A. Tennyson, tradotto da E. Teza* (Padova (1899). Spisek je věnován památce zemřelé manželky.

²⁸³ Dopis je černě orámován, srov. pozn. 276.

²⁸⁴ V závěru tohoto dopisu uvádí Teza adresu v Padově, kam se zřejmě po smrti manželky přestěhoval: Via Zattere 639.

²⁸⁵ Eduard Albert zemřel 26. září 1900.

²⁸⁶ F. Petrarca, *Tři kancóny*. Přeložil J. Vrchlický. Praha 1900. Tento překlad byl věnován akademiím v Padově a v Messině, které jej jmenovaly čestným členem.

²⁸⁷ Jak jsme již viděli, Teza často nahodile spojuje různé náměty v rámci téže stati. Souvislost mezi Vrchlickým a Albertem přirozeně není dána Petrarkou a českým překladem jeho kancón, nýbrž skutečností, že spolupracovali v oblasti literatury a překladatelství. K článku, který vznikl ze zmíněné přednášky, srov. pozn. 304, závěrečná část.

²⁸⁸ Teza má zřejmě na mysli Březinův text „Vino silných“ ze sbírky *Svitání na zá-*

padě. Poprvé byl uveřejněn v *Almanachu Secese* v březnu r. 1896, sbírka *Svitání na západě* vyšla v květnu r. 1896.

²⁶⁹ Zdá se, že Teza reagoval na překlad tří Petrarkových kancón již v dopise, který se ve Vrchlického pozůstalosti nezachoval. Nasvědčovala by tomu žádost Tezy o odpověď na „starý dopis, v němž byly poznámky k překladu“ (srov. dopis 84, 2. odstavec), i přítomná odpověď Vrchlického. Výborem ze staré lyriky myslí český básník II. cyklus básnických parafrází *Z niv poesie národní a umělé* (Praha 1900), v němž je z Petrarky přeloženo i 5 sonetů, 2 madrigaly a 3 sestiny a kde jsou přeloženi i další italští básníci (Boccaccio, L. dei Medici, Poliziano, Ariosto, Tasso, Guarini apod.).

²⁷⁰ Vrchlického překlad *Manfreda* vyšel v Praze r. 1900.

²⁷¹ Tato věta je citována J. Bukáčkem, *op. cit.*, s. 61, který v této souvislosti podtrhuje náznak neochoty J. Vrchlického zabývat se poezií O. Březiny.

²⁷² Srov. pozn. 286.

²⁷³ Ve skutečnosti pak rovněž Teza napsal děkovný dopis J. Vrchlickému jménem akademie v Padově. Tento krátký list (*Una lettera di ringraziamento a stampa, indirizzata al Prof. J. Vrchlický a nome dell'Accademia di Padova*) byl publikován jako samostatný svazček v Padově r. 1901. Je zde připomenuta zásluha Vrchlického o šíření italské literatury v Čechách: podle autora dokázal překladatel vybírat vždy ty nejlepší texty a nejlepší básníky, čímž přispěl i on k jejich nesmrtnosti. Překlad z Petrarky je označen jako klenot a práce Vrchlického jako výborná. Petrarca nebude tedy muset závidět v Čechách Dantovi, Ariostovi ani Tassovi, říká se v závěru dopisu.

²⁷⁴ Jaromír František Rubeš (1814—1853), básník a spisovatel.

²⁷⁵ *Očistec* (Praha 1901); *Ráj* (Praha 1902).

²⁷⁶ Dopis bez data. Byl psán okolo poloviny března r. 1901.

²⁷⁷ Mohlo by jít o *Devět kapitol o novějším románu francouzském, literární studie* (Praha 1901).

²⁷⁸ Tato první věta Tezova dopisu je citována v originále J. Bukáčkem, *op. cit.*, str. 60; v této citaci však chybí slovo „anche“ (také).

²⁷⁹ Srov. pozn. 211.

²⁸⁰ Tento dopis je z roku 1901.

²⁸¹ Teza navrhl Vrchlickému fúzi obou eposů již v dopise č. 58, český básník ji však explicitně odmítl (v dopise č. 91). Z dnešního pohledu se řešení navrhované Tezou nejeví jako příliš vhodné. Vrchlický pořídil nakonec svůj překlad eposu podle F. Berniho: tato práce je uveřejněna v antologii *Překlady Jaroslava Vrchlického z cizích literatur. Svazek III: Sedm knih cizí poesie. Itálie starší a nová* (Praha 1907).

²⁸² Jde o různá kritická vydání Boiardova a Berniho eposu.

²⁸³ Dopis byl psán 4. dubna 1901.

²⁸⁴ Jde především o článek „Di tre canzoni petrarchesche tradotte in boemo da J. Vrchlický. Note di E. Teza“ (O třech Petrarkových kancónách přeložených do češtiny J. Vrchlickým. Poznámky E. Tezy). Padova 1901. Článek byl nejprve otištěn v *Atti e memorie della R. Accademia di Padova*, XVII, 1901, s. 67—81, později byl vydán jako samostatný separát. Teza zde opět spojil řadu bohemistických námětů do jednoho článku. Úvodem italský kritik konstatuje, že Vrchlický věnoval akademii v Padově a akademii v Messině překlad tří významných Petrarkových kancón, v nichž soutěží s italským klasikem o dosažení veršové dokonalosti. Dovednost a zdatnost českého básníka a překladatele je připomenuta i tentokrát v souvislosti s jeho životním výročím (opět je citováno z jubilejního čísla *Zlaté Prahy* z 15. 2. 1893). Připomínka překladu *Božské komedie* je doplněna ohlášením druhého dílu *Výkladu Božské komedie* od Jana Blokši (*Očistec*. V Hranicích 1900). Dante si tedy nemůže stěžovat na nedostatečný počet čtenářů v Čechách, říká Teza v závěru první části svého článku. — Nyní tedy našly i tři

Petrarkovy kancóny téhož obdivuhodného mistra překladu v Čechách. Jako obvykle, Teza nejprve překlad zahrnuje všeobecnou chválou a i tentokrát několikrát naráží na malichernost literární kritiky, která musí v uměleckém díle hledat nedokonalosti: vypadá to tak, jako by kritikové chtěli nahánět strach, ve skutečnosti jej však mají sami, říká Teza. V kancóně „Vergine bella che di Sol vestita“ vyptývá pak Vrchlickému s opětnými omluvami dvanáct překladatelských závad, z nichž zde uvádíme alespoň tyto: verše 2—3: F. P.: „al sommo Sole / Piacesti sí, che 'n te sua luce ascose“ — J. V.: „že skrýval / Bůh, Slunce nejvyšší, své světlo v Tobě“ („Bůh“ je zde navíc: Vrchlický tak podle Tezy komentuje tam, kde měl pouze přebásňovat); verš 6: F. P.: „E di colui ch'amando in te si pose“ — J. V.: „A toho jenž tvé lúno zvolil sobě“ („amando“ nemá v českém textu ekvivalent); verš 26: F. P.: „che consigliato a te vien per consiglio“ — J. V.: „ó dej mi radu, bez které lkám hyna“ (není zachována symetrie „consigliato-consiglio“); verš 42: F. P.: „Salisti al Ciel, onde miei preghi ascolti“ — J. V.: „se k nebi zvedla, snad mé slyšíš lkaní“ („snad“, které v italském textu není, navozuje sémantický posun sdělení); verš 118: F. P.: „Vergine umana e nemica d'orgoglio“ — J. V.: „Ó Panno vlídná, nepřítelko pýchy“ (Teza by měl dal přednost adjektivu „lidská“). Podobně nachází italský kritik sedm drobných závad v překladu kancóny „Italia mia, benché 'l parlar sia indarno“. Konkrétně jde především o verše: 64: F. P.: „Non per odio d'altrui né per disprezzo“ — J. V.: „ne, že mne krev anebo zhrda ženou“ (Teza vyslovuje domněnku, že jde o tiskovou chybu: „krev“ místo „hněv“); 122: F. P.: „I'vo gridando: Pace, pace, pace“ — J. V.: „Jdu, křičíc: Pokoj! Pokoj! Pokoj! stále“ (Teza by chtěl „pokoj“ v závěru verše s odpovídajícím rýmem vzhledem k verši 120). Italský kritik v závěru této části svého článku konstatuje, že jen ve vzácných případech dopadly Petrarkovy verše v cizím překladu tak dobře. — Teza přechází vzápětí k osobnosti Eduarda Alberta: uvádí základní životopisná data a zdůrazňuje, že předčasná smrt bývá osudem dobrých lidí, což u Alberta plně platí. Vyzvedává vysoký humanistický smysl a obsah jeho vědeckých děl v oboru lékařství a chirurgie, uvažuje o literárních a jazykových vztazích mezi češtinou a němčinou a uvádí všechny práce, jimiž Albert zpřístupnil českou poezii německému čtenářstvu. V souvislosti s tím přechází k Erbenově *Kytici*: popisuje poslední vydání, které mu zaslal Vrchlický (srov. dopis 41), uvádí odkazy na recenze Erbenova díla ve vídeňském tisku a předkládá vlastní překlad úvodní písně Erbenovy sbírky, který doplňuje kratičkým komentářem. V závěru článku nabízí pak Teza italskému čtenáři ještě vlastní překlad dvou českých lidových písní podle Erbena: „Visita al cimitero“ („Návštěva na hřbitově“) a „Triplice dolore“ („Trojí žalost“). Teza překládá podle textu uvedeného v *Prostonárodních českých písních a říkadlech*, *op. cit.*, s. 182 a 369.

³⁰⁵ Poněkud jinak reaguje ovšem J. Vrchlický na tuto Tezovu recenzi ve svém dopise J. Blokšovi ze dne 18. 10. 1900 (*Dopisy J. Vrchlického s P. J. Blokšou*, *op. cit.*, s. 87): „Teza mi psal o mém překladu (...) velmi puntičkářskou kritiku, místy až titěrnou. Diví se např., proč jsem nezachoval na konci ‚Gridando pace, pace, pace!‘ slovo ‚pace‘, jako by byl u nás na ‚pace = pokoj‘ nějaký rým možný. Já nevím o žádném. Takové hnidařství nepotěší — a bere to i poslední — chuf k práci.“

³⁰⁶ Tato věta je citována J. Bukáčkem, *op. cit.*, s. 61.

³⁰⁷ Jde o dva svazky *Z niv poesie národní a umělé* (Praha 1898 a 1900).

³⁰⁸ Svoje básničku reaguje Teza patrně na jmenování J. Vrchlického členem panské sněmovny vídeňské říšské rady. Císařský jmenovací dekret byl podepsán v sobotu 13. 4. 1901, novinami proběhla příslušná zpráva dne 15. 4. 1901. Společně s J. Vrchlickým se doživotním členem panské sněmovny říšské rady stal i jiný významný představitel české kultury, skladatel Antonín Dvořák. K významu této události z hlediska české společnosti a česko-rakouských národnostních a poli-

tických vztahů srov. Otto Urban, *Česká společnost 1848—1918* (Praha 1982), s. 506—515. Teza se o tomto jmenování dověděl patrně z denního tisku.

³⁶⁹ „Se in mezzo ai vecchi, in barba dell'iddio
del tempo, volle eleggervi il governo
vederne la ragione so ben io:

L'uomo più vecchio è sempre l'uomo eterno.“

³¹⁰ Vrchlického verše Tezovi jsou citovány J. Bukáčkem, *op. cit.*, s. 60.

PŘEHLED KNIŽNĚ VYDANÝCH PŘEKLADŮ JAROSLAVA VRCHLICKÉHO Z ITALSKÉ LITERATURY

A. ANTOLOGIE

Čísla v závorce, uváděná za jmény jednotlivých spisovatelů, označují počet přeložených básní

1. *Poesie italská nové doby* (Praha 1885), 304 s. Shromažďuje ukázky z básnické tvorby let 1782—1882. Člení se do deseti knih. Jsou v ní zastoupeni následující autoři:
Giovanni Berchet (1), Gabriele Rossetti (1), Silvio Pellico (2), Terenzio Mamiani (1), Alessandro Poerio (2), Francesco Dall'Ongaro (14), Giuseppe Giusti (10), Antonio Gazzoletti (1), Arnaldo Fusinato (2), Luigi Mercantini (1), Goffredo Mameli (1); Giambattista Niccolini (1), Alessandro Manzoni (2), Tommaso Grossi (1), Andrea Maffei (2), Luigi Carrer (3), Niccolò Tommaseo (2), Giuseppe Tigri (2), Cesare Betteloni (2), Felice Bisazza (6), Giuseppe Regaldi (2), Giulio Carcano (1); Giacomo Leopardi (3), Giulio Uberti (1), Giuseppe De Spuches (5), G. Zanella (5), Giovanni Daneo (5), Fabio Nannarelli (1), Tullo Massarani (2), Alessandro Arnaboldi (5), Giovanni Rizzi (2), Matteo Ardizzone (1), Michelangelo Bottari (2), Benedetto Prina (3), Angelo De Gubernatis (2), Giuseppe Fraccaroli (1); Felice Romani (1), Emilio Frullani (3), Giuseppe Revere (7), Aleardo Aleardi (5), Riccardo Mitchell (4), Giovanni Prati (12), Luigi Sani (8), Marco Antonio Canini (6), Girolamo Ardizzone (2), Vincenzo Baffi (3); Pietro Paolo Parzanese (2), Domenico Stromei (1), Emanuele Giaracà (1), I. Nievo (4), Giuseppe Macherione (2), Luigi Pinelli (2), Renato Fucini (2), Luigi Morandi (1), Niccola Sole (2), Stefano Ribera (4), Raffaele Villari (2), Giuseppe Maccari (2); Emilio Praga (10), Ugo Tarchetti (2), Arrigo Boito (5), Giovanni Camerana (1), Luigi Gualdo (7), Giulio Pinchetti (1); Domenico Gnoli (5), Letterio Lizio-Bruno (6), Tommaso Cannizzaro (7), Luigi Capuana (2), Antonio Fogazzaro (5), Edmondo De Amicis (2), Alberto Rondani (12), Giuseppe Giacosa (1), Arturo Graf (2); Vittorio Salmini (4), Pietro Cossa (1), Eliodoro Lombardi (3), Bernardino Zendrini (6), Ferdinando Galanti (2), Felice Cavallotti (5), Giovanni Leonardo Patuzzi (2), Mario Rapisardi (6), Giuseppe Aurelio Costanzo (4), Adolfo Gemma (4); Paolo Ferrari (1), Antonio Ghislanzoni (1), Giuseppe Chiarini (1), Giosuè Carducci

(21), Anton Giulio Barrili (1), Leopoldo Marengo (1), Gaetano Ardizzoni (5), Vittorio Betteloni (3), Carlo Faccioli (1), Domenico Milelli (7), Enrico Panzacchi (3), Achille Torelli (2), Olindo Guerrini (10), Ferdinando Fontana (5), Guido Mazzoni (5), Carlo Raffaello Barbiera (1), Giovanni Marradi (7), Gabriele D'Annunzio (4), Eugenio Cave (1), Giuseppe Ragusa Moleti (1), Corrado Corradini (1), Edoardo Scarfoglio (1), Giulio Salvadori (1), Emilo Costa (4), Pier Enea Guarnerio (1); Rosa Taddei (1), Giuseppa Guacchi Nobile (1), Giuseppa Turrisi Colonna (1), Laura Mancini Oliva (1), Giannina Milli Cassone (2), Luigia Codemo Gerstenbrand (1), Francesca Lutti Alberti (2), Erminia Fua Fusinato (2), Anna Mander Cecchetti (1), Carlotta Ferrari (1), Maria Alinda Brunamonti Bonacci (3), Mariannina Coffa Caruso (3), Grazia Mancini Pierantoni (3), Maria Ricci Paterno Castello (2), Carmelina Manganaro (1), Diodata Saluzzo Roero (1), Letitia Montoro (1), Giovanna Papa (1), Adela Curti (1), Contessa Lara (1); Antonio Guadagnoli (1), Carlo Pepoli (1), Agostino Cagnoli (1).

2. *Hostem u básníkù* (Praha 1891). Antologie z tvoby 15 světových básníků. Z Itáli jsou zastoupeni: Edmondo de Amicis (7), Alberto Ròndani (7), Antonio Fogazzaro (8).
3. *Hostem u básníkù II. Tři knihy vlaské lyriky* (Praha 1894), 290 s. Výbor z italské básnické tvorby 18. a 19. století. Vittorio Alfieri (6), Ugo Foscolo (13), Giuseppe Giusti (1), Alessandro Manzoni (2), Vincenzo Monti (1), Giuseppe Parini (11), Ippolito Pindemonte (1), Jacopo Vittorelli (1); Alessandro Arnaboldi (3), Tommaso Cannizzaro (17), Luigi Capuana (2), Giosuè Carducci (8), Gabriele D'Annunzio (7), Giovanni Marradi (2), Guido Mazzoni (4), Enrico Panzacchi (6), Mario Rapisardi (6), Maria Ricci Paterno Castello (10); Raniero Ajazzi (1), Giuseppe Biadego (2), Arnaldo Bonaventura (3), Emilio Costa (5), Cesare Augusto Levi (2), Domenico Macry Correale (1), Giuseppe Manni (4), Neera (3), Ada Negri (6), Domenico Oliva (1), Giovanni Pascoli (5), Antonio Giuseppe Petri (3), Giovanni Targioni Tozzetti (3), Giacinto Stiaveli (1), Annie Vivanti (3).
4. *Z niv poesie národní a umělé* (Praha 1898). Básnické parafráze starších literárních textů různých národů. Italská literatura je zastoupena takto: italské lidové písně (44); Francesco d'Assisi (2), Brunetto Latini (2), Cecco Angiolieri (2), Raffael Santi (2), Tommaso Campanella (4), Dante Alighieri (2).
5. *Z niv poesie národní a umělé. Druhý cyklus* (Praha 1900). Básnické parafráze starších literárních textů různých národů. Italská literatura je zastoupená takto: Francesco Petrarca (14), Giovanni Boccaccio (4), Lorenzo dei Medici (2), Angelo Poliziano (*Orfeus*, tragédie), Veronica Gambara (1), Torquato Tasso (6), Lodovico Ariosto (1), Giambattista Guarini (5), Vincenzo da Filicaia (1); italské prstonárodní balady (7), ohlasy italské národní lyriky (1).
6. *Překlady Jaroslava Vrchlického z cizích literatur. Svazek III: Sedm knih cizí poesie. Itálie starší a nová* (Praha 1907), 88 s. Výbor se člení do dvou částí: „Ze starší lyriky italské“ a „Básníci novější“. Piero delle Vigne (1), Chiaro Davanzati (1), Cino da Pistoia (1), Guido Guinizelli (1), Guido Cávalcanti (1), Francesco Petrarca (3), Giovanni Boccaccio (1), Franco Sacchetti (1), Biondo Bonichi (1), Graziolo dei Bambagliuoli (3), Matteo Frescobaldi (1), Sennuccio del Bene (1), Burchiello (1), Feo Belcari (1), Matteo Maria Boiardo (1) + *Zamilovaný Roland* v Berniho zpracování: 96 strof I. zpěvu

a 70 strof II. zpěvu), Lorenzo dei Medici (1), Angelo Poliziano (1), Jacopo Sannazaro (1), Lodovico Ariosto (1), Giovanni Rucellai (1), Matteo Bandello (1), Girolamo Fracastoro (1), Veronica Gambara (27), Luigi Alamanni (12), Serafino dell'Aquila (1), Benvenuto Cellini (2), Giovanni Guidiccioni (1), Gaspara Stampa (1), Giovanni Della Casa (1), Giovanni Battista Marini (1), Giovanbattista Zappi (2), Eustachio Manfredi (1), Pietro Metastasio (2), Tommaso Crudeli (1). Vittoria Aganoor (2), Gabriele D'Annunzio (9), Alfredo Baccelli (5), Maria Baccocchi Del Turco (2), Giuseppe Gioachino Belli (12), Tommaso Cannizzaro (6); Ugo Foscolo (1), David Levi (1), Alessandro Manzoni (5), Ada Negri (11), Angelo Orvieto (1), Francesco Pastonchi (2), Alberto Ròndani (1), Luigi Alberto Vassalo (1), Remigio Zena (1).

B. DÍLA JEDNOTLIVÝCH SPISOVATELŮ

1. Edmondo De Amicis, *Na Oceáně*. Společně s V. Hanusem (Praha 1901—1902).
2. Lodovico Ariosto, *Zuřivý Roland* (Praha 1892—1893).
3. Giovanni Boccaccio, *Dekameron*. Společně s J. J. Benešovským—Veselým (Praha 1896—1897). J. Vrchlický přeložil pro toto vydání pouze básně, kterými se uzavírají příběhy jednotlivých dnů.
4. Tommaso Cannizzaro, *Výbor básní* (Praha 1887).
5. Giosuè Carducci, *Výbor básní* (Praha 1890).
6. Giosuè Carducci, *Ódy barbarské* (Praha 1904).
7. Giosuè Carducci, *Nový výbor básní* (Praha 1904).
8. Dante Alighieri, *Božská komedie. Peklo* (Praha 1879, 1890, 1897, 1928).
9. Dante Alighieri, *Božská komedie. Očistec* (Praha 1880, 1891, 1901, 1929).
10. Dante Alighieri, *Božská komedie. Ráj* (Praha 1882, 1892, 1902, 1930).
11. Dante Alighieri, *Nový život* (Praha 1890, 1897).
12. Dante Alighieri, *Básně lyrické* (Praha 1891).
13. Ugo Foscolo, *O hrobech* (Praha 1891).
14. Giuseppe Giacosa, *Červený hrabě* (Praha 1900).
15. Giuseppe Giacosa, *Muž milencem své ženy* (Překlady Jaroslava Vrchlického z cizích literatur. Svazek V. Praha 1907).
16. Carlo Goldoni, *Paní hostinská* (Praha 1893).
17. Giacomo Leopardi, *Básně* (Praha 1876).

18. Alessandro Manzoni, *Pátý květen. Studie a překlad Jaroslava Vrchlického* (Praha 1884). Samostatně vydaný separát z Lumíra 1884.
19. Michelangelo Buonarroti, *Básně* (Praha 1889).
20. Michelangelo Buonarroti, *Výbor sonetů* (Praha 1929). Uspořádal Jan Rey.
21. Giuseppe Parini, *Den* (Praha 1909).
22. Francesco Petrarca, *Tři kancóny* (Praha 1900).
23. Torquato Tasso, *Osvobozený Jerusalem* (Praha 1887).
24. Torquato Tasso, *Osvobozený Jerusalem. Nové laciné vydání* (Praha 1890).
25. Torquato Tasso, *Výbor lyriky* (Praha 1906).
26. Annie Vivanti Chartres, *Lyrika* (Praha 1905).

PŘEHLED PRACÍ EMILIA TEZY VZTAHUJÍCÍCH SE K ČESKÉ LITERATUŘE A K ČESKÉMU PŘEKLADATELSTVÍ

Každý bibliografický údaj je zakončen odkazem na strany nebo poznámky této publikace, kde se o příslušných pracích pojednává obsírněji

A. PŘEKLADY

1. „L'orfana, canto popolare boemo“ (Sirotek, česká lidová píseň). In: 1. *Ateneo italiano*, I, 1, 7. 1. 1866, s. 7—8; 2. *Gazzetta dell'Umbria*, VIII, 98, 29. 4. 1867, s. 1—2; 3. E. Teza, *Traduzioni* (Milano 1888), s. 157—160; 4. L. Morandi, *Prose e poesie italiane* (Milano 1895), s. 5. Překlad podle K. J. Erbena. Srov. s. 43—44.
2. „Canzonette di popolo“ (Lidové písničky). In: *Lettere e arti*, II, 5, 15. 2. 1890, s. 65—66. Překlad pěti českých lidových písní („Milé rozednění“, „Tužba“, „Stesk“, „Upřímnost nad bohatství“, „Štědrost nad bohatství“) podle K. J. Erbena. Srov. pozn. 80.
3. „L'avvenetrice, canzone boema“ (Sestra travička, česká píseň). In: *Atti e memorie della Reale Accademia di Scienze, Lettere e Arti di Padova*, VII, 1891, s. 228—229 a 241—242. Překlad tří českých lidových písní („Sestra travička“, „Vzpomínky vojínovy“, „Nocleh Marie Panny“) podle K. J. Erbena. „Il ricovero della Vergine Maria“ (Nocleh Marie Panny) znovu publikována in: 1. *Omaggio a Bellini* (Catania 1901); 2. E. Teza, *Canti lirici* (Venezia 1910). Srov. pozn. 182.
4. „Visita al cimitero“ (Návštěva na hřbitově); „Triplice dolore“ (Trojí žalost). In: *Atti e memorie della Reale Accademia di Scienze, Lettere e Arti di Padova*, XVII, 1901, s. 80—81. Překlad dvou českých lidových písní podle K. J. Erbena. Srov. pozn. 304.
5. Překlad 89 lidových písní podle K. J. Erbena. (Texty několika písní existují ve více variantách.) Součást rukopisné pozůstalosti Emilia Tezy. Venezia, Biblioteca Nazionale di san Marco, rukopisy č.: 1. IX, 667 (11988), sv. 1, listy 43—46; 2. IX, 671 (11992), sv. 5, sešity XXX—XXXI; 3. IX, 674 (11995), sv. 8, listy 60—64, 67b—69, 215, 237—241, 464, 465—475, 476. Srov. s. 47—48.

6. *I tre capelli del nonno Satutto* (Tři zlaté vlasy děda Vševěda). Bologna 1866, s. 13—30. Překlad pohádky podle K. J. Erbeny. Srov. s. 43.
7. „Le tre penne d'oro“ (Tři zlatá pera). In: *I tre capelli del nonno Satutto* (Bologna 1866), s. 32—34. Parafráze pohádky podle Boženy Němcové. Srov. s. 43.
8. K. J. Erben, „Il mazzolino“ (Kytice). In: *Atti e memorie della Reale Accademia di Scienze, Lettere e Arti di Padova*, XVII, 1901, s. 77. Překlad úvodní básně Erbenovy *Kytice*. Srov. pozn. 304.
9. K. J. Erben, „Il salice“ (Vrba). In: *Biblioteca delle scuole italiane*, Verona, V. 10, 16. 2. 1893, s. 150. Překlad z *Kytice*. Srov. pozn. 203.
10. K. J. Erben, „Maledizione di figliola“ (Dceřina kletba). In: *Atti dell'Istituto veneto*, 7, 4. svazek, 1892—1893, s. 986—987. Překlad z *Kytice*. Srov. pozn. 207.
11. K. J. Erben, „Il colombo“ (Holoubek); „Il tesoro“ (Poklad). Překlady z *Kytice*. Součást rukopisné pozůstalosti Emilia Tezy. Venezia, Biblioteca Nazionale di san Marco, rukopisy č.: 1. IX, 667 (11988), sv. 1, listy 15—16; 2. IX, 673 (11994), sv. 7, listy 206—207.
12. Jaroslav Vrchlický, „Dopo la lettura delle Terze odi barbare“ (Po přečtení třetích ód barbarských). In: *Atti e memorie della Reale Accademia di Scienze, Lettere e Arti di Padova*, VI, 1889—1890, s. 53—54. Překlad ódy J. Vrchlického. Srov. pozn. 73.
13. Jaroslav Vrchlický, „Santa illusione“ (Svatá iluze). In: *Natura e arte*, III, 15, 1. 7. 1894, s. 230—235. Překlad novely z *Nových barevných střepů*. Srov. dopisy 59, 60, 65, 66, 67 a pozn. 249/B.
14. Josef Václav Sládek, „I campi miei ch'io semino“; „Solchi fecondi ch'io mi veggo intorno“; In: *Atti e memorie della Reale Accademia di Padova*, VI, 1889—1890, s. 54—55. Překlad Sládkových znělek „Ne ta moje pole“ a „Rodné brázdy v šíř i dál“ ze *Selských písní a českých znělek*. Srov. pozn. 67 a 73.

B. L I T E R Á R N Í V Ě D A

1. *I tre capelli d'oro del nonno Satutto* (Tři zlaté vlasy děda Vševěda). Bologna 1866, 42 s. Studie o české literatuře. Srov. s. 43.
2. „L'orfana, canto popolare boemo“ (Sirotek česká lidová píseň). In: *Ateneo italiano*, I, 1, 7. 1. 1866, s. 7—8. Literárně historické a filologické pojednání. Srov. pozn. 252.
3. „L'avvenatrice, canzone boema“ (Sestra travička, česká píseň). In: *Atti e memorie della Reale Accademia di Scienze, Lettere e Arti di Padova*, VII, 1891, s. 227—242. Pojednání a srovnávací studie o lidových písních. Srov. pozn. 182.
4. „Intorno all'utilità e alla possibilità del tradurre“ (O užitečnosti a možnostech

- překládání); „Tradurre!“ (Překládat!). In: *Atti dell'Istituto veneto*, 7, 4. svazek, 1892—1893, s. I—XV a 971—988. O české literatuře, zejména o K. J. Erbenovi. Srov. pozn. 207.
5. „Circa una versione boema dei distici aggiunti al De Remediis di F. Petrarca“ (O českém překladu distichů připojených k De Remediis F. Petrarkey). In: *Atti e memorie della Reale Accademia di Scienze, Lettere e Arti di Padova*, XX, 1904, s. 123—126. Stať o českém překladu Pinitianových distichů a o překladu Petrarkey od Řehoře Hrubého z Jelení. Srov. s. 44.
 6. „I viaggi di Marco Polo nella vecchia versione boema“ (Cesty Marka Pola ve starém českém překladu). In: *Atti dell'Istituto veneto*, 68, 1907—1908, s. 745—753. Recenze o edici staročeského textu z r. 1902. Srov. s. 44—45.
 7. „Canzoni e indovinelli nunziali in Boemia“ (Svatební písně a hádanky v Čechách). Literárněvědná stať. Součást rukopisné pozůstalosti Emilia Tezy. Venezia, Biblioteca Nazionale di san Marco, rukopis č. XI, 398 (11914), sv. 6, 36. Srov. s. 48.
 8. „Poesie italská nové doby (1782—1882).“ In: *Rivista critica della letteratura italiana*, II, 5, květen 1885, sloupec 128—132. Recenze na dva překlady J. Vrchlického: *Poesie italská nové doby* (Praha 1885) a *Básně G. Leopardiho* (Praha 1876). Srov. pozn. 4.
 9. „Dantiana. Traduzione boema della Divina commedia.“ In: *Vita nuova*, I, 24, 1889, s. 6—7. Recenze Vrchlického překladu *Božské komedie* z let 1879—1882. Srov. pozn. 5.
 10. „Dante in boemo“ (Dante v češtině). In: *Lettere e arti*, II, 28, 26. 7. 1890, s. 441—442. Recenze na druhé vydání překladu *Dantova Pekla* od J. Vrchlického (1890). Srov. pozn. 132.
 11. „La Vita nuova e il Canzoniere di Dante tradotti in boemo“ (Dantův Nový život a Zpěvník v českém překladu). In: *Giornale dantesco*, II, 1895, 1, s. 19—23. Recenze Vrchlického překladů z Danta: *Nový život* (Praha 1890) a *Básně lyrické* (Praha 1891). Srov. pozn. 176.
 12. „Di tre canzoni petrarchesche tradotte in boemo da J. Vrchlický“ (O třech Petrarkových kancónách přeložených do češtiny J. Vrchlickým). In: *Atti e memorie della Reale Accademia di Scienze, Lettere e Arti di Padova*, XVII, 1901, s. 67—81. O Vrchlického překladu (F. Petrarca, *Tři kancóny*. Praha 1900), o práci J. Blokši a E. Alberta, o *Kytici* K. J. Erbena. Srov. pozn. 304.
 13. „Quattro odi di Giosuè Carducci“ (Čtyři ódy Giosuèa Carducciho). In: *Rivista critica di letteratura italiana*, VI, 3, 3. 3. 1890, sloupec 77—79. Recenze na Vrchlického překlad, uveřejněný v *Hlasu národa* dne 16. 2. 1890. Srov. pozn. 123.
 14. „Giosuè Carducci, Scelta di poesie; col permesso del poeta tradusse J. Vrchlický“ (G. Carducci, Výbor básní; se svolením básníka přeložil J. Vrchlický). In: *Lettere e arti*, II, 41, 1. 11. 1890, s. 659—661. Recenze na tři práce J. Vrchlického: výbor z veršů Carducciho (Praha 1890), překlad čtyř Manniho básní a překlad Byronových *Hebrejských melodii* (Praha 1890, s J. V. Sládkem). Srov. pozn. 145.
 15. „La liberata in lingua boema“ (Osvobozený Jeruzalém v češtině). In: *Atti e me-*

morie della Reale Accademia di Scienze, Lettere e Arti di Padova, VI, 1889—1890, s. 39—55. Recenze na dva překlady J. Vrchlického (*Osvobozený Jerusalem*, 1887; *Básně Michelangelovy*, 1889), úvaha o českém překladatelství a další bohemistické náměty. Srov. pozn. 73.

16. „L'Orlando furioso tradotto in boemo da J. Vrchlický“ (Zuřivý Roland přeložený do češtiny J. Vrchlickým). In: *Biblioteca delle scuole classiche italiane*, VI, 2, č. 16, 15. 5. 1894, s. 246—248. Recenze na překlad Ariostova eposu (Praha 1893), informace o životním jubileu J. Vrchlického. Srov. pozn. 249/C.
17. „Huga Foscola báseň O hrobech, přeložil J. Vrchlický.“ In: *Biblioteca delle scuole italiane*, Verona, IV, 9, 1. 9. 1892, s. 129—130. Recenze Vrchlického překladu z r. 1891. Srov. pozn. 192.
18. „Traduttori nuovi e vecchie visioni. Noterelle dantesche“ (Noví překladatelé a staré vize. Dantovské poznámky). In: *Atti dell'Istituto veneto*, 58, 1898—1899, s. 1—26. Posudek na Blokšův *Výklad Božské komedie* z r. 1899. Srov. pozn. 264.
19. *Una lettera di ringraziamento a stampa, indirizzata al Prof. J. Vrchlický a nome dell'Accademia di Padova* (Tištěný děkovný dopis adresovaný prof. J. Vrchlickému jménem padovské akademie). Padova 1901. Zhodnocení zásluh J. Vrchlického na uvádění významných děl italského písemnictví do Čech. Srov. pozn. 293.
20. „Dvě verše starofrancouzské legendy o sv. Kateřině Alexandrinské.“ In: *Atti dell'Istituto veneto*, 7, 5. svazek, 1893—1894, s. 869—871. Recenze na spis Jana Urbana Jarníka. Srov. dopisy 60 a 62, pozn. 219.